



**ReScAtAr**

**La Memòria**

ÈMPORDANESOS MORTS

EN ESCAMPIS

I QUAN PENSIS QUE TOT S'HA ACABAT

NOSALTRES ET RECORDAREM

**RePeTIR**

Expedients de republicans afusellats a Figueres en el primer franquisme

M'agradaria agrair la col·laboració en aquest treball de les següents persones: tutor del mateix, Fernando Aisa, per la seva paciència i ajuda en tot moment. Gràcies també a Aïda Lorenzo i Esther Llorenç (presidenta i secretària, respectivament, de l'Associació de Familiars de Repressaliats pel Franquisme). Sense la seva feina de buidar tots els expedients a l'Arxiu Comarcal, no hagués estat possible realitzar aquest treball.

A les familiars, germana i nebodes, de Ramon Canadell per la seva voluntat i afecte.

I aquells que m'han ajudat de la millor manera, oferint el que tenien, així com l'Erika Serna (treballadora de l'Arxiu) i la meva família. Gràcies.

*Un hombre desarmado siempre es un firme bloque:  
sabe que no es estéril su firmeza, y resiste.  
Y los pueblos se salvan por la fuerza que sopla  
desde todos sus muertos.*

Miguel Hernández, *El pueblo, El hombre acecha.*

# ÍNDEX

Pròleg .....	Pàg.	1
Introducció .....	Pàg.	3
Composició dels Tribunals .....	Pàg.	8
CJM (Codi de Justícia Militar) .....	Pàg.	9
Expedients:		
↪ Juan Lorenzo Alcalde .....	Pàg.	11
↪ Lluís Argelés Ferrer .....	Pag.	13
↪ Fernando Olmo Muñoz .....	Pàg.	15
↪ José Juanola Vilalta .....	Pàg.	17
↪ Francisco Turpín Alcàzar .....	Pàg.	19
↪ Amadeo Carbonell Dausà .....	Pàg.	21
↪ Antonio Regidor Romero .....	Pàg.	23
↪ Gurmensind Felip Gusinyer .....	Pàg.	25
↪ Leandro Malè García .....	Pàg.	27
↪ Alfonso Vives Vila .....	Pàg.	29
↪ Ramon Canadell Moradell .....	Pàg.	31
↪ Alfonso Pujol Clavaguera .....	Pàg.	33
↪ Modesto Ripoll Matas .....	Pàg.	35
↪ José Carres de la Iglesia .....	Pàg.	37
↪ Miguel Paronella Furquet .....	Pàg.	40
Entrevista .....	Pàg.	42
Conclusió .....	Pàg.	45
Bibliografia .....	Pàg.	48
Annexos .....	Pàg.	49
↪ Expedients traduïts de l'original .....	Pàg.	50
↪ Fotografies commemoratives .....	Pàg.	119
↪ Carta d'Alfons Pujol .....	Pàg.	120
↪ Portada del primer Consell de Guerra .....	Pàg.	122
↪ Certificat de defunció de Juan Lorenzo A .....	Pàg.	123

# PRÒLEG

Aquest és un treball de recerca fet al llarg de molts mesos i que forma part del currículum del batxillerat. Es tracta d'un estudi sobre els expedients dels Consells de Guerra fets a republicans que vivien a Figueres i que van acabar en sentències de mort. Aquests expedients es troben a l'Arxiu Comarcal de Figueres i van ser lliurats per l'Associació de familiars de Represaliats pel Franquisme que pretén posar a la disposició de qui ho vulgui tota la documentació sobre aquests temes que fins ara era impossible de consultar.

El meu interès per aquestes qüestions va començar quan vaig assabentar-me que en la meua família va haver persones que van tenir problemes amb el règim franquista i, fins i tot, algun conegut va haver d'exiliar-se. Va ser quan vaig decidir que el meu treball de recerca parlaria d'algun aspecte relacionat amb aquesta època. Més tard, el meu professor d'història em va parlar del lliurament de documentació que havia fet l'esmentada associació a l'Arxiu Comarcal, es tractava d'uns expedients que encara no havien estat treballats per cap historiador i que es podien buidar. Són uns documents que parlen de persones, d'ideals, de repressió, de revenja amb noms i cognoms coneguts a la ciutat i que crec que han de "veure la llum" ja que, malgrat ser públics, poca gent es prendrà la feina d'anar-los a consultar.

Aquests documents parlen d'una època històrica propera, però que sembla molt llunyana per a les generacions més joves a les quals es podria dir que no resulta un tema interessant ni que els hi afecti directament. Però jo crec que no és així. La Guerra Civil, molt probablement, va afectar la vida dels nostres avis d'una manera directa i va condicionar la vida dels nostres pares. Probablement és pur desinterès per saber com es va viure en una dictadura .

Treballant sobre aquests documents he après a valorar molt més la societat en la que visc i a ser molt crítica amb les persones que fan un abús de les llibertats i dels drets que gaudeixen com si això hagués estat sempre així. És evident que el franquisme no va respectar ni tan sols els drets humans més bàsics. Molta gent ara critica la democràcia dient que és un sistema on no hi ha disciplina, on tothom fa el que vol, que tots els partits polítics són iguals i que qui es dedica a la política s'oblida d'allò que ha promès en la campanya electoral i només fa des del poder allò que més li convé. Aquestes persones haurien de saber que al llarg de molt de temps s'ha estat lluitant per arribar a un sistema democràtic que garantis que, efectivament, tots som iguals i tenim uns drets inviolables i que, en aquesta lluita, molta gent va deixar la vida com a conseqüència d'una repressió molt dura feta amb ànim de revenja. D'altra banda, cal tenir en compte que és molt diferent l'explicació que un professor/a pot fer a classe, el reportatge d'una televisió o la informació d'una enciclopèdia a tenir a les mans una font històrica directa com és el cas d'aquests expedients. A l'Institut ens han explicat amb molt de detall què va ser la Guerra Civil, quin eren els bàndols, la seva durada, etc., però mai ens han ensenyat un expedient d'un Consell de Guerra fet pels feixistes contra un "rojo", ni com es sentenciava a mort sense proves, ni com eren els judicis, ni qui formava part del tribunal, ni com es recollien els testimonis, ni res d'això.

Se sent a dir entre els companys que els treballs de recerca no són res més que una pèrdua de temps de cares al curs acadèmic. Jo mateixa n'era una d'ells. Ara crec, sincerament, que amb aquest treball he après i he gaudit molt més que no em pensava i n'estic molt satisfeta del resultat obtingut. Gràcies a aquest treball he pogut manipular uns documents que mai no hauria trobat el moment d'anar a buscar. La necessitat de fer aquest treball m'ha posat en contacte amb aquesta documentació fonamental i inèdita. He tingut accés i he conegut les instal·lacions de l'Arxiu Comarcal de Figueres i la feina que fan les arxiveres i he "patit" les dificultats de no entendre bé la lletra o del desconeixement del lèxic jurídic d'aquella època .

També he conegut el que no ha de ser el funcionament de la justícia, com els testimonis parlen d'oïdes, com moltes vegades no coneixen ni tan sols al processat, com funcionaven les delacions, com hi havia gent que volia posar-se a bones amb el nou règim i denunciava els coneguts, i, sobre tot, l'ànim de revenja que hi ha en aquests expedients.

Aquesta recerca no acaba aquí ni molt menys. Fa poc, l'Associació de familiars de Represaliats pel Franquisme ha fet un nou lliurament d'expedients ara referits a empordanesos que no vivien a Figueres. Falta molta feina per fer. Ara caldria que altres persones continuessin fent aquesta tasca de posar de manifest tota aquesta documentació. També caldria que tot això aparegués en els mitjans de comunicació ja que sembla que si no surt en els mitjans és com si no existís. Ara ha fet trenta anys de la mort de Francisco Franco i s'han fet molts reportatges sobre el què va ser la dictadura i el seu final, així com la transició. Caldria no esperar al cinquantè aniversari per tal de posar de manifest l'horror que van ser els Consells de Guerra, l'arbitrarietat de la seva actuació i l'ànim de revenja que tenien. Sembla important haver de posar de manifest això com a una passa més per a la superació del que va succeir i arribar a aquesta fita comuna que tenim tots que és evitar la seva repetició fent un exercici de memòria constructiva que no busca la revenja sinó el progrés cap a un futur sense feixismes.

# INTRODUCCIÓ

La Guerra Civil espanyola no comença per un cop d'Estat el 18 de juliol de 1936 dirigit pel General Francisco Franco, sinó que té uns orígens d'uns cent anys enrere. Els països europeus van refermar en el Congrés de Viena de 1815 la seva voluntat de continuar governant-se amb el sistema de la monarquia absoluta de dret diví de la mateixa manera que ho venien fent des del s. XVII. Els Estats europeus van començar a alliberar-se d'aquesta mena de dictadura a meitat del segle XIX amb els anomenats cicles revolucionaris de 1820, 1830 i 1848. Els primers europeus a fer-ho van ser els holandesos, anglesos i francesos, sense oblidar el cas fonamental dels EEUU a Amèrica, amb la creació d'un nou sistema polític com és el liberalisme, basat en les idees de Locke i Montesquieu.

En la dècada de 1830 es pot dir que a Europa, amb l'excepció de Rússia, ja no quedava cap monarquia absoluta de dret diví. A Espanya, concretament, aquest sistema acaba amb la mort de Ferran VII l'any 1833. La seva filla, Isabel, no es veu amb prou forces de continuar amb aquest sistema caduc que el seu pare va aconseguir perpetuar gràcies a la intervenció dels exèrcits de la Santa Aliança l'any 1823 quan va posar fi al trienni liberal.

El liberalisme del s. XIX a Espanya és una continua frustració. Els liberals, poc nombrosos, s'amaguen, creen societats secretes i estan sota permanent sospita. El poble analfabet, l'Església més integrista, la noblesa i la gent d'ordre consideren els liberals com a traïdors, antipatriotes, laics, contraris a les més sagrades tradicions, vinculats al món urbà (un cau de vici i de idees insanes), mentre pensen que el món rural, no afectat per la manera de viure a les ciutats, manté allò més genuïnament espanyol com és el poder del rei, de la noblesa i de l'església. El liberalisme és cosa d'afrancesats, de gent de conducta sospitosa, de gent que es deixa influenciar per ideologies estrangeres. És una ideologia burgesa i, com a tal, progressa molt lentament en territori espanyol degut al reduït nombre de burgesos al país i a la presència dels cacics i l'església amb molt de poder per condicionar el vot de la gent del món rural (analfabets la majoria de casos). D'altra banda, el liberalisme també ha de fer front a les opcions més d'esquerres i molt especialment als anarquistes, els quals volien acabar amb qualsevol tipus de poder i pensaven que el liberalisme no era res més que perpetuar el poder dels rics pel damunt d'una veritable democràcia. De fet, la societat espanyola del s. XIX ja presenta unes característiques de força divisió entre els sectors més immobilistes i aquells que només veuen l'esperança d'un esclat revolucionari com a única possibilitat de renovar les velles estructures del país.

Els grups més conservadors, que al llarg del s. XIX van criticar el liberalisme de totes les formes possibles, ho tornaran a fer amb la proclamació de la República l'any 1931. L'arribada de la República és una gran esperança de renovació pacífica i serà percebuda com a molt positiva i beneficiosa pels demòcrates i liberals, però serà vista com a una gran desfeta de la "tradició espanyola" pels grups més conservadors que no poden entendre una Espanya sense rei.

Els anarquistes, de moment, no prendran cap partit: d'una banda estan molt d'acord amb el nou sistema perquè pot suposar un camí cap a la dissolució completa

de l'Estat però d'una altra banda no els hi agrada gens ja que, al cap i a la fi, no deixa de ser un sistema de poder acceptat per les masses treballadores.

Com ja he dit, els més conservadors opinaran que la República és totalment contrària a la “tradició espanyola” sobretot després que, aquesta apliqui una sèrie de lleis que facin acostar la població al pensament laic a través de l'ensenyament públic. A la República començaran a sorgir-li una sèrie d'obstacles que serà incapaç de salvar. Realment, a Espanya no hi havia una veritable tradició democràtica i la resolució dels greus problemes no es podien fer sense tenir en compte les regles democràtiques. La República espanyola no va saber com respondre de manera democràtica als atacs duríssims que rebia des dels sectors més conservadors. Els terratinents, l'església..., els més poderosos faran tot el possible per desprestigiar i entorpir la feina de la República fins al seu col·lapse. Volen tornar a obtenir els seus privilegis i que des del poder central es protegeixin els seus interessos. Des del seu punt de vista les renovacions estructurals que necessitava Espanya en l'agricultura, l'ensenyament, la sanitat, la igualtat de drets, el matrimoni civil, tot això va en contra de la seva concepció arcaica del que ha de ser el país.

Cal dir també, que la República no va tenir una vida fàcil des d'un punt de vista econòmic. Només cal esmentar els problemes que va comportar el crack del 1929 per a totes les economies europees. Però també cal destacar, com a últim i possiblement definitiu obstacle, l'aparició de les idees feixistes a Europa, les quals no tindran cap inconvenient a ajudar-se per a fer fora una democràcia més del continent. L'aparició dels feixismes va suposar per a la dreta més conservadora el poder trobar una ideologia “moderna” que defensava els seus privilegis de sempre sense semblar homes medievals. És la gran esperança dels que volen frenar l'arribada al poder de les esquerres.

Frenar una expectativa de canvi compartida per una massa important de la societat espanyola s'havia de planejar d'una manera acurada. Calia anar a trobar els sectors més reaccionaris de l'exèrcit per imposar, a la força, els nous plantejaments feixistes que no tenien cap possibilitat de triomfar a les urnes. Calia forçar un retorn als plantejaments més conservadors que tornés els privilegis als que els ostentaven des de sempre. Aquells que havien estimat al monarca Ferran VII, el qual havia arribat al tro perquè era un representant de Déu a la terra, estimarien al que seria “Caudillo por la gracia de Dios” al llarg de quaranta anys, el *Generalísimo* Francisco Franco.

El **Disset de juliol de mil nou-cents trenta sis**, un grup de militars de l'exèrcit destinats a les places espanyoles del nord marroquí inicien el procés que abans havien gestat i que ells denominarien *Glorioso Movimiento Nacional*. El general Francisco Franco inicia el seu viatge en el famós *Dragon Rapide* en direcció a Tetuán i allà prendrà la direcció de les tropes africanes sublevades el divuit de juliol.

La rebel·lió arriba a la Península. El Govern vigent creu que només es tracta d'un pronunciament i pren mesures insuficients ja que, aquell mateix divuit de juliol, Queipo de Llano, aconsegueix entrar a la Península i dominar la ciutat de Sevilla. Algunes ciutats més d'Andalusia s'uneixen a l'*Alzamiento*: Jérez, Cádiz, Córdoba, Màlaga... Les grans ciutats com Madrid i Barcelona encara es mantenen fidels a la República. En canvi, més al nord, la situació es presenta com a incontrolable des d'un bon començament; a Valladolid aviat es proclama la guerra; a Burgos es destitueix el general Batet; a Castella, els falangistes, troben molt de suport; Cabanellas



insurrecciona Aragó..., el sindicat d'esquerres més significatiu de l'època, CNT, només pot respondre d'una manera: vaga general.

Després de dominar més ciutats de la geografia espanyola com ara Palma de Mallorca, Cáceres, Oviedo, León, A Coruña i Vigo, creen, a Burgos, l'anomenada Junta de Defensa Nacional dirigida per Cabanellas, que funcionaria com el veritable govern dels colpistes. El general Franco, sempre ambigu, progressivament anirà controlant totes les palanques del poder d'aquest nou organisme fins al control absolut a partir de l'1 d'octubre de 1936.

Els insurrectes no trigaran molt a rebre suport internacional, el mateix mes de juliol ja arriben avions d'Itàlia i Alemanya, trencant l'acord signat a Londres de no intervenció. En canvi, el poder legítim no tindrà més suport que el de les Brigades Internacionals fins que el conflicte ja estigui molt avançat. L'ajuda que arribi des de la Rússia comunista restarà molt condicionada al control polític de la situació, al pagament econòmic i a la capacitat de traspasar les fronteres.

Un dels objectius principals dels nacionals és ocupar la capital de l'Estat, fet que intentaran des del principi de la insurrecció com a forma de fer més curta la guerra. A finals de 1936 Franco convida als madrilenys a la rendició però després desisteix d'atacar la ciutat ja que troba molta més resistència de l'esperada. A partir d'aquest moment queda plantejada una guerra de més llarga durada.

Alvarez del Vayo, en nom del govern de la República, intervé davant la Societat de Nacions on sol·licita que es condemni a Itàlia i Alemanya per haver reconegut el govern de Francisco Franco i, per tant, haver contradit el pacte de No intervenció. Queda clar que la Societat de Nacions, molt poc dotada per a prendre decisions difícils, sucumbeix al poder creixent dels països feixistes i a la por de França i Anglaterra a un govern revolucionari a Espanya.

En 1937, l'exèrcit de Franco torna a intentar entrar a Madrid, vorejant la ciutat pel riu Jarama.

En el bàndol feixista, al contrari que en el republicà, s'inicien una sèrie de maniobres polítiques per tal de fer sucumbir qualsevol intent de discrepància. Franco va establir la unió de carlistes i falangistes per tenir més dominada la situació. Aquesta unió va ser força problemàtica i va suposar la detenció i mort d'un dels membres més significats dels falangistes, Hedilla, el qual no estava d'acord amb aquesta unió.

Largo Caballero dimiteix en no aconseguir crear un nou govern on siguin presents anarquistes i socialistes. Azaña ofereix a Negrín la presidència del govern que afavorirà molt més els principis comunistes.

A meitat de 1937 els nacionals ja tenen ocupada gairebé tota la part oest de la Península i acaben amb la contraofensiva en Brunete i Villanueva de la Cañada (Madrid). A finals d'aquest mateix any, en el sector nacional, es crea el Servicio Social, obligatori per a totes les dones.

Continuen els contactes internacionals amb Gran Bretanya, el Japó i Uruguay, els quals reconeixen el govern de Burgos, Portugal tampoc trigarà a reconèixer-ho...

Franco, un cop iniciat el 1938, dissol la Junta Tècnica i constitueix el primer Govern del qual ell assumeix el poder. A partir d'aquí se suprimiran les llibertats d'expressió i de reunió, es prohibirà l'ús de noms que no figurin en el santoral o els

d'arrel separatista ... Tot i així, les Corts, presidides per Martínez Barrio, continuen reunint-se fins l'últim any de la Guerra que es reuneixen al castell de Figueres (01-02-39).

Al llarg de tota la Guerra són continus els moviments militars d'ofensiva i contraofensiva. Possiblement el cas més estudiat i dramàtic va ser el darrer intent de la República per prendre la iniciativa militar: la Batalla de l'Ebre. Iniciada el 25 de juliol de 1938, les tropes republicanes creuen el riu per diversos punts. L'objectiu d'aquestes és ocupar la zona de Gandesa (Tarragona) i continuar fins a Vinarós (Castelló) i així aconseguir unir les dues zones republicanes que havien quedat separades per l'última ofensiva dels nacionals l'abril d'aquell mateix any.

El 15 de novembre, les últimes tropes republicanes van creuar, en retirada, el riu Ebre. La batalla, doncs, havia acabat. Només li queda a la República l'esperança d'una resistència a la desesperada tot esperant l'esclat del que serà la II Guerra Mundial.

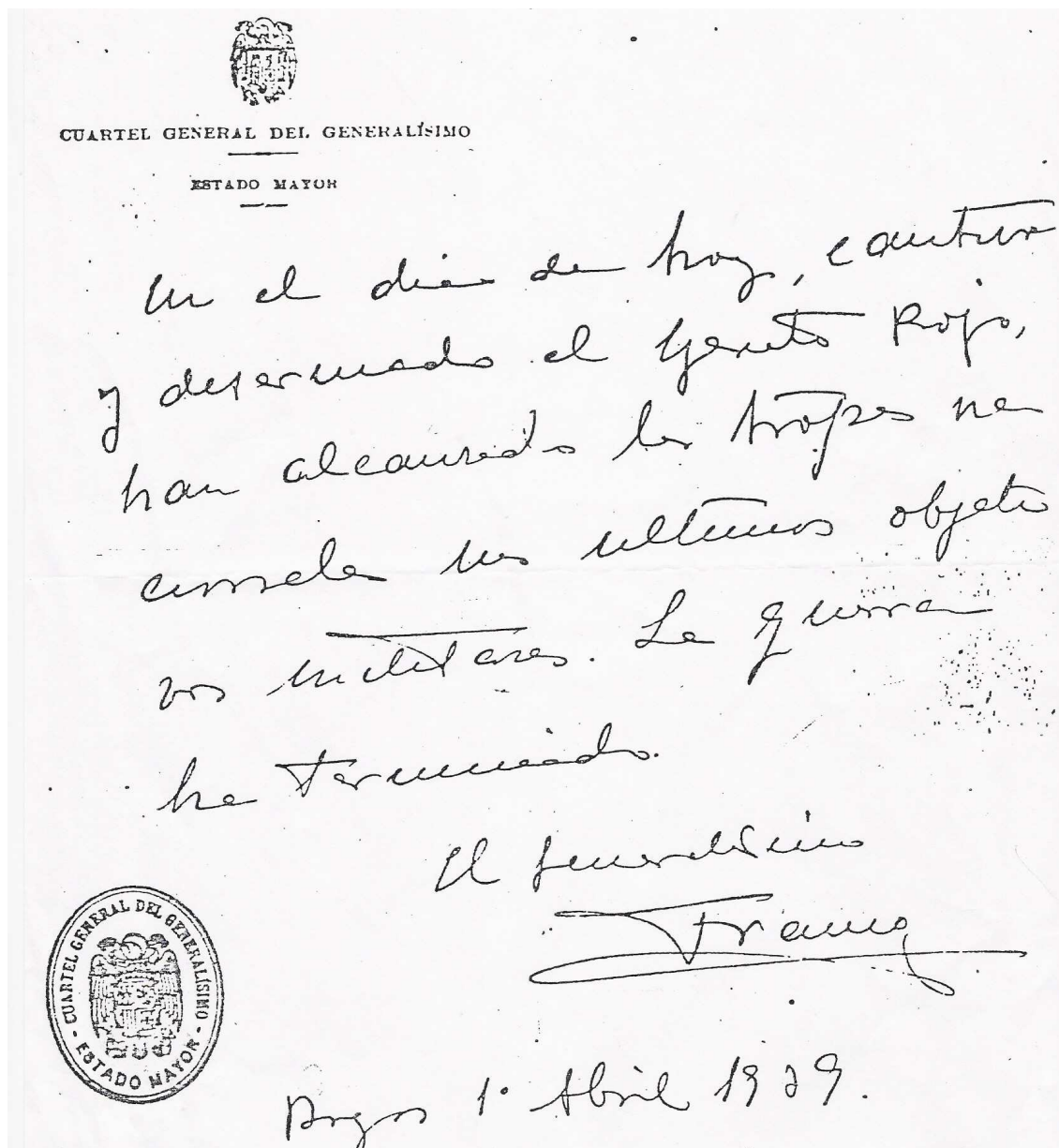
Els enfrontaments més durs van esdevenir en el mes de setembre de 1938, precisament quan va tenir lloc el desfermament de la primera crisi txecoslovaca amb el Pacte de Munich (acord entre les principals potències europees: Gran Bretanya (Chamberlain), França (Daladier), Itàlia (Mussolini) i Alemanya (Hitler)). El Pacte de Munich suposa la sentència de mort per a la República.

L'any 1939 es comencen a establir acords, el coronel Casado i Besteiro volen negociar amb Franco la pau. Mentrestant, Solchaga ocupa Girona i l'exèrcit republicà respon passant la frontera. Dies més tard ocuparà Figueres i així acabarà la Guerra a Catalunya. 100.000 civils i 200.000 soldats republicans hauran de creuar els Pirineus.

Azaña, ja a principis de 1939, presenta la seva dimissió. Casado, més tard, explica per Radio Madrid que la seva missió és aconseguir una pau honrosa que satisfaci als que han lluitat. Aquest missatge no va ser ben rebut a Burgos i les negociacions se suspenen. El Consell de Defensa accepta la rendició però demana als nacionals, com a única condició, que es justifiqui l'actuació de la Junta de Casado.

A finals de març tot és molt fàcil pels nacionals: no troben resistència per Peñarroya i així conquereixen la resta del país i, el 28-3-1939, aconsegueixen entrar a Madrid.

U d' abril de mil nou-cents trenta nou.



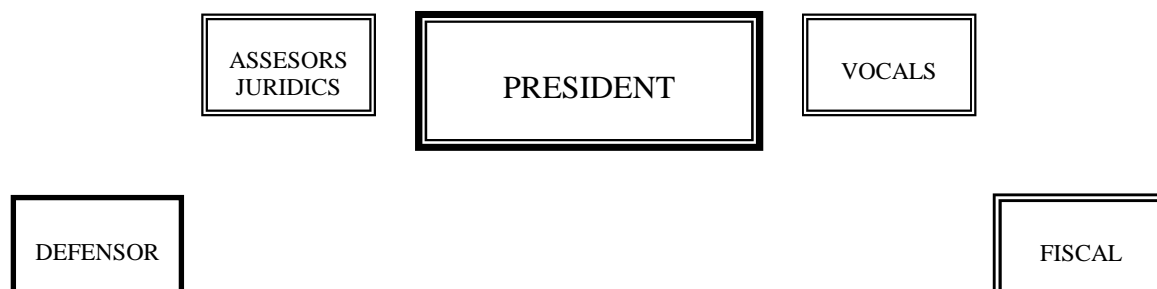
CUARTEL GENERAL DEL GENERALÍSIMO  
ESTADO MAYOR

En el día de hoy, cautivo y desarmado el Ejército Rojo, han alcanzado las tropas nacionales sus últimos objetivos militares. La guerra ha terminado.

El Generalísimo  
Franco

Burgos 1º Abril 1939

# COMPOSICIÓ DELS TRIBUNALS DE JUSTÍCIA



- ↳ **President:** Cap de l'Exèrcit o de l'Armada
- ↳ **Vocals:** Tres membres oficials
- ↳ **Assessors Jurídics:** Havien de formar part del Cos Jurídic Militar o de la Marina
- ↳ **Fiscal:** Del cos Jurídic. Llicenciat o Doctor en dret o carrera judicial o fiscal. Si no hi havia d'aquests havia de ser un cap o oficial
- ↳ **Defensor:** Militar. No especialitzat en dret i moltes vegades enemic del defensat en el front combatent

## TRÀMIT DE LES CONDEMNES CAPITALS:

Eren emeses pels tribunals de l'Assessoria Jurídica de la Caserna General on el Coronel Jurídic les passava en ressenya i les examinava. Després eren enviades a Franco qui les analitzava amb dos llapis de color: un vermell amb el que posava **E** (*enterado*) que significava que donava permís per anunciar a la Capitania General que ajusticiessin als condemnats, i un blau per posar una **C** (*conmutación*).

# - C.J.M. -

## **CODI DE JUSTÍCIA MILITAR [aplicat]**

En els consells de guerra celebrats per l'exèrcit nacionalista durant la guerra i els anys immediats a la mateixa, s'aplicava un Codi de Justícia Militar. Les acusacions més freqüents per inculpar i aplicar les penes als encartats eren les de "rebelión militar", "auxilio a la rebelión" o "traición", reservada aquesta última pels militars professionals que havien estat fidels a les Autoritats Republicanes. L'esmentat Codi presenta una sèrie de dificultats a l'hora de buscar-lo, és difícil trobar-ho en un arxiu perquè es desconeix el seu número de B.O.E, un militar, que es va oferir en un principi, ja que en la seva Biblioteca poseeix aquest document, no ha volgut saber res d'això al assabentar-se que s'adjuntaria en un treball de recerca elaborat per afavorir la memòria històrica de la Guerra Civil espanyola, no està en cap pàgina web tot i que algunes el nombren... la dificultat que suposa cercar un document d'aquest tipus demostra l'interès que es té per recopilar la memòria històrica i transmetre-la a noves generacions. Finalment, després d'estones de recerca, trobem que l'aplicat a la Guerra Civil és un decretat l'any 1890 i exposa:

«**Art. 237. Son reos del delito de rebelión militar** los que se alcen en armas contra la constitución del Estado, contra el Rey, los Cuerpos Legislatores o el Gobierno legítimo, siempre que lo verifiquen concurriendo alguna de las circunstancias siguientes:

- 1ª) Que estén mandados por militares o que el movimiento se inicie, sostenga o auxilie por fuerzas del Ejército.
- 2ª) Que formen partida militarmente organizada y compuesta por diez o más individuos.
- 3ª) Que formen partida en menor número de diez, si en distinto territorio de la Nación existen otras partidas o fuerzas que se proponen el mismo fin.
- 4ª) Que hostilicen a las fuerzas del Ejército antes o después de haberse declarado el estado de guerra.»

«**Art. 238. Los reos de rebelión militar serán castigados:**

1º) Con la pena de muerte el Jefe de la rebelión y el de mayor empleo militar, o más antiguo, si hubiere varios del mismo, que se pongan a la cabeza de la fuerza rebelde de cada cuerpo y de la de cada compañía, escuadrón, batería, fracción o grupo de estas unidades.

2º) Con la de reclusión perpetua a muerte los demás no comprendidos en el caso anterior, los que se adhieran a la rebelión en cualquier forma que lo ejecuten y los que, valiéndose del servicio oficial que desempeñen, propalen noticias o ejecuten actos que puedan contribuir a favorecerla »

«**Art. 240. La seducción y auxilio para cometer la rebelión militar**, cualquiera que sea el medio empleado para conseguirlo, se castigará con la pena de reclusión temporal. La provocación, inducción y excitación para cometer el mismo delito,

cualquiera que sea el medio empleado para conseguirlo, se castigará con prisión mayor. »

«**Art. 241. La conspiración para el delito de rebelión**, se castigará con las penas inmediatamente inferiores a las señaladas al mismo en los respectivos casos. La proposición, con la de prisión correccional.»

Els que ja eren oficials de l'exèrcit abans de la guerra, tan si estiguessin en actiu, retirats o fora de complement, i van prestar serveis en les files republicanes eren acusats de "traició". També eren jutjats per "traició" els soldats que es passaven a l'enemic, sent un agreujant fer-ho portant armament i peces de combat.

«**Art. 222. Será castigado con la pena de muerte**, previa degradación en su caso, el comprendido en alguno de los números siguientes:

- 1º) Que abandonando sus banderas, entre a formar parte del Ejército enemigo.
  - 2º) Que induzca a una potencia extranjera a declarar la guerra a España, o se concierte con ella para el mismo fin.
  - 3º) Que se levante en armas para desmembrar alguna parte del territorio nacional.
- Los individuos de las clases de tropa que no siendo jefes o promovedores incurran en este delito, sufrirán la pena de cadena temporal a perpetua.
- 4º) Que, por favorecer al enemigo, le entregue la fuerza que tenga a sus órdenes, la plaza o puesto confiado a su cargo, la bandera, las provisiones de boca o guerra o le proporcione cualesquiera otros recursos o medios de ofensa o defensa.
  - 5º) Que seduzca tropa española o que se halle al servicio de España, para que se pase a las filas enemigas o deserte de sus banderas en tiempo de guerra.
  - 6º) Que estando en acción de guerra o dispuesto a entrar en ella, se fugue en dirección al enemigo.
- Se considerará que la fuga se ha verificado con dirección al enemigo, cuando el acusado no justifique que el delito cometido fue otro distinto
- 7º) Que directa o indirectamente mantenga relaciones con el enemigo sobre las operaciones de la guerra.»

Totes les persones que eren condemnades en un consell de Guerra havien de fer front a la responsabilitat civil, d'acord a l'establert en el citat Codi.

«**Art. 219.** Toda persona responsable criminalmente de un delito lo es también civilmente, con sujeción a los preceptos del Código penal común.»

[els subratllats, més els arts. 172, 173, 28 i 662, són els nombrats als expedients]

## *JUAN LORENZO ALCALDE*



- 39 anys
- Casat
- Fill de Cipriano i Eladia
- Natural de Florida de Liébana (Salamanca) i veí de Figueres
- ex-guardia civil <sup>1</sup>

<sup>1</sup> Era Guàrdia Civil però els nacionals van posar “ex” perquè no volien reconèixer el seu càrrec

L'**acusen** de ser militant a la CNT, simpatitzant de la causa marxista, estar en contacte amb els membres del Comitè de la Comandància i altres Comitès revolucionaris, fer propaganda "roja", denunciar al feixista Antonio Manzano Rodríguez, espionar i emetre informació sobre els companys que no pensaven com ell i de ser cap del "populacho" de Girona.

Es van presentar al jutjat per **declarar** contra ell:

**Agustín Retero Sánchez** el qual va haver de gestionar amb Juan Lorenzo que no l'enviés a Barcelona pel fet de no ser addicte als revolucionaris. Coneix l'acusat del que sap que va ser nomenat Delegat Especial del Comitè de la Comandància de Girona.

**Francisco Sánchez Medina**, declara que l'acusat va entregar als "rojos" gent d'ordre amb el fi que fossin objecte de dures sancions. Entre aquests, Antonio Manzano que es va poder salvar.

**Celdonio Estevan Borrego**, coneix l'acusat. Aquest mantenia relacions amb el Comitè Revolucionari de la Capital a qui facilitava informes sobre la conducta de persones d'ordre.

**José Cobo Germón**, coneix l'acusat, era cap dels "rojos" i per això feia sempre el que volia. És un element indesitjable i perillós.

En **Joan Lorenzo**, en defensa, tot i no tenir documents que puguin demostrar els serveis prestats a la Causa Nacional, declara que no ha format part de cap partit polític ni sindicat i que ignora els noms i cognoms de les persones marxistes que hagin delatat a gent d'ordre.

**Acta de Celebració del Consell de Guerra:** Girona, 01/03/39

El Sr. Fiscal, sol·licita la pena de mort per ser responsable d'un delictes de rebel·lió militar que es preveu als arts. 237 i 238.2 del CJM.

Tot seguit, es concedeix la paraula al Defensor demana que s'imposi la pena en grau inferior a la demanada pel Fiscal.

Es dóna per conclosa, i queda el Consell reunit en sessió secreta per deliberar i dictar sentència.

**Sentència:** Girona, 01/03/39

*Izquierdista* que va fer un gran paper al "populacho" de Girona. Va ser designat, pel Comitè revolucionari que funcionava a la Comandància de la Guàrdia Civil de Girona, Agent especial Delegat al departament de Colera, Llançà i Port de la Selva. Com a tal, emetia informes sobre la conducta dels seus companys i de les persones d'ordre, van sortir molt perjudicats els Guàrdies Civils que no pensaven com ell. En les seves funcions com a delegat va acordar el trasllat a Barcelona d'un altre Guàrdia Civil de la seva mateixa categoria.

**Observats** els arts. citats i demés de general aplicació "dictem que hem de condemnar, i ho fem a **Juan Lorenzo Alcalde** a la **pena de mort**".

**Auditor de Guerra,** Barcelona, 03/03/39

**Certificat de defunció** 11-03-39 (executat 08-03-39)



## ***LUIS ARGELES FERRER***

- 43 anys
- Casat
- Fill de Narcís i Maria
- Natural i veí de Figueres
- Flequer
- Estatura alta; sa; castany; ulls foscos; nas recte; boca regular; barba corrent

L'**acusen** de actuar en contra del *Glorioso Movimiento Nacional* (GMN), de formar part del comitè on tenia la representació dels Rabassaires, d'haver detingut, juntament amb un noi conegut com "Manzanas agrias", a Esteban Mauricio mentre aquest estava al Comitè per aconseguir un guiatge. El van deixar lliure als dos dies però el van tornar a empresonar, aquest cop durant tres dies i, per últim, d'haver maltractat, insultat i amenaçat a Esteban Mauricio.

**Declaren** contra el Sr. Argeles els següents:

**Emilio Teixidor Mendoza**, coneix perfectament a l'acusat ja que el va veure moltes vegades armat i sap que va actuar (com un dels que més) en contra del *Glorioso Movimiento Nacional*\*

**Don Alberto Amiel Calbet**, el declarant es va posar, des del primer moment, al servei de la causa marxista. Es dedicava a detenir i empresonar als elements de dretes. Luis és el màxim responsable de totes les vexacions comeses a Figueres.

**Antonio Albert Arnau**, només sap la seva actuació sindical extremista de coneixement públic, el descriu com molt anàrquic.

**Joaquin Fortunet Dumanjo**, coneix a Luis Argeles ja que sap que era extremista i que va ser un dels primers presidents que va tenir el gremi de Rabassaires.

**Esteban Mauricio Barris**, coneix a l'acusat perquè va ser aquest qui el va ficar a la presó. És cert que l'acusat és molt extremista i tot del que se li acusa. És veritat que Luis Argeles no va matar a Sara Jordà però és responsable perquè pressionava constantment a la policia en contra de la dona fins que va ser detinguda i morta.

**Luis Argeles Ferrer**, en defensa, diu que coneix a Esteban Mauricio però no el va detenir. Ell i "Manzanas Agrias" es van presentar, armats, al Comitè van discutir amb Esteban un assumpte d'una finca rural i es van perdonar mútuament. Declara haver format part del *Comité Rojo*. No és cert que va empresonar al pare d'Albert Amiel i que, de fet, no ha detingut mai a ningú.

**Sentència:** Girona, 23/03/39

Militava en l'Esquerra Republicana i presidia un sindicat Agrícola que va passar a formar part de la "Unión de Rabassaires". Formava part del Comitè directiu del POUM. Va efectuar detencions d'elements de dretes (un empresonat i assassinat per ell, va amenaçar al fill d'aquest perquè no digués que el seu pare havia estat assassinat. Dos dies més tard va empresonar a la seva dona i fill però, als dos dies, els va deixar en llibertat. Com a conseqüència, la dona va haver d'ingressar en un sanatori). Públicament va dir que Maurici Barri, Juan Amiel i Sara Jordà havien de morir i així va ser (menys el primer que va aconseguir escapar) tot i que no està provat que ell fos l'assassí. Va formar part del repartiment de les terres que van ser arrabassades a elements de dretes.

**Observats** els arts. citats i demés de general aplicació "dictem que hem de condemnar, i ho fem a **Luis Argeles Ferrer** a la **pena de mort**, cadena perpetua i reclusió temporal de deu o quinze anys".

24/04/39 es dicta **providència** on s'aprova la sentència.

**Auditor de Guerra**, Barcelona, 27/03/39

**Certificat de defunció** 27/04/39 (**executat** 25/04/39)

---

\* *Glorioso Movimiento Nacional* corresponen, a la resta del treball, a les sigles GMN.

## *FERNANDO OLMO MUÑOZ*

- 41 anys
- Casat
- Fill de Jose i Josefa
- Natural de Jaén i veí de Figueres
- Obrer
- Estatura baixa; castany; sa; ulls castanys; nas recte; boca regular

L'**acusen** de detenir a Jaime Ferraro durant quatre dies i, després donar-li llibertat condicionada, d' amenaçar-lo, apuntar-lo i tractar-lo de feixista, d'expulsar i maltractar religioses del Convent de San Antoni de Figueres i de ser individu revolucionari.

**Informe del Comandant de “Puesto de la Guardia Civil”** presenta aspectes negatius sobre l'encartat.

Davant el Jutjat **declaren** contra ell els següents:

**Miguel Alabrus Bruñol**, declara que l'acusat i la seva dona van participar en l'expulsió de les monges del Convent. Olmo tenia un comportament grotesc amb les noies. L'acusat ha estat milicià voluntari “rojo”.

**Jaime Ferraro Bruguera** declara que l'acusat i un altre el van tractar molt malament per ser membre de la CEDA, fins i tot, l'haurien matat si no arriba a ser per un tal Salvador. Sap que es va dedicar a constants ultratges i menyspreus a les religioses que eren expulsades del seu convent pels mateixos revolucionaris.

**Rosa Bruñol Casadevall**, considera l'acusat mala persona, extremista, de mals sentiments i casat amb una dona igual que ell. És cert que l'acusat va col·laborar en l'expulsió de les religioses del Convent poc després d'iniciar-se el *Movimiento*.

**Fernando Olmo Muñoz**, per defensar-se de les acusacions i denúncies diu que és cert que va detenir a Jaime Ferraro però no el va tractar de feixista, ni el va maltractar, ni amenaçar i tampoc va utilitzar cap pistola. No és cert que formés part del grup que va dur a terme l'expulsió de les monges del Convent.

**Acta de Celebració del Consell de Guerra:** Girona, 01-04-39

El fiscal sol·licita la pena de reclusió perpetua a l'acusat.

La defensa...[¿?]

**Sentència:** Girona, 01-04-39

D'afiliació d'esquerres. Quan s'inicia el *Movimiento* es llança al carrer, sent un del que més defensava la *Causa Roja*. Prestant serveis d'armes durant tres mesos, va detenir a diverses persones, entre elles Jaime (militant de la CEDA). Va amenaçar i maltractar a aquest. Va actuar intensament, amb la seva dona, a l'expulsió d'unes monges del Convent de la ciutat. Va anar al front com voluntari, va treballar com a manobre i paleta fins l'entrada de l'Exèrcit Nacional.

**Observats** els arts. citats i demás de general aplicació “dictem que hem de condemnar, i ho fem a Alfonso Vives Vila a la **pena de mort**”.

**Auditor de Guerra,** Barcelona, 05-04-39

**Certificat de defunció** 13-05-39 (executat 11-05-39)

## *JOSE JUANOLA VILALTA*

- 37 anys
- Casat
- Fill de Lorenzo i Maria
- Natural de Navata i veí de Figueres
- Agricultor
- Estatura regular; sa; cabell negre; nas regular

**L' acusen** de formar part del partit del POUM, de cooperar en la destrucció d'objectes religiosos, de detenir a Sara Jordà, de ser poc favorable a la *Causa Nacional*, de persona de mala conducta i amb antecedents i de portar braçalel de la FAI i mocador vermell i negre.

**Declaren** al Jutjat els següents:

**Alberto Amiel Calvet**, l'acusat es va presentar a Riumors en busca de Juan Amiel i com no el trobaven es van dur al fill i a la dona. El pare del declarant, Juan Amiel, va haver d'entregar-se per deixar lliure a aquests dos. El van empresonar i afusellar al Castell.

**Juan Quinta Font** va viure un temps amb l'acusat, després de l'assassinat d'Amiel. Sap que pertanyia al POUM i que sempre anava amb gent del Comitè.

**Juan Reixach Bono** sap que l'acusat va dur a terme detencions de gent de dretes.

**Isidro Miranda Baztano** sap que va ser a la Rambla, armat, apuntant a casa del Srs. Jordà. Coneix la gran enemistat que tenia l'acusat amb Juan Amiel perquè el mateix acusat li va dir.

**Juan Tutau Jordà**, l'acusat va ocupar la casa del seu gran enemic, Juan Amiel, però no sap si el va matar. Sap, també, que va elevar una instància al Comitè demanant la mort d'Amiel per aprofitar-se del Mas Ferrer (on treballava Amiel).

**Esteban Mauricio Barris**, és cert que l'acusat, abans de la Revolució, es va trobar a la dona d'Amiel i la va apallissar. Sap que l'acusat volia posseir el Mas Ferrer.

**Jose Sala Anglada**, coneix l'acusat, individu d'extrema esquerra que se'l veia sempre amb components del Comitè.

**Jose Juanola Vilalta**, per defensar-se declara que els primers dies del *Movimiento* es va afiliar al POUM. No recorda ni coneix detencions d'elements de dretes com Sara Jordà. Mai va ser portador d'armes. No va participar en l'empresonament ni en la mort d'Amiel.

05/05/39 es dicta **providència**

**Acta de Celebració del Consell de Guerra:** Girona, 30-03-39

El fiscal sol·licita la pena de mort a l'acusat. La defensa demana rebaixar la pena un grau.

**Sentència:** Girona, 30-03-39

D'ideologia extremista, formava part del POUM abans del *Movimiento*. Era el portador, en les manifestacions públiques, de la bandera de la FAI. Dins del Comitè elaborava serveis d'investigació. Practicà diferents detencions de persones de dretes, entre les quals estava la Sra. Jordà, Albert Amiel i la mare d'aquest. Tenia un odi profund cap a Juan Amiel, que va acabar empresonat i afusellat el mateix any. Amenaçava a gent de dretes i, públicament, es jactava d'haver matat a diverses persones de dretes i de fer blasfemar un sacerdot.

Vistos els arts. Citats i demés en general aplicació, "Dictem que hem de condemnar, i ho fem a **Jose Juanola Vilalta** a la **pena de mort**".

**Auditor de Guerra:** Barcelona, 05-04-39

**Certificat de defunció** 13-05-39 (executat 11-05-39)

## *FRANCISCO TURPÍN ALCÁZAR*

- 43 anys
- Casat
- Fill d'Antonio i Maria
- Natural de Torreaguerra (Múrcia)
- Carrabiner
- Estatura alta; bru; castany; ulls marrons

**Concepció Giménez presenta una denúncia contra Francisco Turpin on se l'acusa d'**individu bastant hàbil i perillós, de freqüentar el Castell durant els primers mesos de la *Dominación Roja Separatista*, de dir: “*Encara es queixen que maten feixistes i a casa del cura d'Avinyonet han trobat estris per martiritzar*”, de sol·licitar a les autoritats militars *rojas*, el grau de tinent d'infanteria per la seva fidelitat al règim *rojo* i la seva capacitat pel comandament, de presentar-se una nit, acompanyat de dos milicians, a la cel·la del Castell de Figueres on hi eren els senyors Emilio Calles i Juan Trilla, i preguntar-li si el coneixia, davant la negativa d'aquest li va dir: “*ja hem conèixeràs demà*”. Al cap de dos o tres dies, Emilio Calles va ser assassinat.

A l'**informe del Comandant de “Puesto de la Guardia Civil”** es redacten els moviments i fets que, suposadament, va fer l'encartat.

**Declaren** contra l'encartat:

**Concepción Gimenez Martínez**, el seu marit va posar una multa a Francisco Turpin i aquest es va empenyar molt i va fer que expulsessin al seu marit de l'ajuntament.

**Eustaquio Pinero Osuna**, coneix des de fa temps a l'acusat. Desconeix si l'acusat va tenir participacions a l'assassinat del Sr. Calles. Sap, encara que no pot assegurar-ho, que l'acusat va ser-hi un parell de vegades al Castell per veure al detingut Emilio Calles.

**Francisco Turpin Alcázar**, l'acusat, declara: que era grans amic d'Emilio Calles però que aquesta amistat es va anar refredant, no el guardava cap rancúnia, ell no el va matar. Es va assabentar de la seva mort temps després.

**Acta de Celebració del Consell de Guerra**, Girona, 17-04-39

**Sentència:** Girona, 17-04-39

D'ideologia *roja separatista*, malgrat el seu càrrec de carrabiner, va formar part, voluntàriament, de les milícies del poble amb la graduació de sergent. Sent detingut al Castell de Figueres el dretà Don Emilio Calles, al que l'acusat tenia un gran odi segons era notori i públic, es va presentar en companyia de quatre milicians armats a la cel·la que ocupava el Sr. Calles i li va preguntar, amb to amenaçador, si el coneixia i al contestar negativament li va dir: “*Ja em conèixeràs*”. Aquesta escena es va repetir al dia següent, el Sr. Calles li va dir al seu company de cel·la (Juan Trilla) que ja no tenia salvació per l'amenaça de l'acusat. Que efectivament el mateix dia a les set de la tarda va ser assassinat pels milicians que en les trobades anteriors anaven a les ordres de l'acusat.

“Dictem que hem de condemnar, i ho fem a **Francisco Turpin Alcázar** a la **pena de mort**”.

**Auditor de Guerra:** Barcelona, 24-04-39

**Certificat de defunció** 15-05-39 (executat 12-05-39)



## *AMADEO CARBONELL DAUSÀ*



- 31 anys
- Casat
- Fill de José i Claudia
- Natural de Llagostera; domicili a Lladó
- Xofer

Basant-se en la fitxa de l'arxiu de la Delegació, l'**acusen** de proferir crits: "*Queremos armas para el pueblo*" al començament de la guerra, d' agafar un cotxe i anar al castell de San Ferran per robar fusells i repartir-los, de robar a un antiquari de Vic molts diners, joies i algun quadre, de sempre anar armat (amb pistola), de formar part del Comité Rojo Separatista, de ser Cap del Comitè del POUM (se suposava), d'actuar com a cap de Policia a La Jonquera i de destacar les seves idees progressistes.

Es presenten les següents declaracions:

**Vicente Blanco Garcia**, coneix l'acusat, sap que va ser membre molt actiu del Comité Rojo Separatista. Aquest Comitè és responsable de tots els delictes comesos a Figueres i a tota la comarca. L'acusat va prestar servei d'armes voluntàriament i incondicional.

**Lucrecia Martí Brugués** sap que va fer el robatori a un antiquari de Vic per un valor de 500.000 ptes. en joies, diners i altres objectes de valor. L'acusat va pertànyer al Primer Comité Rojo Separatista i, per tant és el responsable dels actes vandàlics comesos.

**Esteban Pares Canta**, l'acusat es va presentar a casa seva acompanyat d'altres i, com que estava escoltant Radio Sevilla, el va posar una multa de 500 ptes. i li va requisar al cap de dos dies. L'acusat és mala persona i perillós, va ser membre del Comitè executiu de Figueres i va cometre tota classe de crims i atropellaments a la gent de dretes.

**Rogelio Minobis Guillaumes**, l'acusat va formar part del Comitè executiu de Figueres. Va veure i escoltar com, l'acusat cridava: "*Queremos armas para el pueblo*".

**Amadeo Carbonell Dauná**, en la seva defensa respon a les preguntes negant tots els càrrecs que se l'inculpen així com el requisament d'una màquina d'escriure a l'*armeria Romero*. Declara que un membre del Comitè li va donar una pistola, la qual va posseir fins a la seva incorporació a files.

El cap d'informació i investigació (J. Alonso) dicta providència amb contingut negatiu per l'acusat.

05/05/39 el Jutge dicta **providència**

**Sentència:** Girona, 25-05-39

D'ideologia notòriament marxista. Durant el període "rojo" va formar part del Comitè de Guerra de Figueres, el qual va ordenar l'assassinat de 22 persones de dretes, moltes detencions d'elements d'ordre així com registres, requisas i incautacions dels béns propietat dels mateixos. Darrerament va ocupar un destacat càrrec de control d'abastaments de La Jonquera, aconseguint amb aquest treball molts beneficis que va portar i col·locar a França. En companyia d'altres individus va cometre un robatori a casa d'un antiquari de Vic, emportant-se objectes per un valor, aproximadament, de 500.000 ptes.

**Observats** els arts. citats i demés de general aplicació "dictem que hem de condemnar, i ho fem a **Amadeo Carbonell Dauná** a la **pena de mort**".

**Certificat de defunció** 7-8-39 (executat 28-7-39)

## ***ANTONIO REGIDOR ROMERO***

- 36 anys
- Casat
- Fill de Cándido i Sebastiana
- Natural de San Fernando (Cadis) i veí de Figueres
- Carrabiner

L'**acusen** d'individu d'esquerres, de ser portaveu del Primer Comitè de Carrabiners a Figueres, de recórrer en un cotxe els diferents llocs de Carrabiners advertint que no fessin cas a altres ordres que no fossin les del Comitè Revolucionari del poble, de ser instructor de les "Milicias Rojas" i d'intentar detenir al Capità de Carrabiners José Cumbre.

A l'**informe del Comandant del "Puesto de la Guardia Civil"** es presenten actuacions negatives per l'acusat.

Davant del Jutjat es presenten les següents **declaracions**:

**Teodoro Gregorio Leal**, l'acusat durant el domini "rojo" el processat es mostrava incondicional a la causa marxista i que va ser un dels cinc membres que formaven part del Comitè que funcionava a la Comandància de Carrabiners.

**Salvador Santandreu Mayoral**, coneix l'acusat del qual sap que va formar part del Comitè de Carrabiners. L'acusat pot ser responsable del que se l'acusa perquè era qui tenia més poder del Comitè.

**Eustaquio ... Osuna**, coneix a Antonio Regidor Romero del qual sap, per rumors, que era de tendència d'esquerres i que va formar part del Comitè de Carrabiners els caps del qual van ser deposats dels seus càrrecs, detinguts i portats al vapor-presó "Uruguay"

**Antonio Regidor Romero (acusat)**, quan es va assabentar que l'exèrcit Nacional va entrar a Barcelona, es va presentar a la Comandància de carrabiners on va ser inclòs en una relació de presentats. A més d'altres funcions, els membres del Comitè també recorrien les diferents casernes i, vetllaven pel compliment dels serveis de cada lloc. No van fer ni reconeixements ni detencions.

03/04/39 el Jutge dicta **providència**

**Acta de Celebració del Consell de Guerra:** Girona, 2-06-39

El Sr. Fiscal sol·licita per a Antonio Regidor Romero la pena de mort.

El Sr. Defensor va demanar que la pena d'Antonio Regidor Romero es rebaixés un grau.

**Sentència:** Girona, 2-06-39

Individu d'esquerres, va ser portaveu del Comitè de Carrabiners a Figueres. Aquest Comitè va destituir als seus caps i oficials i els va dur a Barcelona on van ingressar al vaixell-presó "Uruguay". També va ser empresonat, al Castell, el Comandant Fernando Rodríguez Baster i assassinat dies després. Durant els primers dies del domini marxista, l'encartat recorria en cotxe els llocs de Carrabiners dient que només fessin cas a les seves ordres. En aquesta mateixa època va ser instructor de les "Milicias Rojas" i així mateix insistia en detenir al Capità de Carrabiners Jose Cumbre (no ho va aconseguir perquè va fugir de la zona "roja"). Va ascendir a caporal i el van proposar per a sergent però no li van concedir. A l'Escola preparatòria militar d'Oficials de Carrabiners va sortir amb la graduació de tinent d'Arma i va passar a manar tropa al front de combat.

**Observats** els arts. citats i demés de general aplicació, "dictem que hem de condemnar, i ho fem a Antonio Regidor Romero a la **pena de mort**".

**Auditor de Guerra:** Barcelona, 03-06-39

**Certificat de defunció** 07-08-39 (executat 28-07-39)

## *GURMENSINDO FELIP GUSIÑÉ*

- 31 anys
- Casat
- Fill de Jaime i Carmen.
- Natural de Maia de Moncal i veí de Figueres
- Agricultor
- Estatura alta; sa; castany; ulls castanys; nas recte; boca regular; barba corrent

L'**acusen** d'haver assassinat al sacerdot Juan Pelaò Serradell (capellà d'Avinyonet), de cometre nombroses detencions i assassinats, de formar part, molt abans del GMN, de la CNT, de detenir Jaime Estarriol Homs i de col·laborar al saqueig i incendi de l'Església de Tarabaus.

A l'**informe del Comandant de "Puesto de la Guardia Civil"** tot són acusacions.

**Declaracions** al Jutjat:

**Pedro Illa** diu que l'acusat era molt destacat al Comitè i va participar a l'assassinat del capellà del poble. Coneix infinitat de registres, saquejos, imposicions de multes, amenaces.... que l'acusat va dur a terme. Defineix a l'acusat com a molt perillós i indesitjable en tots els conceptes per a la Nova Espanya.

**Juan Mar**, coneix a l'individu extremista de l'acusat, és perillós, membre de la C.N.T. i de mala conducta. Sap que aquest va formar part del Comitè constituït en el poble d'Avinyonet, era l'element més destacat.

**Pedro Riera** coneix a l'acusat: d'extrema esquerra, militant de la CNT, de mala conducta, amb antecedents i perillós. L'acusat feia sortides nocturnes, suposa que anava a Orriols a entrevistar-se amb els membres del Comitè i, potser, intervenia als crims.

**Esteban Terrades Soler**, l'acusat va ser membre del primer Comitè Antifeixista, el qual imposa multes, efectua registres i practica detencions. Va detenir al Capellà d'Avinyonet, a un sacerdot i a més veïns del poble. Considera a l'acusat un indesitjable i un criminal. Com ja es sap, l'acusat ha comés centenars de crims.

**Gurmensindo Felip Gusiñé**, reconeix haver estat afiliat a la C.N.T. Mai va perseguir ni insultar a gent de dretes. Nega tots els càrrecs que se l'imputen.

14/03/39 el Jutge dicta **providència**

**Acta de Celebració del Consell de Guerra:** Girona, 23-05-39

El fiscal sol·licita per Gurmensindo Felip Gusiñé la pena de reclusió perpetua.

El Sr. defensor, després d'exposar a favor seu... [¿?]

**Sentència:** Girona, 26-05-39

D'ideologia extremista i afiliat a la C.N.T. Considerat pels informes i testimonis subjecte indesitjable i perillósíssim. Durant la dominació "roja" va formar part com portaveu del Comitè de Guerra (el qual és conegut per l'imposició de multes, registres domiciliaris, detencions, incendi parroquial i d'imatges d'aquesta, assassinats...). En tots aquests fets, ell va participar activament. Un dels detinguts per Gurmensindo va ser deixat en llibertat per aportar una quantitat en metàl·lic (1.000 ptes). Marxava moltes nits, deien que era per anar al Comitè d'Orriols.

**Observats** els arts. citats i demés de general, "dictem que hem de condemnar, i ho fem a Gurmensindo Felip Gusiñé a la **pena de mort**".

**Auditor de Guerra:** Barcelona, 30-05-39

**Certificat de defunció** 22-08-39 (**executat** 12-08-39)

## ***LEANDRO MALE GARCIA***

- 30 anys
- Casat
- Fill de Margarita i de... [¿?]
- Natural i veí de Figueres
- Guàrdia Urbà
- Estatura alta; cabell negre; ulls castanys; nas regular; boca i barba regular

L'**acusen** de formar part del "Comité Rojo", de detenir a Juan Oliveras i al Sr. Comas, de fer serveis a Comissaria de vivenda, d'amenaçar de mort a Juan Maurici, de recórrer els carrers de Figueres amb pistola i amenaçant, d'estar sempre a la Catequística i, en l'expedició de guiatges, denegar-ho a qui l'interessava, de tenir una gran amistat amb el cacic "rojo", Puig Pujadas, i de ser element de confiança pels Comitès d'assassins.

**Informe del Comandant del "Puesto de la Guàrdia civil"** en el que, fins i tot, es proposen testimonis.

**Declaracions:**

**Enrique Ribera Torrens**, l'acusat passejava armat. El considera d'una conducta pèssima, amb antecedents extremistes i enemic declarat de la Nova Espanya.

**Pedro Carre Busquets**, l'acusat va anar a casa seva nombroses vegades. Fins i tot va agafar una fotografia d'ell per fer còpies i va amenaçar la seva germana sense tenir en compte el seu estat de ceguesa.

**Josefa Rodríguez Boch**, només pot declarar que era afiliat a la CNT i va ser nombrat Guàrdia Urbà.

**Marcelino Azpeitia García**, sap que va ser Guàrdia Municipal, entusiasta de la Causa Marxista i afiliat a la CNT. Exercia el càrrec de Policia en Investigació Social (on els de dretes passaven per després ser enviats al Castell, a la presó o per assassinar).

**Miguel ... Terrades** el va veure al Comitè d'Investigacions.

**Mercedes Curri Sierra**, creu que l'acusat desenvolupava funcions de policia. Se'l veia fer ostentació dels seus ideals a les manifestacions.

**Fermin Molinet Guri**, l'acusat el va amenaçar.

**Leandro Male Garcia** en defensa declara que, abans del *Movimiento*, mai havia format part de cap partit, ni polític ni sindical. Sí és cert que va anar a detenir el Sr. Comas per ordres del Comitè d'Investigació Coneixia a Salleras des de feia molt de temps però, políticament no el va conèixer fins 1934.

14/03/39 el Jutge dicta **providència**

**Acta de Celebració del Consell de Guerra:** Girona, 23-05-39

El fiscal demana la pena de mort a Leandro Male Garcia.

El defensor demana la reducció de pena a alguns dels acusats però no a Male.

**Sentència:** Girona, 26-05-39

D'antecedents extremistes i conducta pèssima, durant la dominació "roja" va ser dirigent al Comitè d'Investigació de Figueres. Estava en continua relació amb el Comitè de Guerra i, principalment, amb el cap d'aquest (Puig Pujadas). Va col·laborar, amb Salleres, José Nogué i amb Santiago (conegut com "el coche fantástico"), en nombroses detencions i registres. Era un element de confiança pels Comitès assassins.

**Observats** els arts. citats i demés de general, "dictem que hem de condemnar, i ho fem a Leandro Male García a la **pena de mort**".

**Auditor de Guerra:** Barcelona, 30-05-39

**Certificat de defunció** 22-08-39 (executat 12-08-39)



## *ALFONSO VIVES VILA*

- 39 anys
- Casat
- Fill de Miguel i Maria
- Natural d'Argelaguer (Girona) i veí de Figueres
- Jornaler
- Estatura 1.50m; castany; ulls negres; nas xat; boca gran; barba regular

El denunciem d'haver matat al sacerdot de l'Església de St. Pere de Figueres, al Dr. Pedro Arolas Berjas, al Dr. Agustí Burdas i haver dipositat els seus cossos a la zona dels "Pins", de cometre diferents assassinats al Castell de St. Ferran, d'agafar gent de dretes i assassinar-los, de participar a la CNT, de passejar-se a altes hores de la nit per "La Casa del Pueblo" (Catequística), de llançar, al riu Manol, sants de l'Església "Sagrado Corazón" i de maltractar la seva dona.

Com és de costum, l' **informe del Comandant del "Puesto de la Guardia Civil"** presenta aspectes negatius per l'acusat.

**Declaracions:**

**Isidro Miranda Baztan** quan anava a casa d'Alfons, escoltava com explicava, els seus actes als veïns (concretament a Dolores) als quals convidava a veure "l'espectacle". Va veure a l'acusat entrar a casa seva amb els pantalons plens de sang.

**Josefa Garica Coll** només pot dir que va escoltar cridar-li a la seva dona si volia veure com mataben a uns sacerdots (no sap si ell participava activament al fet). L'acusat era un borratxo i un maltractador.

**Jose Gratacós Padrosa**, un dia va veure a l'acusat buscar desesperat a la seva dona per portar-la a veure com assassinaven a uns sacerdots.

**Palmira Pujadas Solana** va escoltar a l'acusat que deia que havia matat a gent de dretes. Sap que l'acusat és addicte a la beguda, és per això que creu que l'acusat comenti tots els seus actes als veïns.

**Joaquín Casals Rosell** sap que l'acusat es jactava públicament dels crims que duia a terme en el Castell. Sap que l'acusat es decanta molt per la beguda i que, en aquest estat, pot fer qualsevol cosa.

**Dolores Bramon Sitja**, declara que una nit, l'acusat, va participar en l'assassinat de 37 persones. Fins i tot la va convidar si volia anar a veure com agafaven als de dretes, els feien pujar al cotxe i els assassinaven. Sap també que havia col·laborat en la destrucció dels sants de l'Església del "Sagrado Corazón" i, molts, els havien tirat al riu Manol. Considera que l'acusat té mals instints.

**Alfonso Vives Vila**, per defensar-se diu que no es dedicava a altra cosa que no fos la seva feina, que algunes vegades netejava, amb altres obrers, algunes de les habitacions del Castell de St. Ferran on dormien els soldats. Ni formà part ni presencià l'actuació de crims al Castell de St. Ferran.

05/05/39 el Jutge dicta **providència**

**Sentència:** Girona, 01-07-39

Amb antecedents extremistes, afiliat a la CNT i de mala conducta. Durant la dominació "roja" a Figueres va ser milicià, voluntari, armat al Castell Presó de Figueres. Va presumir moltes vegades d'haver col·laborat als assassinats portats a terme al Castell, detallant que: una vegada van matar a 37 dins una cel·la; una altra vegada van cremar viu a un gitano... Va anar a buscar la seva dona perquè anés al Castell a veure l'assassinat d'uns sacerdots. Va comunicar als veïns que mataria a unes determinades persones que, més tard, van aparèixer mortes al lloc i a l'hora que va dir el processat. Tornava a casa seva a la matinada i, en ocasions, amb la roba sagnada.

**Observats** els arts. citats i demés de general aplicació "dictem que hem de condemnar, i ho fem a Alfonso Vives Vila a la **pena de mort**".

**Auditor de Guerra:** Barcelona, 03-07-39

**Certificat de defunció** 28-10-39 (executat 22-10-39)

## *RAMON CANADELL MORADELL*

- 32 anys
- Casat
- Fill de Pedro i Francisca
- Natural de Vilafant i veí de Figueres
- Agricultor
- Estatura 1'65; cabell negre; ulls clars; nas regular; barba poblada

Basant-se en la fitxa de l'arxiu de la Delegació, l'**acusen** de persona indesitjable, de ser conserge i secretari del PSUC, d'anar en contra dels Nacionals, de practicar detencions, trasllats de presos i saquejos de pisos, de detenir al Sr. Jou, actual alcalde i d'element perillós pel Nou Règim.

**Informe del Comandant de "Puesto de la Guardia Civil"** amb apartats en contra de l'acusat.

**Declaracions:**

**Anita Tubau Font**, l'acusat va agafar armes i practicà diverses detencions. Com tothom sap, Ramon Canadell formà part del Sindicat Agrari de la comarca, del PSUC i del Comitè que funcionava a la Catequística.

**Vicente Blanco García**, culpa a Ramon de perseguir i denunciar elements de dretes. El fet que el declarant aportés informes favorables de gent de dretes a l'encartat va fer que el Sr. Canadell el denunciés al Comitè Central del Partit Comunista.

**Adolfo Martínez Beteta**, declara que el PSUC és el responsable de molts assassinats comesos a Figueres i rodalies. L'acusat destacava molt dins d'aquest per la seva constant persecució d'elements d'ordre i afectes al *Glorioso Movimiento*.

**Bernardo ... Muntaner**, ha de declarar respecte l'acusat que va ser el que va desvalisar la casa que té en aquesta ciutat el testimoni, robant-li tots els objectes d'aquesta.

**Antonio Costa Pijuan**, l'acusat sortia freqüentment en cotxe en companyia de milicians i membres del Comitè. L'encartat és un home perillós i desafecte per a la Nova Espanya.

**Federico ... Murcanut**, El mateix processat li va dir que havia col·laborat en la detenció del Sr. Jou.

**Tomàs Espigule Mascle**, l'acusat formava part de la "Unión de Rabassaires" i, té entès, que també era secretari general del PSUC.

**Ramon Canadell Moradell**, en defensa, nega tots els càrrecs que se l'imputen. Diu que va veure la incautació, pels socialistes, del pis del Dr. Esteban.

14/03/39 el Jutge dicta **providència**

**Sentència:** Girona, 11-08-39

D'ideologia extremista era president del Sindicat Agrícola de l'Alt Empordà i secretari del PSUC. Durant el *Movimiento* va formar part, com a portaveu, del Comitè de Guerra de Figueres que funcionava a la Catequística. En aquest, l'encartat tenia un paper important i destacava la influència i ascendència que tenia sobre els demés.

**Observats** els arts. citats i demés de general aplicació, "dictem que hem de condemnar, i ho fem a Ramon Canadell Moradell a la **pena de mort**".

**Auditor de Guerra**, Barcelona, 23-08-39

**Certificat de defunció** 29-01-40 (executat 07-12-39)

## *ALFONSO PUJOL CLAVEGUERA*



- 25 anys
- Solter<sup>2</sup>
- Fill d'Alfons i Núria
- Natural de Pont de Molins (Girona) i veí de San Juan les Fonts.
- Xofer
- Estatura regular; cabell curt; ulls foscos; nas regular; boca regular; poca barba

<sup>2</sup>En realitat era casat, declara solter per a què no molestin a la seva dona

L'**acusen** d'element extremista, de conduir el cotxe on anaven els assassins membres del Comitè de San Juan les Fonts, de cremar esglésies, de participar en saquejos, detencions, assassinats, d'anar sempre armat, de col·laborar en la detenció de set religiosos, de pertànyer a la CNT i a la FAI...

A l'**Informe del Comandant del "Puesto de la Guardia Civil"**, entre altres coses, considera a l'acusat, desafecte i enemic número u a la *Causa Nacional*.

**Declaracions:**

**Francisco Galceran Plana**, l'acusat posava a tots els cotxes les inicials de CNT i FAI. Prenia part en els assassinats de veïns i en les detencions. Sempre anava armat i manifestava els seus ideals criminals.

**Teresa Crespi Verges**, sap que l'encartat va prendre part en la col·lectivització dels transports de la Casa Muntada de St. Joan les Fonts. El coneix, era un individu d'ideologia extremista i afiliat a la CNT.

**Pedro Moret Danés**, com tothom sap, l'acusat sempre anava armat, va intervenir en assassinats, va ser responsable i dirigent de la col·lectivització dels transports Muntada...Tenia instints criminals.

**Jose Camps Juvinya**, Alfonso sempre anava armat i va prendre part de diferents assassinats. La detenció de set religiosos és només rumor públic. Era el principal dirigent de la col·lectivització dels transports Muntada. L'encartat és un element sanguinari, extremista, criminal, indesitjable, desafecte a l'Espanya Nacional, amb sang freda...

**Joaquin Vila ...**, l'acusat sempre anava armat i va intervenir en els fets vandàlics que se l'inculpen. Era un perfecte criminal, el qual va tenir una actuació molt destacada en la col·lectivització dels transports del poble. No pot concretar el partit polític al que pertanyia però suposa que a la CNT i a la FAI.

**Alfons Pujol Claveguera** és cert que fes de xofer al Comitè del Poble però mai va dur a cap persona per a que fos assassinada. No va participar en la col·lectivització dels transports Muntada i mai va dur arma. Nega haver participat a l'assassinat de set religiosos.

23/04/39 el Jutge dicta **providència**

**Acta de Celebració del Consell de Guerra:** Girona, 27-06-40

El Sr. Fiscal sol·licita la pena de mort per un delictes d'adhesió a la rebel·lió previst i penat a l'art. 237 del CJM.

El Sr. Defensor demana la màxima benevolència. El Consell manifesta que no ha intervingut en cap crim.

**Sentència:** Girona, 27-06-40

Sense antecedents polítics i amb algun sentiment religiós abans d'iniciar-se el *Movimiento Nacional*, va ser xofer a les ordres del Comitè Revolucionari del poble acompanyant-los en sortides nocturnes. Se li atribueix part directa en la mort del sacerdot José de Lunder, Francisco Torras... Durant el *Movimiento Nacional* es va afiliar a les Joventuts Llibertaries, a la CNT i a la FAI. És responsable de la col·lectivització dels transports del poble. Se suposa que va participar en l'assassinat de set religiosos.

**Observats** els arts. citats i demés de general aplicació, "dictem que hem de condemnar, i ho fem a Alfonso Pujol Claveguera a la **pena de mort**".

**Auditor de Guerra** Barcelona, 19-07-40

**Certificat de defunció** 13-08-40 (executat 06-08-40)

## *MODESTO RIPOLL MATAS*

- 45 anys
- Casat
- Fill de Simon i Maria
- Natural a Vilasacra i veí de Figueres
- Agricultor

Ofici del Govern Militar de Girona consta que l'acusat: era miliciant de la CNT des de 1932; era milicià voluntari del Comitè local de Figueres, de caire voluntari ja que la seva lleva no va ser mobilitzada; proveí un fusell a l'Ajuntament de Figueres; patrullava pels carrers i carreteres d'accés a Figueres; feia servei de vigilància a la costa de l'Estartit; pertanyia al Front d'Alcubierre (Osca): segon batalló, tercera companyia; va ser detingut el 15 del mes anterior (no consta data) i ingressat a la presó després de tornar de França on va refugiar-se des de la "retirada roja". Amb la creença que el seu nebot (Juan Oliveras), càrrec de la Falange local, podria ajudar-lo; a l'Arxiu de la Comissaria de Figueres, figura amb el número 56 dins la relació de milicians voluntaris dels primers dies; [s'adjunten tres avals sobre l'acusat de Juan M<sup>a</sup> Oliveras Llogava, Lauriano Delclós Romans i José Jou Carreras]

Al mes d'abril de 1942 s'envien de manera continua diferents oficis del Jutge militar, del Fical Cap, de la Comàndancia de Figueres... El de l'alcaldia i el delegat local són enviats dos mesos abans.

#### **Declaracions:**

**Rosendo Rosdevall Basagañas** no sap res de l'acusat perquè va ser detingut i empresonat. Coneix l'acusat de referències, però ignora la seva actuació.

**Jose Gironella Compte**, l'acusat pertanyia a la CNT sense destacar. El va veure armat. Sap que es va interessar, i va aconseguir, la llibertat de diversos veïns de Figueres que eren detinguts.

**Laureano Melchor Romans**, l'acusat, per guanyar més diners, es va fer voluntari milicià del Comitè, desconeix la seva actuació allà. Durant el temps que treballà a casa seva va observar-li bona conducta.

**Juan Oliveras Llogaya**, sap que es va interessar per la llibertat del declarant fent gestions, així com de quatre o cinc més de Figueres Té l'acusat conceptuat com a persona de bons sentiments. No sap de la realització de cap fet delictiu.

**Modest Ripoll Matas** no va participar mai en cap fet delictiu. Un cop esclata el *GMN*, i per manca de feina amb el Sr. Delclós, va decidir ingressar voluntàriament a les milícies socials per guanyar-se un jornal suficient per a la seva família. Va fer tot el possible per aconseguir la llibertat de veïns figuerencs.

**Acta de Celebració del Consell de Guerra:** Figueres, 29-07-43

El Sr. Fiscal [...] diu que el processat és un assassí vulgar i covard que s'obstina en tot, que vol presentar proves però no en té... El qualifica com un delictu d'adhesió a la Rebel·lió previst i penat a l'art. 237 i 238 del CJM, demanant llavors la pena de mort.

La Defensa conclou demanant per a Ripoll Matas la lliure absolució

**Sentència:** Figueres, 29-07-43

Persona de mals antecedents i conducta. Iniciat el *Movimiento* va prestar serveis com a milicià armat de manera destacada. Intervingué i dirigí registres, detencions, cremes d'Esglésies... També va intervenir personalment en l'assassinat del Sr. Gener a la carretera d'Olot. Se'l va veure després de cometre tal fet en un cotxe amb un altre milicià, ple de sang. Va fugir a França un cop conclosa la Guerra Civil i va ajudar a gent de dretes.

**Observats** els arts. citats i demés de general aplicació, "dictem que hem de condemnar, i ho fem a Modest Ripoll Matas a la **pena de mort**".

**Auditor de Guerra,** Barcelona, 25-10-43

**Certificat de defunció** [¿?]



## *JOSE CARRES DE LA IGLESIA*

- 54 anys
- Casat
- Fill de Jose i Josefa
- Natural de Reus i veí de Figueres
- Xofer i venedor ambulat

L'**acusen** d'element perillós, terrorista en moltes ocasions, d'anar amb l'anomenat "cotxe fantasma", amb altres elements a detenir gent, de detenir i assassinar a la propietària de "Casa moro", a un milicià i a un altre, de practicar diversos registres domiciliaris, agafant nombrosos objectes de valor, de detenir a Joaquin Casals Rosell i Francisco Lagresa, de participar a l'assassinat del Sr. Pujol, de marxar voluntari al Front, d'element destacat al POUM i d'anar sempre armat.

Hi ha un extens **informe del Comandant del "Puesto de la Guardia Civil"**.

Abans del Judici s'ordena Diligència a la *Comisaria del Cuerpo General de Policia*.

#### **Declaracions:**

**Eduardo Pablo González** es va assabentar que l'acusat havia dit: "*Ya estoy cansado de matar a gente inocente y hoy mismo he matado al Sr.Cifuentes, me voy aburrido al Frente*".

**Francisco Lagresa Bes**, per rumor públic sap que es tracta d'un dels elements més perillosos que existien llavors.

**Miguel Domínguez**, el processat es va presentar un dia a casa d'ell amb més milicians per efectuar un registre. L'acusat duia, entre altres coses, un barret amb les inicials POUM i pistola. "Ungüent de la Serp", Jose Carres, va ordenar cremar-ho tot.

**José Gabriel Roura Papell**, l'acusat és el pitjor individu que existeix, autor de múltiples assassinats comesos en gent d'ordre.

**Luis Noguera Juliol**, "Ungüent de la Serp" sempre anava armat i acompanyat d'un grup de milicians. Quan havia d'anar a declarar davant el tribunal va rebre per part de José Carrés tota mena d'insults, ferides greus a la cara...i sempre apuntant-lo amb l'arma. Quan ell va sortir del Tribunal va escoltar dir com l'acusat deia: "*Bueno, y a éste cuándo lo despachamos, que estoy cansado de tanto traerlo y llevarlo*".

**Josefa Macià Coll**, per referències sap que l'encartat és de sentiments criminals i per això va formar part directa en assassinats.

**Juan Torres Marín** no pot afirmar cap fet concret d'assassinat però sí creu que hi hagi participat en diversos.

**Santiago Massot Balaguer**, va veure a Carrés de la Iglesia amb fusell i dirigint un grup que anaven armats igualment en un dels patis del Castell. No pot concretar cap fet criminal fet per l'encartat

**Joaquín Casals Rosell**, l'acusat conduïa un cotxe conegut com "fantasma" que era el taxi del Sr.Torres. Naturalment que José Carrés anava sempre armat.

**Bernardo Palmer Montaner**, per veïns sap que, per operar a la seva dona, "Ungüent de la Serp" es dedicava a robar objectes de valor de casa del declarant.

**Jaime Seguranyes Oncins**, l'acusat sempre anava armat i, entre els presoners, corria el rumor que era ell qui donava el "tiro de gracia". Recorda perfectament com, "Ungüent de la Serp", maltractava al sacerdot d'Avinyonet ja que aquest s'hi negava a sortir per por de ser assassinat. El declarant creu que l'acusat va participar activament a la mort d'aquest.

**Juan Fajol Figueras**, pot dir que és el responsable directe de gran nombre d'assassinats i fets vandàlics comesos per la zona.

**Miguel Paronella Furquet**, els del Comitè eren els encarregats d'efectuar detencions i execucions.

**Catalina Feliu Amat**, sap que Carrés va intervenir en registres i detencions. L'acusat és un home dels de pitjors antecedents i conducta que actuaven al Comitè "rojo".

**Maria Dolores Puxan Pinto**, l'acusat va practicar un registre al seu domicili destruint alguns papers i amenaçant al seu pare dient: “*A usted le va pasar lo que le ha pasado al bandido del Cifuentes el cual se la cargará*”.

**Concepción Gimenez García**, “Ungüent de la Serp” va marxar al Front quan van ser comesos tots els assassinats a la ciutat. Va escoltar dir que l'acusat marxava perquè la sang dels que havia matat se li apareixia fins i tot als plats del menjar.

**Enrique Falcó Petria**, les paraules que va escoltar dir a l'acusat van ser dites de manera general, no anaven destinades a ningú en particular.

**Daniel Sancho** recorda com l'acusat deia: “*Hoy ya hemos trabajado, mañana haremos más y así sucesivamente, verán qué limpio queda esto*”. Sap que Carres va practicar un munt de registres i detencions d'elements de dretes.

**Teresa Ubach Fabo**, evidentment no va presenciar l'assassinat del seu marit, el Sr. Cifuentes, i no pot dir qui va ser el que ho va fer però tenint en compte la fama que té “Ungüent de la Serp”, el culpa de la mort del seu marit. Sap que l'encartat conduïa el “cotxe fantasma” amb el que eren transportats les víctimes. Confia totalment en els testimonis del Sr. Falcó i Don Luis Vega quan diuen que van escoltar dir a l'acusat aquelles paraules al Bar Vista Alegre.

**José Carrés de la Iglesia** mai ha dut fusell, tenia una pistola com a arma de defensa. No és cert que hagi intervingut, directa o indirectament, a algun assassinat ja que, com a cristià i catòlic, els condemna. Nega haver fet més serveis i/o registres domiciliaris. És cert que va intervenir en la detenció del Sr. Torres però per ordre de Salleras. No va col·laborar a l'assassinat del Sr. Pujol i els Srs. Macau, no els coneixia. L'única vegada que ha entrat a una presó va ser quan va ingressar a una francesa anomenada Virgínia i al seu amant, únicament els va traslladar. Nega haver dit alguna vegada que estava cansat de matar a gent innocent i que per això va marxar al front.

**Acta de Celebració del Consell de Guerra**, Figueres, 25-02-44

**Sentència**: Figueres, 25-02-44

És un destacat element extremista que a l'iniciar-se a Espanya la Revolució “roja” es trobava en aquesta població dedicant-se a la venda ambulat, actuant seguidament de milicià armat a les ordres del Comitè Revolucionari local, participant en registres i detencions. Es va apoderar del vehicle, propietat de Juan Torres, que des de llavors es va anomenar “cotxe fantasma”. Va formar part del piquet d'execució que actuava al Castell intervenint directament a l'assassinat de nombroses persones d'ideologia de dretes detingudes al Castell: Coll de Cendra, Cifuentes, Alonso, Arclas, Calles, Clotas, Burgas. Posteriorment marxà al Front presumint d'estar cansat de tants crims. Quan va succeir la desbandada de l'exèrcit marxista va fugir a França d'on va ser expulsat al Novembre de 1943.

**Observats** els arts. citats i demés de general aplicació, “dictem que hem de condemnar, i ho fem a **José Carrés de la Iglesia** a la **pena de mort**”.

**Certificat de defunció** 24-01-45 (**executat** 19-01-45)

## *MIGUEL PARONELLA FURQUET*



- 36 anys
- Casat
- Fill de Pedro i Carolina
- Natural i veí de Figueres
- Fonedor
- Estatura 1'63m; sa; castanys; ulls...; nas recte; boca regular; barba normal

Basant-se en la fitxa de l'arxiu de la Delegació, l'**acusen** de destacada actuació marxista durant el domini "rojo", afiliat a la CNT i a la FAI, de l'assassinat de Juan Pujol Farrero, de formar part del Comitè "rojo", de participar directament o indirecta en delictes de sang, de marxar al front amb les milícies aconseguint arribar a Capità, d'element extremadament perillós, de ser conseller de l'Ajuntament "rojo" i de fugir a França.

### **Informe del Comandant de Lloc**

#### **Abans del Judici s'ordena Diligència i Comparecència**

##### **Declaracions:**

**Joaquin Casals Rosell** no pot aportar fets perquè estava empresonat per ser desafecte a la causa marxista. El que sap, ho sap per rumors públics i perquè és de transcendència general. L'acusat és un individu perillósíssim pel nostre GMN.

**Juan Gaudeli Torres**, Miguel estava afiliat a la CNT, a l'acusat només se'l culpa d'un assassinat a un tal Pujol. Els demés assassinats sembla que els acordava i executava amb quatre o cinc milicians que actuaven a les ordres dels Consellers de Justícia.

**Rosendo Rosdevall Basagañas**, creu que l'acusat tenia un càrrec de responsabilitat ja que sempre el veia amb milicians

**Buenaventura de Portola Rodeja** està segur que si l'acusat ha comès algun assassinat ha estat per ordres d'algun superior i no per instint propi. Fa constar que el processat tenia una obsessió constant amb l'amo de la casa on treballava, el Sr. Fita, però que mai el va perjudicar.

**Gabriel Roura Papell**, sap que l'acusat era cap de Milícies. No sap res més perquè estava empresonat.

**Ernesto Tabo González**, li van dir que l'assassinat del Sr. Pujol el va fer en Paronella.

**Miguel Paronella Furquet**, pertanyia a la CNT, no era càrrec de comandament. Una nit va anar a la presó per comprovar si el servei de vigilància estava bé, es va trobar amb tres milicians que feien la conducció de presoners per a ser afusellats. L'oficial de presons va lliurar alguns detinguts, entre els quals es trobava Juan Pujol Farrero que es va oposar a sortir. Paronella, al veure que Pujol era un home fort i que potser afectaria l'oficial, va agafar la seva pistola i el va matar<sup>3</sup>. Algun cop va portar a la presó de Girona a presos de Figueres en camió. No va participar a l'assassinat del Sr. Cifuentes però es va assabentar com tothom.

**Acta de Celebració del Consell de Guerra**, Figueres, 29-07-43

**Sentència:** Figueres, 29-07-43

És persona de mals antecedents de conducta. Iniciat el *Movimiento* va prestar serveis com milicià armat participant en saquejos, detencions, cremada d'esglésies i algun assassinat. Va ser Conseller de Defensa del Comitè revolucionari i cap de milícies organitzant patrulles de control. El detingut Juan Pujol Farrero va fer resistència al sortir de la presó i va ser assassinat per l'encartat. Es va afiliar voluntari a l'exèrcit "rojo" aconseguint la graduació de Capità i va fugir a França.

**Observats** els arts. citats i demés de general aplicació, "dictem que hem de condemnar, i ho fem a Miguel Paronella Furquet a la **pena de mort**".

**Auditor de Guerra**, Barcelona, 25-10-43

**Certificat de defunció** ¿? (executat 29-06-45)

<sup>3</sup> El fet no va ser així, va haver-hi un "forcegeo" entre el Sr. Pujol i Paronella i en una de les estibades de pistola, es va pressionar el gallet i la bala va anar al cos del Sr. Pujol

# ENTREVISTA

La germana més petita d'un dels processats en un dels consells de guerra, Ramon Canadell, va acceptar fer l'entrevista proposada. Així doncs, **Amor Canadell**, juntament amb les seves filles Alegria i Marisol, nebodes de l'afusellat, em van rebre a casa seva al carrer Pontós de Vilafant i van respondre a les preguntes següents al llarg de més d'una hora :

**Pregunta: - Va conèixer a en Ramon?**

**Resposta: -** La germana sí, les nebodes no.

**P: - Tenia relació amb ell?**

**R: -** Sí molta però en ser en Ramon dotze anys més gran ell ja feia una vida de més adult, va marxar al servei militar, etc.

**P: - Coneixia la seva ideologia política?**

**R: -** Sabia que era d'esquerres, com tota la família, però no ho pregonava. Per això en Ramon no va marxar a França amb la seva dona perquè ell no tenia res a amagar i, per tant, no tenien motius per agafar-lo. Cap de la família ha estat ficat mai en política, tret de la dona d'en Canadell. Al menys això és el que les nebodes han escoltat sempre. Potser si hagués marxat a França s'hauria lliurat de la mort però ell va preferir quedar-s'hi i confiar.

**P: - Era militant d'algun partit polític o sindical?**

**R: -** No que sàpiga, però la dona sí ja que era membre molt destacada del POUM. La dona d'en Ramon anava a totes les manifestacions amb la bandera del POUM. Ella va voler marxar a França i allà s'hi va estar en una mena de camp de concentració on hi anaven tots els exiliats fins que trobessin feina estable. Un home la va ajudar a sortir d'allà per dur-la a París. Aquest home, més tard, va ser qui escrivia les cartes als familiars ja que ella no tenia la lletra tan clara.

**P: - Coneixeu les causes de la detenció i mort?**

**R: -** No, mai els hi van dir res.

**P: - Quan i de quina manera vareu assabentar-vos de la seva condemna?**

**R: -** Els germans anaven a la presó a portar-li roba i menjar perquè el pare preferia no anar-hi. Una vegada es van trobar amb que estava incomunicat i és quan es van adonar que l'havien condemnat a pena de mort. Ells continuaven anant fins que un dia els hi van dir que no mereixia la pena que hi anessin més perquè havia mort, que els hi tornarien tota la roba. La germana va preferir no agafar-la ja que ella no la volia per res. Va anar a buscar les coses la dona per a la qual ella treballava. La seva dona com que va fugir a França amb el fill no va saber res fins anys després.

**P: - Com i qui va comunicar-li la defunció?**

**R: -** Els mateixos presos, una de les vegades que va anar-hi a visitar-lo. El van matar el dia set de desembre perquè no el podien matar el dia de la Puríssima ja que era festa. Juntament amb en Ramon van matar al germà i a l'home d'un dona que anava sempre al tren amb la Sra. Amor. Aquesta senyora, el dia que els van matar, ja no hi va anar perquè ja ho sabia. A la germana d'en Ramon li va semblar estrany que no hi hagués ningú de l'estació que anés a la presó. Ella es va assabentar un cop era allà, ningú li havia dit res. Van enterrar-lo a una fossa comuna a Girona. Anys després van

proposar a la germana anar a treure'l d'allà per enterrar-lo en millors condicions però ella va dir que ja estava mort i que no solucionaria res un canvi de lloc

P: - Quina edat tenia vostè?

R: - Tindria 21 anys.

P: - Sabeu de què el varen acusar?

R: - No.

Amb l'expedient al davant els hi llegeixo les acusacions que es van formular contra en Ramon i elles em diuen què en pensen.

▪ ...militant del PSUC amb important càrrec?

R: - No perquè si fos veritat el pare de les nebodes (cunyat d'en Ramon) els hi hagués explicat ja que, un cop finalitzada la Guerra, va ser l'únic en interessar-se per saber la veritat. És cert que Ramon era agricultor i tenia terres com tota la família (per Vilafant, a Figueres...) però no el cap del sindicat. No manava a ningú.

▪ ...robar armes?

R: - Ho dubten molt.

▪ ...incitar i detenir a gent d'ideologia feixista?

R: - No el veuen capaç de fer una cosa així.

De tota la resta del que se l'hi acusa ho neguen rotundament. De tot l'expedient, segons el que elles saben, només és veritat la part on diu (a l'Informe del "Comandante de Puesto") que la seva dona duia molt sovint la bandera del POUM]

P: - Sabeu quin tipus de relació tenia, si en tenia, en Ramon amb els declarants?

R: - No, perquè no saben ni qui va anar a declarar.

Els hi dic els noms dels declarants i ara poden contestar

P: - Els coneixia de veritat?

R: - No saben. L'únic que els hi sona és l'Anita Tubau Font, la declaració de la qual no pot ser veritat perquè acusa en Ramon de matar als Sr. Torrent quan aquest era molt amic d'ell. La declaració del policia Vicente Blanco també els hi sona ja que l'havien escoltat però al revés; és aquest qui denuncia a en Ramon.

P: - En quina situació us vareu trobar la família un cop mort Ramon?

R: - Un cop mort, les autoritats ho negaven i deien que s'havia escapat. Quan Franco venia per controlar la situació, les autoritats anaven a casa dels familiars a buscar als que, suposadament, s'havien escapat. El seu pare va contractar a un advocat perquè busqués documents on es demostrés la mort del seu fill i que no el tenien amagat com ells pensaven. Cada cop que anaven a buscar-lo a casa, resultava molt dur pels pares. L'advocat li deia que si feia això el ficarien a ell a la presó. Les seves germanes eren assenyalades pel carrer i tractades com "las rojas". Tot i així van continuar la seva vida normal, sortien de casa, anaven al ball, anaven amb el seu grup d'amics que, més o menys, tots estaven a la mateixa situació...

P: - I la seva dona i fill, a França, com van assabentar-se de la mort?

R: - El pare de les nebodes era l'encarregat d'escriure les cartes i explicar-li al noi tot el que li va passar al seu pare. El fill d'en Ramon va estar molts anys pensant que la seva mare era soltera. La germana d'en Ramon tampoc va voler explicar res de la mort del seu germà per carta per si descobrien que tenia algú a França. Més tard, van començar a escriure's, perquè ella necessitava alguna cosa, i a veure's. Llavors el noi

va conèixer la seva família paterna. El noi no podia entrar a Espanya perquè no havia fet la mili, va entrar per primer cop fa 33 anys, a partir de llavors venia cada estiu fins que es va morir fa 25 anys. Abans de la seva mort va venir a acomiadar-se (patia càncer). La seva mare va venir després de la mort del seu fill amb una excursió de jubilats, va allotjar-se aquí i els va veure a tots, va morir fa quatre o cinc anys.

**P: - La única manera de comunicar-vos amb ell era quan anàveu a veure'l?**

**R: -** Ramon, des de la presó, escrivia als seus familiars. En una carta els hi va explicar que ell havia ajudat a molts feixistes a passar la frontera, que anessin a buscar a aquesta gent perquè ara l'ajudessin a ell però, en lloc d'ajudar-lo, encara el van enfonsar més.

**P: - Què va passar des de que va anar a la Guerra fins que va tornar?**

**R: -** Quan tenia l'edat per fer la mili, va marxar a França per veure si es podia lliurar de fer-la. Va tornar a Espanya a l'edat de 28 anys, més o menys, i ja creia que s'havia lliurat però estava equivocat. Quan ja portava mig any a la mili va ser quan va esclatar la Guerra i el van enviar al Front, ell anava en el bàndol dels republicans. Això és l'únic que saben perquè quan va marxar no van saber res d'ell fins que el van dur a la presó de Girona (situada a l'actual Catedral).

Finalment, la senyora Amor, em va explicar l'anècdota següent: quan va anar a veure'l a la presó i estava incomunicat, una senyora que tenia al seu home també incomunicat va ajudar-la perquè pogués veure al seu germà. Havien de passar per un carreró molt estret per darrera la Catedral, va passar la germana d'en Ramon amb la nena de la senyora. La senyora anava més enrere. La germana d'en Ramon no se'n va adonar que el seu germà l'estava mirant mentre ella entretenia a la nena per dissimular la situació. En Ramon es va posar molt content de que la seva germana portés aquella nena perquè el seu pare la pogués veure. Aquest home és va lliurar de la condemna i va ser el que va explicar-li això.



# CONCLUSIÓ

Un cop que va esclatar la Guerra Civil, es va donar la paradoxa que aquella persona que es va mantenir fidel a la legalitat va ser acusada de traïdor degut a que la llei, a partir d'aquell moment, era militar i no pas civil ja que els militars havien pres el poder per la força i feien la seva pròpia interpretació del que només era una diferència ideològica. Això va comportar una gran repressió des d'un bon començament que no acabarà fins al final de la dictadura amb les darreres sentències a mort executades amb el dictador agonitzant.. A Catalunya, en concret, aquesta repressió s'inicia duríssimament a partir de l'hivern de l'any 1939.

En el moment en que ja es veu que el resultat de la guerra serà favorable als feixistes, el que decideixen fer molts possibles represaliats és fugir a França (\*fotografies) en aquella dantesca retirada de finals de gener i principis de febrer de 1939. Altres, com és el cas de tots els expedients d'aquest treball, decideixen quedar-se, o bé perquè consideren que no han comés cap delictes i no els hi pot passar res, o bé perquè no tenen por d'allò que els hi pugui passar ja que la seva actuació durant la guerra va ser molt discreta i secundària.



L'any 1939 comencen les denúncies dels particulars, les delacions, acceptades sense cap tipus de proves, la majoria dels testimonis parlen "d'oïdes". Normalment, aquestes delacions són fetes per venjança, per enveja, per estar bé amb el nou règim i evitar-se possibles problemes, per recuperar béns incautats... En la majoria dels casos es veu molt odi i moltes ganes de fer passar la por que els testimonis diuen haver passat. Hi ha un clar ànim de revenja personal.



Quan una persona denuncia davant la Falange o el Comandant del "Puesto de la Guardia Civil", es dicta un judici automàticament. Aquests judicis presenten mancances inacceptables en qualsevol sistema que es vulgui dir just ja que, d'entrada, les defenses seran militars, sense cap tipus de coneixement en el món de les lleis, que, com a molt, demanaran rebaixar la pena que ha demanat el fiscal en un grau o, simplement, demanar clemència per part del tribunal.

Al Consell de Guerra només es parla d'allò que va en contra de l'encartat. Allò favorable, el que l'ajuda, no interessa ser escoltat. Ni tan sols es prenen en consideració els testimonis que parlen de l'ajuda que va donar l'encartat a altres persones en dificultats. Es considera com a fet provat que una persona ha sentit a dir alguna cosa. Moltes vegades ens trobem que un mateix declarant presenta acusació a dos encartats diferents, sempre, els declarants "coneixen" perfectament a l'acusat i

tots els seus moviments. L'acusat diu tot el contrari però la seva declaració gairebé no es té en compte.

Un cop escoltades les declaracions dels testimonis i celebrat l'acte del Consell de Guerra (un tràmit que no supera els set dies) es dicta sentència. En aquesta s'aplica un Codi de Justícia Militar i sempre es fa cas als arguments del fiscal. Fins i tot, a vegades, s'aplica una pena més elevada del que aquest demana i, per ser "desafecte" a la nova *Espanya* es dicta pena de mort. Els judicis són extraordinàriament breus.

Durant l'estada a la presó els condemnats estan totalment incomunicats amb l'exterior. Les famílies, d'alguna manera, també ho estan ja que, tot i haver un règim de visites, no se'ls comunica les novetats. És a dir, quan els van a matar no li diuen a ningú. Als presos els avisen unes hores abans perquè puguin escriure les seves últimes cartes però els familiars no s'assabentaran de la notícia fins que no tornin a anar a la presó a portar roba i menjar al seu germà, pare, marit, fill... i els diguin que "no cal".

Els certificats de defunció eren patètics ja que justificaven la mort amb un "paro cardíac" o una "hemorragia interna". Com vols que no se li pari el cor si l'has matat? Els afusellaments no es duïen a terme a Figueres, sinó que es produïen al cementiri de Girona o al Camp de la Bòta (St. Adrià dels Besòs).

El règim tenia un objectiu molt clar: aconseguir fidels sigui com sigui, si el medi ha de ser causar por per donar la impressió de seguretat, es causa. Fins i tot els familiars, quan ja havien matat al pres, tenien por de sortir al carrer perquè eren assenyalats com a "rojos". Alguns van haver de deixar el poble, alguns nens es van haver de posar en institucions d'acollida perquè la mare havia de treballar i no se'n podia fer càrrec o, senzillament, ja no hi era...

Com a conclusions personals, primer de tot, he de dir que estic satisfeta del resultat obtingut i que l'esforç ha valgut la pena. Mai abans m'havia plantejat de quina manera funcionaven els Consells de Guerra a l'Espanya franquista ni quin sistema legal era el que aplicaven. Evidentment, m'imaginava que no seria gens sensat ni lògic, que utilitzarien el sistema de la manera més favorable que els hi vingués bé i que el llenguatge no seria gens clar i en això no em vaig equivocar. És evident que així no podem estar parlant de justícia. De fet, dient que és una dictadura ho diguem tot: un sistema on desapareixen les llibertats de les persones, els drets, on hi ha moltíssima corrupció... quin sistema judicial poden aplicar que tingui com a fi acabar amb tots aquells que tenen una ideologia diferent a l'oficial del règim? Està clar, el més repressiu possible. Tenint en compte que no hi ha cap raó que justifiqui el fet d'assassinar a algú per la seva condició ideològica, cal destacar que el nou règim ho feia així. Personalment opino, que tot i que avui dia estem en un sistema molt democràtic, molt liberal, amb moltes garanties judicials... qualsevol dia pot venir un Cap de l'exèrcit, donar un cop d'Estat i, si l'exèrcit el segueix, tornariem allà mateix. Dubto molt que passi, sobretot després del fracàs d'algun cop d'Estat com ha estat el del coronel Tejero (23F), però no hi ha res garantit. El sistema democràtic sempre serà més feble que la força de les armes i la lògica del diàleg sempre pot cedir davant la força d'un tanc.

Durant l'elaboració dels expedients d'aquest treball, haver de llegir, traduir, resumir, redactar... va ser molt dur. Em feia molta ràbia, no estava a gust amb el que llegia, m'imaginava com devia ser la situació i em sentia "imponent", no podia estar llegint allò com si no m'afectés gens. Fins i tot, va haver-hi vegades que tenia ganes

## Rescatar la memòria per a no repetir

---

de deixar-ho, no volia continuar, “patir per gust” és absurd però havia fet un compromís amb mi mateixa i havia de complir-ho.

Per acabar, voldria dir que aquest treball m’ha servit per a reforçar el meu compromís personal amb la democràcia i les llibertats. Crec que puc afirmar que ara sé del que parlo i m’esgarrifa observar entre la gent aquesta actitud de considerar la política com a cosa dels polítics i aquesta manca d’interès pel bon funcionament de les institucions democràtiques que tant han costat de posar en marxa.

# BIBLIOGRAFÍA

## - Llibres:

TORRES MULAS, Rafael: *Victimas de la Victoria*. Oberon, Madrid, 2002, Grupo Anaya.

TORRES MULAS, Rafael: *Heridos de la Guerra. Secuelas de la sublevación de Franco*. Oberon, Madrid, 2003, Grupo Anaya.

GIL VICO, Pablo: *La noche de los generales. Militares y represión en el régimen de Franco*. Crónica Actual, Madrid, 2004, Ediciones B.

LORENZO, Aïda i LLORENÇ, Esther: *Hores de Vetlla. Testimonis de 35 represaliats pel franquisme*. Llibres dels quatre cantons, Girona, 2005, CGC Edicions.

## - Enciclopèdies:

Salvat-El País, Madrid, 2003, volum 10.

TUÑÓN DE LARA, Manuel: *Historia de España*, Barcelona, 1981, Editorial Labor. Volums 9 i 10.

*Franquisme a Catalunya (1939-1977)*, Barcelona, 2005, Edicions 62. Volum 1: “La dictadura totalitària (1939-1945)”.

Microsoft Encarta 2006

## - Pàgines webs relacionades amb la guerra civil, els represaliats i exiliats:

[www.memoriahistorica.org](http://www.memoriahistorica.org)

[www.asturiasrepublicana.com/libertad6.html](http://www.asturiasrepublicana.com/libertad6.html)

...

## - Altres:

Arxiu Comarcal de l'Alt Empordà, Secció *Guerra Civil, Postguerra* COL·LECCIÓ *Consells de Guerra dels Figuerencs CAIXES 1 i 2*.

“Vuit víctimes”. *Revista de Girona*, número 229, març-abril 2005.

Testimonis de la germana i nebodes de Ramon Canadell.

Testimonis i demés informació aportada per la filla i néta de Joan Lorenzo Alcalde.

# ANNEXOS

## **JUAN LORENZO ALCALDE**

- 39 anys
- Casat
- Fill de Cipriano i Eladia
- Natural de Florida de Lievana (Salamanca) i veí de Figueres
- ex-guàrdia civil

Basant-se en la fitxa de l'arxiu de la Delegació, l'**acusen** de:

- Durant el període “rojo”, militar a la CNT
- Ser simpatitzant de la causa marxista
- Estar en contacte amb els membres del Comitè de la Comandància i altres Comitès revolucionaris
- Fer propaganda “roja”
- Denunciar al feixista Antonio Manzano Rodríguez
- Espiar i emetre informació sobre els companys que no pensaven com ell
- Ser cap del “populacho” de Girona

### **Declaracions:**

	A la Comandància de Girona	Al Jutjat
Agustín Retero Sánchez	no consta	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix l'acusat del que sap que va ser nomenat Delegat Especial del Comitè revolucionari de la comandància de Girona als pobles de Colera, Llançà i Port de la Selva. El seu càrrec era el d'informar sobre les activitats contràries a la causa de la revolució “roja”.</li> <li>· L'acusat va voler enviar al declarant a Barcelona en no considerar-lo persona addicta als revolucionaris. El declarant ho va poder evitar després de llargues disputes i gestions amb ell.</li> </ul>
Francisco Sánchez Medina	no consta	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix Juan Lorenzo, el qual pertanyia a la Guàrdia Civil abans de la iniciació de la revolució “roja”.</li> <li>· Sap que va pertànyer a la CNT, que era d'idees marxistes, que mantenia contacte amb els Comitès de la Comandància de Girona i altres.</li> <li>· L'acusat va entregar als “rojos” gent d'ordre amb el fi que fossin objecte de dures sancions. Entre aquests es trobava el Guàrdia Civil Antonio Manzano que es va poder salvar i va aparèixer dies després al Castell de Montjuïc on va romandre detingut durant sis mesos.</li> </ul>

## Rescatar la memòria per a no repetir

<p><b>Juan Lorenzo Alcalde (ACUSAT)</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· No ha format part de cap partit polític ni sindicat.</li> <li>· Preguntat si coneix a algú que s'hagi manifestat en contra del <i>Glorioso Moviento Nacional</i> diu que coneixia a Sanpalo, a Valverde, a Jiménez del Toro...</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· El 19 de juliol del 36 van ordenar-li, juntament amb dos companys, desallotjar la Rambla que estava plena de marxistes. Més tard, va anar un grup a rellevar-lo.</li> <li>· No ha intervingut en cap fet ni acte d'armes ja que, a partir de la data establerta, ha hagut d'obeir ordres dels superiors del cos.</li> <li>· Durant el domini "rojo" no ha obtingut ni augments de sou ni recompenses però sí vexacions, humiliacions...</li> <li>· Des de l'agost del 36 fins a l'octubre del mateix any va ser destinat a Girona i, posteriorment, va ser traslladat a Colera. Al març de l'any següent el van destinar a Puigcerdà fins al juny de 1938 que el van enviar a Figueres.</li> <li>· Va amagar-se al subterrani de casa seva en companyia de diversos veïns que l'ajudaven a amagar-se dels "rojos" ja que aquests ho registraven tot. Va romandre allà fins l'arribada dels nacionals.</li> <li>· Les persones que poden avalar la seva conducta són: José Jou Barbosa, José Faltré Roig, Francisco Casals Vilalta i José Roja Alemany.</li> <li>· No pot demostrar, amb documents, els serveis prestats a la Causa Nacional.</li> <li>· Ignora els noms i cognoms dels dirigents de la revolució marxista i de les persones que hagin delatat a gent d'ordre.</li> </ul>
<p><b>Celdonio Estevan Borrego</b></p>	<p style="text-align: center;">no consta</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix l'acusat i sap des del primer moment que era simpatitzant a la Causa Marxista i això va fer que fos nomenat Delegat del Comitè Revolucionari al poble de Colera.</li> <li>· L'acusat mantenia relacions amb el Comitè Revolucionari de la Capital del qual rebia ordres i facilitava a aquest informes sobre la conducta de Guàrdies o persones d'ordre.</li> <li>· El declarant, degut a la desfavorable informació que l'acusat donava d'ell, el van enviar a Barcelona (i no va ser traslladat a més llocs degut a una malaltia).</li> </ul>

## Rescatar la memòria per a no repetir

José Cobo Germón	no consta	<ul style="list-style-type: none"><li>· Coneix l'acusat i el considera simpatitzant a la causa marxista. Per això va ser designat Agent Especial Secret.</li><li>· Juan Lorenzo Alcalde, com a cap dels "rojos" que era, feia sempre el que volia.</li><li>· Considera l'acusat un element indesitjable i perillós.</li></ul>
------------------	-----------	---

En data divuit de febrer el Sr. Jutge de la Mata Perdera dicta **providència** amb el següent contingut:

- Donin els partes que la llei preveu
- Escolti's les declaracions de l'acusat
- Portin informes de conducta
- Elevi's l'acusat al Consell de Guerra permanent

### **Acta de Celebració del Consell de Guerra:** Girona, 01-03-39

Reunit el Consell de Guerra permanent numero tres de Catalunya a l'audiència Provincial.

El Sr. Fiscal, després de fer un examen detallat dels fets i les actuacions de l'acusat, sol·licita la pena de mort per ser responsable d'un delictes de rebel·lió militar que es preveu als arts. 237 i 238.2 del CJM.

Tot seguit, es concedeix la paraula al Defensor que, després de manifestar el que creia oportú a favor del seu defensat, demana que s'imposi la pena en grau inferior a la demanada pel Fiscal.

Es dona per conclosa, i queda el Consell reunit en sessió secreta per deliberar i dictar sentència.

### **Sentència:** Girona, 01-03-39

Reunit el Consell de Guerra permanent numero tres de Catalunya a la Sala de Justícia de l'Audiència provençal.

Donant compte les actuacions, escoltada l'acusació fiscal, la defensa i el processat:

**Resultant:** que contra els legítims poders de l'Estat, assumits per l'exèrcit a partir del 17-07-36, donen compliment de la seva funció constitutiva. Es desenvolupa un aixecament en armes i una tenaç resistència cometen tota sort de violències, fets en els que va participar el processat de la següent forma:

Esquerrà que va fer un gran paper al "populacho" de Girona. Va ser designat, pel Comitè revolucionari que funcionava a la Comandància de la Guàrdia Civil de Girona, Agent especial Delegat al departament de Colera, Llançà i Port de la Selva. Com a tal, emetia informes sobre la conducta dels seus companys i de les persones d'ordre, van sortir molt perjudicats els Guàrdies Civils que no pensaven com ell. En les seves funcions com a delegat va acordar el trasllat a Barcelona d'un altre Guàrdia Civil de la seva mateixa categoria.

#### Fets Provats:

**Considerant** que només poden ser penats els fets previstos definits per la llei com constitutiva de delictes.

**Considerant** que tota persona responsable criminalment d'un delictes, ho és també civilment.

**Observats** els arts. citats i demés de general aplicació "dictem que hem de condemnar, i ho fem a **Juan Lorenzo Alcalde** a la **pena de mort**".



**Auditor de Guerra:** Barcelona, 03-03-39

Vista la sentència dictada en aquesta causa en sujecció al decret numero 25 amb data 1-11-33 en la que en la part dispositiva s'imposa la pena de mort a l'encartat Juan Lorenzo Alcalde, i estimant-la ajustada a dret.

**Acord:** aprovar-la i en la seva virtut comuniquis la pena de mort imposada a l'Assesoria Jurídica de la Caserna General de la Seva Excel·lència (S.E.) el Generalíssim. Comuniquin l'auto a l'Instructor per a procedir a l'execució a no ser que rebí d'aquesta Auditoria notícies de l'assabentat de S.E. o resolució de la commutació de la pena.

**Certificat de defunció** 11-03-39 (executat 08-03-39)

## LUI S ARGELES FERRER

- 43 anys
- Casat
- Fill de Narcís i Maria
- Natural i veí de Figueres
- Flequer
- Estatura alta; sa; castany; ulls foscos; nas recte; boca regular; barba corrent

Basant-se en la fitxa de l'arxiu de la Delegació, l'**acusen** de:

- La seva destacada actuació en contra del *Glorioso Movimiento Nacional*
- Formar part del comitè on tenia la representació dels Rabassaires.
- Haver detingut, juntament amb un noi conegut com "Manzanas agrias", a Esteban Mauricio mentre aquest estava al Comitè per aconseguir un guiatge. El van deixar lliure als dos dies però el van tornar a empresonar, aquest cop durant tres dies.
- Maltractar, insultar i amenaçar a Esteban Mauricio.

### Declaracions:

	Oficina del S.I.P.M. de Figueres	Davant el Sr. Jutge i Secretari.
<b>Luis Argeles Ferrer (ACUSAT)</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Afirmar i ratificar el declarat a l'Ofici de la Guàrdia Civil.</li> <li>· Preguntant a què partit (polític o sindical) obrer formava part abans del <i>Movimiento</i> contesta que va formar part d'Esquerra Republicana, que va ser president d'un Sindicat Autònom d'Agricultors ("La Unión Figuerense"), i que després del <i>Movimiento</i> va deixar aquest sindicat i es va afiliar a la "Unión de Rabassaires".</li> <li>· Preguntant si coneix a Esteban Mauricio i per què el va detenir, diu que sí el coneix però que no el va detenir. Ell i "Manzanas Agrias" es van presentar, armats, al Comitè. Van dir-li a Esteban que pugés a la part de dalt del Comitè on van discutir un assumpte d'una finca rural i es van perdonar mútuament.</li> <li>· Nega haver enviat algú per fer empresonar a Esteban Mauricio i haver-ho fet algun cop ell mateix.</li> <li>· Afirmar que aquell dia portava arma, però no la va utilitzar per res.</li> <li>· L'arma li va donar un Agutzil a l'Ajuntament i com, als pocs dies, van demanar que els que no fossin milicians tornessin les armes la va tornar a l'Ajuntament.</li> <li>· Declara haver format part del <i>Comité Rojo</i>.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Afirmar i ratificar el declarat a l'oficina del SIPM de Figueres.</li> <li>· No és cert que va empresonar al pare d'Albert Amiel i que, de fet, no ha detingut mai a ningú.</li> <li>· Tampoc és cert que amenaçés a Albert Amiel el dia de la mort del seu pare amb la frase: "<i>son las ocho y si dices que murió tu padre, a las diez no cantará ni gallo ni gallina</i>" com havien dit.</li> <li>· Mai ha saquejat l'Església parroquial.</li> <li>· Nega tots els càrrecs que se l'imputen.</li> </ul>

## Rescatar la memòria per a no repetir

Emilio Teixidor Mendoza	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Afirmar i ratificar el declarat a l'Ofici que actua.</li> <li>· Coneix perfectament a l'acusat.</li> <li>· Sap que Luis Argeles era del POUM. Que era el que encarregava els assumptes dels Rabassaires.</li> <li>· El va veure moltes vegades armat i sap que va actuar (com un dels que més) en contra del <i>Glorioso Movimiento Nacional</i>.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix a l'acusat, el qual formava part de la direcció del POUM.</li> <li>· L'acusat duia una labor molt pertorbadora i revolucionària al camp. Pregonava la incautació de les terres i pretenia la imposició i practicà les majors enormitats en qüestió social i camperola.</li> <li>· No coneix més actuacions de l'individu, però no les descarta.</li> </ul>
Don Alberto Amiel Calbet	no consta	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix a l'acusat del qual sap que va ser president de Rabassaires des de 1934.</li> <li>· Quan va esclatar el <i>Glorioso Movimiento Nacional</i> es va posar, des del primer moment, al servei de la causa marxista.</li> <li>· L'acusat es dedicava a detenir i empresonar als elements de dretes (com el pare del testimoni declarant que va acabar mort).</li> <li>· Després de matar al pare del declarant el va amenaçar.</li> <li>· Va detenir a la mare d'aquest i a ell mateix durant 24 hores.</li> <li>· Sap que Luis va intervenir en totes les cremes i saquejos de l'Església i vivendes de la gent de dretes.</li> <li>· En la seva opinió, Luis és el màxim responsable de totes les vexacions comeses a Figueres.</li> </ul>
Antonio Albert Arnau	no consta	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix a l'acusat, el qual descriu com molt anàrquic.</li> <li>· Sap que l'acusat és un element plenament d'esquerres.</li> <li>· Destaca, l'acusat, al front de la Unió de Rabassaires (actuació d'estil extremista).</li> <li>· No sap si l'acusat ha participat en empresonaments, fets vandàlics o saquejos.</li> <li>· Només declara saber l'actuació sindical extremista de coneixement públic.</li> </ul>
Joaquin Fortunet Dumanjo	no consta	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix a Luis Argeles perquè sap que era extremista i que va ser un dels primers presidents que va tenir el gremi de Rabassaires.</li> <li>· No sap si, l'acusat, va intervenir en fets vandàlics ni actes delictius.</li> <li>· Desconeix també més accions del processat.</li> </ul>

## Rescatar la memòria per a no repetir

<p>Esteban Mauricio Barris*</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Va ser detingut per l'acusat i un altre company del que només sap el seu pseudònim: "Manzanas Agrias". La detenció es va produir al Comité, tots dos anaven armats.</li> <li>· Va estar pres durant dos dies al "Comité de Guerra" (nom que posaven els esmentats abans)</li> <li>· Quinze dies després de la seva alliberació, va tornar a ser empresonat pel mateix Lluís Argeles</li> <li>· Argeles l'insultava, l'humiliava, l'acusava de lladre i li deia que, com a feixista, s'havia de matar-lo</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix a l'acusat.</li> <li>· És cert que l'acusat és molt extremista i tot del que se li acusa.</li> <li>· És cert que l'acusat ha sigut president de la Unió de Rabassaires i un dels primers, i més destacats, del Comitè de Guerra.</li> <li>· És cert que ha intervingut en detencions i en alguns assassinats.</li> <li>· Envaïa terres, arrancava el sembrat pertorbant els béns i perjudicant als propietaris.</li> <li>· L'acusat va passejar, amb tres milicians més, al declarant pels carrers de la població obligant-lo a buscar determinats documents que el comprometien.</li> <li>· És veritat que Luis Argeles no va matar a Sara Jordà però és responsable perquè pressionava constantment a la policia en contra de la dona fins que va ser detinguda i morta.</li> <li>· Davant de més persones, l'acusat preguntava al pare d'un sacerdot que per què havia obligat al seu fill a estudiar una carrera d'assassins i borratxos.</li> <li>· Per aquests fets i la conducta de l'acusat que sempre s'ha observat, el testimoni té d'ell un pessim concepte.</li> </ul>
---------------------------------	---	--

El Comandant cap del sector del S.I.P.M. de Figueres, **acorda** transmetre aquestes acusacions a l'Il·lustríssim Sr. Auditor de Guerra i comunicar que Luis Argeles Ferrer es troba a la presó a disposició de dita Superior Autoridad Judicial Militar.

En data vint-i-vuit de febrer el Jutge R. Villamil dicta **providència** amb el següent contingut:

- Sumaríssim d' Urgència
- Cerquin els informes i prenguin declaració als testimonis per a la comprovació dels càrrecs.

**Sentència:** Girona, 23-03-39

Reunit el Consell de Guerra permanent numero tres d'aquesta Plaça per veure i dictar les causes acumulades seguides pel procediment sumaríssim d'urgència contra els processats.

**Resultant:** que contra els legítims poders de l'Estat, assumits per l'exèrcit a partir del 17-07-36, donen compliment de la seva funció constitutiva.

Militava en l'Esquerra Republicana i presidia un sindicat Agrícola que va passar a formar part de la "Unión de Rabassaires". Formava part del Comitè directiu del POUM. Va efectuar detencions d'elements de dretes (un empresonat i assassinat per ell, va amenaçar al fill d'aquest perquè no digués que el seu pare havia estat assassinat. Dos dies més tard va empresonar a la seva dona i fill però, als dos dies, els va deixar en llibertat. Com a conseqüència, la dona va haver d'ingressar en un

---

\* És qui presenta la denúncia

sanatori). Públicament va dir que Maurici Barri, Juan Amiel i Sara Jordà havien de morir i així va ser (menys el primer que va aconseguir escapar) tot i que no està provat que ell fos l'assassí. Va formar part del repartiment de les terres que van ser arrabassades a elements de dretes.

Fets Provats:

**Considerant** que els fets relatats i que el Consell declara provats, constitueixen un delictes de rebel·lió militar que es defineix i pena en els articles 237 i paràgraf segon de l'art. 238, ambdós del Codi de Justícia Militar i del delictes és responsable, en concepte d'autor, els encartats (entre ells Luis Argeles Ferrer). I d'un altre delictes d'auxili per cometre la rebel·lió militar que es defineix i pena en el paràgraf primer de l'art. 240 del mateix codi.

**Considerant** que el Consell, fent ús de la seva facultat, estima just imposar la pena en la seva màxima gravetat i extensió a l'encartat.

**Considerant** que tota persona responsable criminalment d'un delictes, ho és també civilment.

**Observats** els arts. citats i demés de general aplicació "dictem que hem de condemnar, i ho fem als diferents encartats a: **pena de mort**, cadena perpetua i reclusió temporal de deu o quinze anys".

**Auditor de Guerra:** Barcelona, 27-03-39

Vista la sentència dictada en aquesta causa en sujecció al decret numero 25 amb data 1-11-33 en la que en la part dispositiva s'imposa la pena de mort a tres homes (entre ells Luis Argeles); cadena perpetua a tres homes més i reclusió temporal a quatre homes.

**Acord:** aprovar-la i en la seva virtut comunicis la pena de mort imposada a l'Assessoria Jurídica de la Caserna General de la Seva Excel·lència (S.E.) el Generalíssim. Comuniquin l'auto a l'Instructor per a procedir a l'execució a no ser que rebí d'aquesta Auditoria notícies de l'assabentat de S.E. o resolució de la commutació de la pena.

El dia vint-i-quatre d'abril, el Jutge Sr. de la Mata i Fernández dicta **providència** amb el següent contingut:

- S'aprova la sentència
- Comunicat a S.E. el cap de l'Estat, s'aprova fer l'acordat. Notificant la sentència als condemnats a penes temporals donant-los lectura de la particular a ells mateixos.
- Donar la inscripció de les defuncions al Registre Civil el qual demanarà copia de l'acte.

Girona, 25-04-39, es procedeix a donar certificació de la pena de mort a qui ha estat imposada. El mateix dia es signen dues notificacions més pels demés condemnats.

**Certificat de defunció** 27-4-39 (executat 25-4-39)

## FERNANDO OLMO MUÑOZ

- 41 anys
- Casat
- Fill de Jose i Josefa
- Natural de Jaén i veí de Figueres
- Obrer
- Estatura baixa; castany; sa; ulls castanys; nas recte; boca regular

Basant-se en la fitxa de l'arxiu de la Delegació, l'**acusen** de:

- Detenir a Jaime Ferraro durant quatre dies i, després donar-li llibertat condicionada.
- Amençar, apuntar i tractar de feixista a Jaime Ferraro.
- Expulsar i maltractar religiosos del Convent de San Antoni de Figueres.
- Ser individu revolucionari.

### Informe del Comandant de "Puesto de la Guardia Civil":

- ❑ La conducta de Olmo és bastant deficient ja que amb la seva dona, s'embriagava amb freqüència.
- ❑ Abans del *Movimiento* pertanyia al Partit socialista.
- ❑ Era un dels que més defensava la *Causa Roja*.
- ❑ El temps que va estar armat va dur a terme algunes detencions.
- ❑ La seva dona l'acompanyava a tots els actes delictius (per exemple al del convent de monges).
- ❑ Participava a totes les manifestacions que es celebraven durant la dominació marxista.
- ❑ Va fugir, en companyia de la seva dona, a França.
- ❑ Es proposa com a testimonis a: Jaime Ferraro B., Miguel A. i Rosa Bruñol.

### Declaracions:

	Davant l'instructor de la Guàrdia Civil	Davant el Sr. Jutge i Secretari.
Miguel Alabrus Bruñol	no consta	<ul style="list-style-type: none"><li>· Coneix a l'acusat ja que, des de fa temps, són veïns.</li><li>· És cert que l'acusat ha sigut milicià voluntari "rojo".</li><li>· És cert, també, que s'ha vist pel carrer armat.</li><li>· Poc temps després d'haver-se iniciat el <i>Glorioso Movimiento</i>, l'acusat i la seva dona, van participar en l'expulsió de les monges del Convent. Olmo tenia un comportament grotesc amb les noies.</li></ul>

## Rescatar la memòria per a no repetir

<p style="text-align: center;"><b>Fernando Olmo Muñoz (ACUSAT)</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Abans del <i>Movimiento</i> no formava part de cap partit polític ni sindical.</li> <li>· Es va afiliar, després, a la UGT.</li> <li>· És cert que va detenir a Jaime Ferraro però no és cert que el tractés de feixista, ni el maltractés, ni l'amenacés i tampoc va utilitzar cap pistola.</li> <li>· Durant 15 dies va tenir una pistola però després la va entregar al sindicat.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Afirmar i ratifica el declarat davant l'instructor.</li> <li>· Reconeix haver detingut a Jaime Ferraro però no es va burlar d'ell.</li> <li>· No és cert que formés part del grup que va dur a terme l'expulsió de les monges del Convent.</li> <li>· Sí va participar en totes les manifestacions a Figueres durant el domini "rojo" amb la bandera republicana.</li> <li>· Abans del <i>Movimiento</i> no pertanyia a cap partit polític ni sindical.</li> <li>· Després del <i>Movimiento</i> es va afiliar a la UGT i al Partit socialista.</li> <li>· Quan va tenir arma, durant quinze dies, només va realitzar la detenció de Jaime F.</li> <li>· Nega rotundament la resta dels càrrecs que se l'imputen.</li> </ul>
<p style="text-align: center;"><b>Jaime Ferraro Bruguera*</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Dies abans del <i>Movimiento</i>, l'acusat el va portar detingut a la <i>Jefatura de Investigación Roja</i> on va romandre quatre dies</li> <li>· Quan el van necessitar per a treballar, li van donar la llibertat amb la condició de no sortir de casa per res tret d'anar a la feina</li> <li>· Olmo l'acusava de membre de la CEDA</li> <li>· El van passejar, Olmo i un altre, per tot Figueres tratan-lo de feixista i amenaçant-li amb pistoles</li> <li>· A la pressó, si no arriba a ser per l'Oficial de la porta (Don Salvador), el maten allà mateix</li> <li>· Un cop en llibertat, quan es trobava a l'acusat pel carrer, mai el deixava tranquil i sempre l'amenaçava amb la pistola</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix a l'acusat del que té mal concepte.</li> <li>· Afirmar i ratifica el declarat a la denuncia (imposada per ell).</li> <li>· Era membre de la CEDA i pensa que pot ser per això que l'acusat el busqués.</li> <li>· És cert que l'acusat portava una pistola i un punyal.</li> <li>· No dubta en qualificar l'acusat com enemic del <i>Movimiento Nacional</i>.</li> <li>· Només el coneix per referència pública però sap que es va dedicar a constants ultratges i menyspreus a les religioses que eren expulsades del seu convent pels mateixos revolucionaris.</li> </ul>
<p style="text-align: center;"><b>Rosa Bruñol Casadevall</b></p>	<p style="text-align: center;">no consta</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix a Fernando del que no té bon concepte.</li> <li>· És cert que s'ha vist a l'acusat pel poble armat i que es tracta d'un element "rojo".</li> <li>· És cert que l'acusat va col·laborar en l'expulsió de les religioses del Convent poc després d'iniciar-se el <i>Movimiento</i>.</li> <li>· Considera l'acusat mala persona, extremista, de mals sentiments i casat amb una dona igual que ell.</li> </ul>

En data catorze de març el Jutge R. Villamil dicta **providència** amb el següent contingut:

- Sumaríssim d' Urgència
- Prenguin declaració als testimonis per a la comprovació dels càrrecs.

---

\* És qui presenta la denúncia

**Acta de Celebració del Consell de Guerra:** Girona, 01-04-39

Consell de Guerra permanent numero tres de Catalunya a l'audiència Provincial.  
El fiscal sol·licita la pena de reclusió perpetua a l'acusat.

La defensa...[¿?]

Es dona per conclosa, i queda el Consell reunit en sessió secreta per deliberar i dictar sentència.

**Sentència:** Girona, 01-04-39

Reunit el Consell de Guerra permanent numero tres d'aquesta plaça per veure i dictar les causes acumulades seguides pel procediment sumaríssim d'urgència contra els processats.

**Resultant:** que contra els legítims poders de l'Estat, assumits per l'exèrcit a partir del 17-07-36, donen compliment de la seva funció constitutiva.

D'afiliació d'esquerres. Quan s'inicia el *Movimiento* es llança al carrer, sent un del que més defensava la *Causa Roja*. Prestant serveis d'armes durant tres mesos, va detenir a diverses persones, entre elles Jaime (militant de la CEDA). Va amenaçar i maltractar a aquest. Va actuar intensament, amb la seva dona, a l'expulsió d'unes monges del Convent de la ciutat. Va anar al front com voluntari, va treballar com a manobre i paleta fins l'entrada de l'Exèrcit Nacional.

Fets Provats:

**Considerant** que els fets relatats i que el Consell declara provats, constitueixen un delictes de rebel·lió militar que es defineix i pena en els articles 237 i paràgraf segon de l'art. 238, ambdós del Codi de Justícia Militar i del delictes és responsable, en concepte d'autor, l'encartat. I d'un altre delictes d'auxili per cometre la rebel·lió militar que es defineix i pena en el paràgraf primer de l'art. 240 del mateix codi.

**Considerant** que el Consell, fent ús de la seva facultat, estima just imposar la pena en la seva màxima gravetat i extensió a l'encartat.

**Considerant** que tota persona responsable criminalment d'un delictes, ho és també civilment.

**Observats** els arts. citats i demés de general aplicació "dictem que hem de condemnar, i ho fem a Alfonso Vives Vila a la **pena de mort**".

**Auditor de Guerra:** Barcelona, 05-04-39

Vista la sentència dictada en aquesta causa en sujecció al decret numero 55 amb data 01-11-36 en la que en la part dispositiva s'imposa la pena de mort a l'encartat Alfonso Vives Vila, i estimant-la ajustada a dret.

**Acord:** aprovar-la i en la seva virtut comunicis la pena de mort imposada a l'Assessoria Jurídica de la Caserna General de la Seva Excel·lència (S.E.) el Generalíssim. Comuniquin l'auto a l'Instructor per a procedir a l'execució a no ser que rebí d'aquesta Auditoria notícies de l'assabentat de S.E. o resolució de la commutació de la pena.

**Certificat de defunció** 13-05-39 (**executat** 11-05-39)



## JOSE JUANOLA VILALTA

- 37 anys
- Casat
- Fill de Lorenzo i Maria
- Natural de Navata i veí de Figueres
- Agricultor
- Estatura regular; sa; cabell negre; nas regular

### L'acusen de:

- Formar part del partit del POUM.
- Cooperar en la destrucció d'objectes religiosos.
- Detenir a Sara Jordà.
- Ser poc favorable a la *Causa Nacional*.
- Persona d mala conducta i amb antecedents.
- Portar braçalet de la F.A.I. i mocador vermell i negre.

### Declaracions:

	Davant l'instructor a la Guàrdia Civil.	Al Jutjat.
<b>Jose Juanola Vilalta (ACUSAT)</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Els primers dies del <i>Movimiento</i> es va afiliar al POUM.</li> <li>· No recorda ni coneix detencions d'elements de dretes com Sara Jordà.</li> <li>· El dirigent del grup era un pintor al qual li faltaven uns dits de la mà dreta, no sap per què.</li> <li>· Va dur a terme la detenció de Sara i d'altres a casa de Salip, els germans del qual es van amagar i no els van poder agafar.</li> <li>· Preguntant si ha participat en més actes vandàlics diu que no.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Afirma i ratifica el declarat davant l'instructor.</li> <li>· Quan va empresonar a la Sra. Jordà va ser només durant dos dies i que, ja abans, al 1938, va ser empresonada per la policia del Govern "Rojo".</li> <li>· No va participar en l'empresonament ni en la mort d'Amiel.</li> <li>· És cert que es va presentar al fill de Juan Amiel.</li> <li>· Mai va ser portador d'armes.</li> <li>· Els animals de J. Amiel van ser tornats pel Comitè a Juan i a altres dos treballadors del Mas Ferrer.</li> </ul>
<b>Alberto Amiel Calvet</b>	no consta	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix a l'acusat del qual sap que pertany al POUM i al sindicat Rabassaires.</li> <li>· L'acusat es va presentar a Riumors amb més milicians en busca de Juan Amiel i com no el trobaven es van dur al fill i a la dona. El pare del declarant, Juan Amiel, va haver d'entregar-se per deixar lliure a aquests dos. El van empresonar i afusellar al Castell.</li> <li>· Després d'haver matat al pare del declarant, l'acusat es va presentar a casa seva per a fer una requisita dels animals.</li> </ul>

Rescatar la memòria per a no repetir

<p>Juan Quinta Font*</p>	<p>no consta</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix a l'acusat ja que va viure un temps amb ell, després de l'assassinat d'Amiel.</li> <li>· Sap que pertanyia al POUM.</li> <li>· Li va dir al declarant que tenia gran enemistat amb Jose Amiel però no sap si ell el va matar.</li> <li>· Sap que l'acusat recollia signatures per a fer un escrit perjudicant a Amiel.</li> <li>· L'acusat li va dir que havia participar a l'assassinat del veterinari del poble.</li> <li>· Sap que sempre anava amb gent del Comitè.</li> <li>· Té un concepte molt dolent del processat, creu probable la seva participació en "los paseos".</li> </ul>
<p>Juan Reixach Bono</p>	<p>no consta</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix a l'acusat, persona de mala conducta que, abans del <i>Movimiento</i>, anava a les manifestacions extremistes amb la bandera de la FAI.</li> <li>· Sap que l'acusat va dur a terme detencions de gent de dretes.</li> <li>· Sap que, a la Rambla, l'acusat va estar apuntant amb un fusell a un pagès, enemic seu.</li> </ul>
<p>Isidro Miranda Baztano</p>	<p>no consta</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix a l'acusat, persona de mala conducta que, abans del <i>Movimiento</i>, anava a les manifestacions extremistes amb la bandera de la FAI.</li> <li>· Sap, per referències, que l'acusat va dur a terme detencions.</li> <li>· Sap que va ser a la Rambla, armat, apuntant a casa del Srs. Jordà., dient que estava esperant que una feixista sortís.</li> <li>· Coneix la gran enemistat que tenia l'acusat amb Juan Amiel perquè el mateix acusat li va dir.</li> <li>· No dubta, degut a lo perillós que era, que tingués relació amb la mort d'Amiel.</li> </ul>
<p>Juan Tutau Jordà</p>	<p>no consta</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix l'acusat, molt destacat per extremista.</li> <li>· José va empresonar a la mare i avi del declarant, els quals no serien lliures fins que aparegués J. Amiel.</li> <li>· Sap que l'acusat va ocupar la casa del seu gran enemic, Juan Amiel però no sap si el va matar.</li> <li>· Sap, també, que va elevar una instància al Comitè demanant la mort d'Amiel per aprofitar-se del Mas Ferrer (on va treballar Amiel).</li> </ul>

\* Declara dos cops a Judici

## Rescatar la memòria per a no repetir

Esteban Mauricio Barri	no consta	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix l'acusat com a l'element marxista.</li> <li>· Sap que es va presentar on el declarant es trobava treballant i li va dir que aquell camp era seu.</li> <li>· És cert que l'acusat s'ha involucrat molt a la Revolució "Roja".</li> <li>· En José Juanola va fer empresonar al testimoni perquè pensava que tenia amagat a Amiel.</li> <li>· És totalment cert que l'acusat va empresonar al fill i a la dona d'Amiel i, després, va ocupar la casa.</li> <li>· És cert que l'acusat, abans de la Revolució, es va trobar a la dona d'Amiel i la va apallissar. Juan Amiel va denunciar el fet.</li> <li>· Sap que l'acusat volia posseir el Mas Ferrer.</li> <li>· L'acusat té mals antecedents i un sentiment d'odi contra la família Amiel.</li> </ul>
Jose Sala Anglada	no consta	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix l'acusat, individu d'extrema esquerra i se'l veia sempre amb components del Comitè.</li> <li>· El declarant va ser amenaçat pels del Comitè i li van imposar una multa de 10.000 ptes.</li> <li>· No pot concretar la participació de l'acusat en la mort de J. Amiel.</li> </ul>

En data cinc de maig el Jutge Sr. P. Abad dicta **providència** amb el següent contingut:

- Sumaríssim d' Urgència.
- Sol·licitin informes de les autoritats locals.
- Rebin declaracions a diverses persones i practiquin totes les diligències precises per l'aclariment dels fets

### **Acta de Celebració del Consell de Guerra:** Girona, 30-03-39

Consell de Guerra permanent numero tres de Catalunya a l'audiència Provincial.  
El fiscal sol·licita la pena de mort a l'acusat.

La defensa, després d'examinar els fets i les actuacions, demana rebaixar la pena un grau.

### **Sentència:** Girona, 30-03-39

Reunit el Consell de Guerra permanent numero tres de Catalunya a la Sala de Justícia de l'Audiència provincial.

**Resultant:** que contra els legítims poders de l'Estat, assumits per l'exèrcit a partir del 17-07-36, donen compliment de la seva funció constitutiva. D'ideologia extremista, formava part del POUM abans del *Movimiento*. Era el portador, en les manifestacions públiques, de la bandera de la FAI. Dins del Comitè elaborava serveis d'investigació. Practicà diferents detencions de persones de dretes, entre les quals estava la Sra. Jordà, Albert Amiel i la mare d'aquest. Tenia un odi profund cap a Juan Amiel, que va acabar empresonat i afusellat el mateix any. Amenaçava a gent de dretes (com Jose Sala Anglada a qui va exigir-li 10.000 ptes.) i,

públicament, es jactava d'haver matat a diverses persones de dretes i de fer blasfemar un sacerdot.

Fets Provats:

**Considerant** que els fets relatats i que el Consell declara provats, constitueixen un delictes de rebel·lió militar que es defineix i pena en els articles 237 i paràgraf segon de l'art. 238, ambdós del Codi de Justícia Militar i que del delictes és responsable, en concepte d'autor, l'encartat. I també d'un altre delictes d'auxili per cometre la rebel·lió militar que es defineix i pena en el paràgraf primer de l'art. 240 del mateix codi.

**Considerant** que el Consell, fent ús de la seva facultat, estima just imposar la pena en la seva màxima gravetat i extensió a l'encartat.

**Considerant** que només poden ser penats els fets previstos definits per la llei com constitutiva de delictes.

**Considerant** que tota persona responsable criminalment d'un delictes, ho és també civilment.

Vistos els arts. Citats i demés en general aplicació, "Dictem que hem de condemnar, i ho fem a **Jose Juanola Vilalta** a la **pena de mort**".

**Auditor de Guerra:** Barcelona, 05-04-39

Vista la sentència dictada en aquesta causa en sujecció al decret numero 25 amb data 1-11-33 en la que en la part dispositiva s'imposa la pena de mort a l'encartat Francisco Turpin Alcázar, i estimant-la ajustada a dret.

**Acord:** aprovar-la i en la seva virtut comunicuís la pena de mort imposada a l'Assessoria Jurídica de la Caserna General de la Seva Excel·lència (S.E.) el Generalíssim. Comunicuin l'auto a l'Instructor per a procedir a l'execució a no ser que rebí d'aquesta Auditoria notícies de l'assabentat de S.E. o resolució de la commutació de la pena.

**Certificat de defunció** 13-05-39 (executat 11-05-39)

## **FRANCISCO TURPÍN ALCÁZAR**

- 43 anys
- Casat
- Fill d'Antonio i Maria
- Natural de Torreaguerra (Múrcia)
- Carrabiner
- Estatura alta; bru; castany; ulls marrons

### **L'acusen de:**

- Ser un individu bastant hàbil i perillós
- Frequentar el Castell durant els primers mesos de la *Dominación Roja Separatista*
- Algú va escoltar com deia: “*Encara es queixen que maten feixistes i a casa del cura d'Avinyonet han trobat estris per martiritzar*”
- Sol·licitar a les autoritats militars *rojas*, el grau de tinent d'infanteria per la seva fidelitat al règim *rojo* i la seva capacitat pel comandament
- Presentar-se una nit, acompanyat de dos milicians, a la cel·la del Castell de Figueres on hi eren els senyors Emilio Calles i Juan Trilla, i preguntar-li si el coneixia, davant la negativa d'aquest li va dir: “*ja hem coneixeràs demà*”. Al cap de dos o tres dies, Emilio Calles va ser assassinat.

[acta signada, amb data de 22-3-39, per Rogelio Minobis i Remigio Ríos, agents d'informació i investigació de FET i de les JONS segons la denúncia presentada per Concepción Giménez]

### **Informe del Comandant de Lloc:**

- La conducta moral de l'acusat és mitjana ja que està separat de la seva dona i fills i conviu amb una altra dona.
- Abans del *Movimiento Nacional* no pertanyia a cap partit polític ni sindical, i s'ignora si es va afiliar a algun després.
- Va prestar el seu servei a la porta exterior del Castell de San Ferran, fins al setembre de 1936, en que va sortir voluntari cap a Girona com a instructor de les *milicias rojas* amb el grau de sergent.
- Amb la mateixa graduació va partir al front d'Aragó, fins que la Direcció del seu cos li va demanar si volia continuar o donar-se de baixa, optant per quedar-se i tornar a la comandància de Figueres on va pertànyer fins a novembre de 1937, que va ser destinat a Arenys de Mar.
- A febrer de 1938 va ser destinat a Barcelona. Dies abans de la *liberación* es va traslladar cap a la zona de la frontera. S'ignora la seva participació en la causa nacional quan ocupava aquest destí (Barcelona).
- Proposa un parell de testimonis, entre ells el carrabiner Eustaquio Pinero Osuna.

**Declaracions:**

	A la "Jefatura" de FET i les JONS d'informació i investigació.	Al Jutjat
<b>Francisco Turpin Alcázar (ACUSAT)</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Mai ha format part de cap organització sindical ni partit polític.</li> <li>· Preguntant per la seva intervenció el 19-7-36, primer dia del <i>Glorioso Alzamiento</i> Nacional, manifesta que hi era hospitalitzat a l'hospital Militar de Girona i li van donar l'alta a primers d'agost, però com que encara no es trobava del tot bé va aconseguir continuar de baixa per malaltia en el seu domicili de Figueres. Al cap de deu o dotze dies es va donar d'alta presentant-se als seus caps per començar a prestar els seus serveis.</li> <li>· Preguntant si coneix a Emilio Calles Clemente, manifesta que abans eren grans amics però que aquesta amistat es va anar refredant.</li> <li>· Nega tenir cap tipus de participació a l'assassinat d'Emilio Calles. Es va assabentar del fet molt temps després.</li> <li>· Recorda haver estat una nit a la cel·la del Sr. Trilla (la mateixa del Sr. Calles) parlant amb ell però el motiu de ser allà era acompanyar a l'encarregat de distribuir el sopar als presos.</li> <li>· Va reconèixer que posseïa el càrrec de sergent a l'<i>ejército rojo</i>.</li> <li>· Preguntat per què sap els objectes que es van trobar a casa del cura d'Avinyonet i si és cert que un dia, a la muralla del Castell, va dir que encara es queixaven de que mataven a la gent quan al domicili del cura havien trobat estris per martiritzar, manifesta que això ho havia escoltat a la gent del Castell.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Afirma i ratifica el declarat davant la Jefatura de FET i de les JONS d'informació i investigació</li> <li>· Referent al desenvolupament del càrrec de sergent a l'<i>ejército rojo</i> diu que li va ser imposat per les <i>Autoridades Rojas</i> per la manca de caps i que va ser desenvolupat amb caràcter interí al llarg de dos mesos aproximadament.</li> <li>· A les qüestions plantejades per l'instructor, manifesta: <ul style="list-style-type: none"> <li>➢ Després d'haver estat donat d'alta a l'hospital de Girona es va incorporar al seu destí prestant els serveis que li eren propis (patrulles, guàrdies al Castell...)</li> <li>➢ Que és ben cert que no tenia cap tipus d'amistat amb Emilio Calles, però no guardava contra ell cap rancúnia.</li> <li>➢ Que és ben cert que en el Castell va parlar diverses vegades amb Calles però mai ho va fer en to amenaçant. Doncs no tenia cap motiu, ans al contrari, sempre que podia el tractava com a amic.</li> <li>➢ Que la vegada que va ser a la porta de la cel·la del Sr. Calles va ser en companyia dels encarregats de distribuir el menjar i aquests li van demanar llum que els va subministrar amb la seva llanterna.</li> </ul> </li> </ul>
<b>Eustaquio Pintero Osuna</b>	<p style="text-align: center;">no consta</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix des de fa temps a l'acusat</li> <li>· Té dubtes sobre l'ideologia política de l'acusat, doncs va fer manifestacions que volia que guanyessin els <i>rojos</i>. Davant la seva por a les conseqüències per haver anat voluntari a les milícies al Front.</li> <li>· L'acusat quan va tornar al cos va ser destinat a Arenys i a Barcelona, a l'Unitat Tècnica en companyia del declarant.</li> <li>· Sap, encara que no pot assegurar-ho, que l'acusat va ser-hi un parell de vegades al Castell per veure al detingut Emilio Calles, acompanyat d'uns milicians</li> <li>· Desconeix si va tenir participacions a l'assassinat del Sr. Calles, fet comès el mateix dia d'una de les seves visites</li> <li>· Sap de bon segur que entre ells hi havia una gran enemistat, que l'acusat no ocultava</li> </ul>

Concepción Gimenez Martínez	no consta	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Afirmar i ratificar el contingut de la denúncia formulada a la FET.</li> <li>· El seu marit va posar una multa a Francisco Turpin i aquest es va empenyar molt i va fer que expulsessin al seu marit de l'ajuntament.</li> </ul>
-----------------------------	-----------	---

**Acta de Celebració del Consell de Guerra:** Girona, 17-04-39

Consell de Guerra permanent numero tres de Catalunya a l'audiència Provincial.

El fiscal demana, basant-se en les actuacions, la pena de reclusió perpetua a l'acusat per un delictes d'adhesió a la rebel·lió militar (articles 237 i 238.2 del CJM) en concórrer la circumstància agreujant de l'art. 173 del CJM.

La defensa sol·licita que la pena sigui rebaixada un grau.

L'acusat es va ratificar.

Es va donar per conclosa, quedant el Consell reunit en sessió secreta per deliberar i dictar sentència.

**Sentència:** Girona, 17-04-39

Reunit el Consell de Guerra permanent numero tres de Catalunya a la Sala de Justícia de l'Audiència provincial.

**Resultant:** que contra els legítims poders de l'Estat, assumits per l'exèrcit a partir del 17-07-36, donen compliment de la seva funció constitutiva. Es desenvolupa un aixecament en armes i una tenaç resistència cometin, al seu amper, tota sort de violències, fets en els que va participar el processar de la següent forma:

D'ideologia *roja separatista*, a pesar del seu càrrec de carabiner, va formar part, voluntàriament, de les milícies del poble amb la graduació de sergent. Sent detingut al Castell de Figueres el dretà Don Emilio Calles, al que l'acusat tenia un gran odi segons era notori i públic, es va presentar en companyia de quatre milicians armats a la cel·la que ocupava el Sr. Calles i li va preguntar, amb to amenaçador, si el coneixia i al contestar negativament li va dir: "Ja em coneixeràs". Aquesta escena es va repetir al dia següent, el Sr. Calles li va dir al seu company de cel·la (Juan Trilla) que ja no tenia salvació per l'amenaça de l'acusat. Que efectivament el mateix dia a les set de la tarda va ser assassinat pels milicians que en les trobades anteriors anaven a les ordres de l'acusat.

Fets Provats:

**Considerant** que els fets relatats i que el Consell declara provats, constitueixen un delictes de rebel·lió militar que es defineix i pena en els articles 237 i paràgraf segon de l'art. 238, ambdós del Codi de Justícia Militar i que del delictes és responsable, en concepte d'autor, l'encartat. I també d'un altre delictes d'auxili per cometre la rebel·lió militar que es defineix i pena en el paràgraf primer de l'art. 240 del mateix codi.

**Considerant** que el Consell, fent ús de la seva facultat, estima just imposar la pena en la seva màxima gravetat i extensió a l'encartat.

**Considerant** que tota persona responsable criminalment d'un delictes, ho és també civilment.

"Dictem que hem de condemnar, i ho fem a **Francisco Turpin Alcázar** a la pena de mort".

**Auditor de Guerra:** Barcelona, 24-04-39

Vista la sentència dictada en aquesta causa en sujecció al decret numero 25 amb data 1-11-33 en la que en la part dispositiva s'imposa la pena de mort a l'encartat Francisco Turpin Alcázar, i estimant-la ajustada a dret.

**Acord:** aprovar-la i en la seva virtut comunicuís la pena de mort imposada a l'Assessoria Jurídica de la Caserna General de la Seva Excel·lència (S.E.) el Generalíssim. Comuniquin l'auto a l'Instructor per a procedir a l'execució a no ser que rebí d'aquesta Auditoria notícies de l'assabentat de S.E. o resolució de la commutació de la pena.

**Certificat de defunció** 15-05-39 (executat 12-05-39)



## AMADEO CARBONELL DAUNÀ

- 31 anys
- Casat
- Fill de José i Claudia
- Natural de Llagostera; domicili a Lladó
- Xofer

Basant-se en la fitxa de l'arxiu de la Delegació, l'**acusen** de:

- proferir crits: “*Queremos armas para el pueblo*” al començament de la guerra.
- agafar un cotxe i anar al castell de San Ferran per robar fusells i repartir-los.
- robar a un antiquari de Vic molts diners, joies i algun quadre.
- Sempre anar armat (amb pistola)
- Formar part del *Comité Rojo Separatista*
- Se suposava que era Cap del Comitè del POUM
- Actuava com a cap de Policia a La Jonquera
- Abans de l'*alzamiento* destacava per les seves idees progressistes.

### Declaracions:

	Al Cap d'investigació i Vigilància de la Falange: Joaquín Alonso Moreno	Al Jutjat: Jose M <sup>a</sup> Suárez Mesa
<b>Amadeo Carbonell Daunà (ACUSAT)</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Nega tots els càrrecs dels que li acusen</li> <li>· Manifesta ser escriptor del departament de salconduïts del <i>Comité Rojo Separatista</i> en un període de tres setmanes.</li> <li>· Va ser delegat del Teatre Municipal fins el 10-03-38 en que es va mobilitzar la seva lleva. Tanmateix desenvolupava el càrrec d'escriptor de la Delegació d'atestats de La Jonquera.</li> <li>· Declara que un membre del <i>Comité</i> li va donar una pistola, la qual va posseir fins a la seva incorporació a files.</li> <li>· A la pregunta de si va requisar una màquina d'escriure a l'<i>armeria Romero</i>, ho nega.</li> </ul> <p>(Va comparèixer el titular de l'armeria a la declaració i el va acusar però aquest ho continuava negant)</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Afirmar i ratifica el declarat davant el Cap d'investigació i Vigilància de la Falange.</li> <li>· Nega la resta de càrrecs que se l'imputen.</li> </ul>
<b>Rogelio Minobis Guillaumes</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Va veure i escoltar com, dins d'un grup, l'acusat cridava: “<i>Queremos armas para el pueblo</i>”</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Afirmar i ratifica el contingut de la declaració davant el Cap d'investigació...</li> <li>· L'acusat es distingia per les seves idees progressistes</li> <li>· L'acusat va formar part del <i>Comité ejecutivo de Figueres</i> (Comitè de Guerra) el qual tenia com a missió el signar les sentències de guerra i de mort.</li> <li>· Aquest <i>Comité</i> és el que va ordenar les detencions a Figueres, innumerables atropellaments sobre la gent d'ordre, així com l'assassinat de 22 persones de dretes.</li> </ul>

## Rescatar la memòria per a no repetir

Esteban Pares Cantia	<ul style="list-style-type: none"> <li>· L'acusat es va presentar a casa seva acompanyat d'altres (tots amb fusell) i, com que estava escoltant Radio Sevilla, el va castigar amb una multa de 500 ptes.</li> <li>· Al cap de dos dies, l'acusat es va tornar a presentar a casa seva i li va requisar la ràdio.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Afirmar i ratificar el contingut de la declaració davant el Cap d'investigació...</li> <li>· L'acusat és mala persona i perillós</li> <li>· Va ser membre del <i>Comitè executiu de Figueres</i></li> <li>· L'acusat va cometre tota classe de crims i atropellaments a la gent de dretes</li> </ul>
Lucrecia Martí Brugués	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix a l'acusat</li> <li>· Sap que l'acusat, acompanyat d'altres i sempre armats, saquejaren masies de les rodalies.</li> <li>· Sap que van fer el robatori a un antiquari de Vic d'objectes de valor, joies i diners per un valor de 500.000 ptes.</li> <li>· Sap que l'acusat va pertànyer al Primer <i>Comité Rojo Separatista</i> i, per tant el corresponsabilitza dels actes vandàlics comesos.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Només afirma i ratifica el contingut de la declaració davant el Cap d'investigació...</li> </ul>
Vicente Blanco Garcia	no consta	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix l'acusat</li> <li>· L'acusat és un individu d'extrema esquerra i dels més significatius de la ciutat.</li> <li>· L'acusat és desafecte en grau extrem a la causa nacional.</li> <li>· L'acusat és perillósíssim</li> <li>· Va prestar servei d'armes voluntàriament i incondicional</li> <li>· va formar part del <i>Comité Rojo Separatista</i> (i va ser un membre molt actiu)</li> <li>· Aquest <i>Comitè</i> és responsable de tots els delictes (multitud de detencions, registres, saquejos i assassinat de 22 persones de dretes) comesos a Figueres i a tota la comarca</li> <li>· L'acusat, en ser un membre destacat del <i>Comité Rojo Separatista</i>, té una gran responsabilitat en els delictes.</li> <li>· Per la seva feina, el sindicat al qual pertany, com a premi o recompensa, nomenà a l'acusat per a un càrrec principal en el trànsit de mercaderies a La Jonquera en el qual va guanyar molts diners i es rumoreja que els va portar i col·locar a França.</li> </ul>

Escoltades les declaracions i tenint en compte la fitxa de la Delegació, el cap d'informació i investigació (J. Alonso) dicta providència amb el següent contingut:  
Amadeo Carbonell...

- Element actiu del primer *Comité Rojo Separatista*.
- Individu altament perillós
- Cínic responsable de tots els fets criminals comesos per les *Hordas Rojas*.
- Abans del "Glorioso Alzamiento", els seus actes eren considerats marxistes d'acció.

- Tot i que nega les acusacions amb fermesa, tots els càrrecs que se l'imputen són certs.

En conseqüència la providència la va posar a disposició del Sr. Comandant Militar de Figueres per a que, si ho té a bé, doni compte als Senyors Jutges Militars per si han d'obrir sumari.

En data cinc de maig el Jutge dicta **providència** amb el següent contingut:

- Sumaríssim d' Urgència
- Ingress de l'acusat a la presó de Figueres
- Cerquin els informes i prenguin declaració als testimonis per a la comprovació dels càrrecs.

**Sentència:** Girona, 25-05-39

Reunit el Consell de Guerra permanent numero tres de Catalunya a la Sala de Justícia de l'Audiència provincial.

Donant compte les actuacions, escoltada l'acusació fiscal, la defensa i el processat:

**Resultant:** que contra els legítims poders de l'Estat, assumits per l'exèrcit a partir del 17-07-36, donen compliment de la seva funció constitutiva. Es desenvolupa un aixecament en armes i una tenaç resistència cometin, al seu amper, tota sort de violències, fets en els que va participar el processat de la següent forma:

D'ideologia notòriament marxista. Durant el període *rojo* va formar part del *Comitè de Guerra de Figueres*, el qual va ordenar l'assassinat de 22 persones de dretes, moltes detencions d'elements d'ordre així com registres, requisés i incautacions dels béns propietat dels mateixos. Darrerament va ocupar un destacat càrrec de control d'abastaments de La Jonquera, aconseguint amb aquest treball molts beneficis que va portar i col·locar a França. En companyia d'altres individus va cometre un robatori a casa d'un antiquari de Vic, emportant-se objectes per un valor, aproximadament, de 500.000pts.

Fets Provats:

**Considerant** que els fets relatats i que el Consell declara provats, constitueixen un delictes de rebel·lió militar que es defineix i pena en els articles 237 i paràgraf segon de l'art. 238, ambdós del Codi de Justícia Militar i del delictes és responsable, en concepte d'autor, l'encartat. I d'un altre delictes d'auxili per cometre la rebel·lió militar que es defineix i pena en el paràgraf primer de l'art. 240 del mateix codi.

**Considerant** que el Consell, fent ús de la seva facultat, estima just imposar la pena en la seva màxima gravetat i extensió a l'encartat.

**Considerant** que tota persona responsable criminalment d'un delictes, ho és també civilment.

**Observats** els arts. citats i demés de general aplicació "dictem que hem de condemnar, i ho fem a **Amadeo Carbonell Dauná** a la **pena de mort**".

**Certificat de defunció** 7-08-39 (executat 28-07-39)

## ANTONIO REGIDOR ROMERO

- 36 anys
- casat
- Fill de Cándido i Sebastiana
- Natural de San Fernando (Cadis) i veí de Figueres
- Carrabiner

Basant-se en la fitxa de l'arxiu de la Delegació, l'**acusen** de:

- Individu d'idees d'esquerres.
- Ser portaveu del Primer Comitè de Carrabiners a Figueres.
- Recórrer en un cotxe els diferents llocs de Carrabiners advertint que no fessin cas a altres ordres que no fossin les del Comitè Revolucionari del poble.
- Ser instructor de les "Milicias Rojas".
- Intentar detenir al Capità de Carrabiners José Cumbre.

### **Informe del Comandant del "Puesto de la Guardia Civil":**

- Des del primer moment es va mostrar partidari de la "horda roja".
- Va ser nomenat membre del Comitè "rojo" de la Comandància de Carrabiners de Figueres.
- Acompanyat d'un tal Gadea, amb cotxe, recorria tots els llocs de Carrabiners dient que no fessin cas a ningú que no fos del Comitè.
- Tenia com a objectiu destituir al Capità de la companyia de Carrabiners i procedir a la seva detenció.
- També buscava, per detenir, Miguel Vicente García (carrabiner).

### **Declaracions:**

	Davant el Sr. Capità de Carrabiners	Al jutjat
Teodoro Gregorio Leal	no consta	<ul style="list-style-type: none"><li>· Coneix l'acusat però afirma que desconeix els seus antecedents</li><li>· Durant el domini "rojo" el processat es mostrava incondicional a la causa marxista</li><li>· Sap que l'acusat va ser un dels cinc membres que formaven part del Comitè que funcionava a la Comandància de Carrabiners el qual va substituir els seus caps quan aquests van ser deposats per elements de Barcelona i traslladats a la txeca del vaixell "Uruguay"</li><li>· Sobre l'assassinat del comandant de Carrabiners D. Fernando Rodríguez Baster, el declarant creu que el Comitè ho podia haver evitat ja que l'assassí, el sergent Luis González, tenia contacte amb el Comitè. No sap si en aquest fet, l'acusat tenia participació directa</li></ul>

<p style="text-align: center;"><b>Antonio Regidor Romero (ACUSAT)</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Pertanyia a la Comandància de Portbou.</li> <li>· Preguntat sobre què feia el 17-7-36 contesta que es trobava al poble San Clemente (Cuenca) gaudint de vint-i-vuit dies de permís.</li> <li>· 24-07-36 s'assabenta del <i>Alzamiento Nacional</i> i es va presentar a l'alcalde per acreditar la seva estada allà.</li> <li>· 27-07-36 envia un telegrama al cap de la seva Comandància comunicant on es troba i demana ordres per tal de saber si ha d'incorporar-se o no a Figueres.</li> <li>· 31-07-36 rep un telegrama de Figueres ordenant-li presentar-se a la seva Comandància.</li> <li>· Va arribar ala seu lloc el 04-08-36.</li> <li>· Quan es va incorporar, i per ordre oral del Capità destinat a Figueres, va fer serveis d'ordre públic, control a les carreteres i seguretat de l'edifici de la Comandància fins el dia 24 o 26. En aquestes dates es va formar un Comitè del qual el declarant en formava part.</li> <li>· El Comitè va ser efectiu fins al 13 o 14 de setembre en que es va nomenar el Comitè definitiu.</li> <li>· El declarant i els demés membres del Comitè s'ocupaven de prendre acords sobre les reclamacions, peticions i qüestions de caire personal que van sorgir entre els carrabiners de la Comandància i els tramitaven fins la seva resolució, en la que sempre va intervenir amb caràcter d'autoritat superior el sergent del cos. A més a més, els membres del Comitè també recorrien les diferents casernes amb aquest fi i, evidentment, el de vetllar pel compliment dels serveis de cada lloc. No van fer ni reconeixements ni detencions.</li> <li>· Una vegada constituït el Comitè definitiu el declarant es va quedar en el destí de Figueres en funcions de caporal, i el seu servei consistia en vetllar per la seguretat de la Comandància i del Castell.</li> <li>· Durant, més o menys, un any va ser destinat a diferents llocs: al setembre de 1936 a Ripoll; al gener de 1937 a Figueres; a mitjans de març a Portbou, en tots aquells llocs es dedicava a la seguretat de la Comandància i del Castell, vigilància de l'estació...; al juny novament a Figueres sense fer serveis; després a València on va fer oposicions per ascendir a tinent; a l'agost del 37 va anar a l'acadèmia d'Orihuela (Múrcia); un cop ascendit va anar a Castelló i, després, a Jaén (diferents pobles) i a Madrid; a finals de l'any '38 el van destinar a la Pagaduria General de Catalunya (a Barcelona) i la seva funció era pagar al personal hospitalitzat de tota Catalunya.</li> <li>· 24-01-39 va deixar de desenvolupar el seu comès sense formalismes, ja que els seus caps van abandonar, precipitadament, la Dependència i la població. Per això el declarant va marxar sense documentació ni diners al seu domicili on es va amagar.</li> <li>· 27-01-39 el declarant es va assabentar que el dia anterior l'exèrcit Nacional va entrar a Barcelona, i per això es va presentar a la Comandància de carrabiners on va ser inclòs en una relació de presentats.</li> <li>· 27-03-39 el Sr. Coronel de la primera zona va expedir-li un passí per a la seva incorporació a la Comandància de Figueres.</li> <li>· No va ser possible la seva participació a favor del <i>Movimiento Nacional</i>.</li> </ul> <p><b>Davant el Sr. Jutge:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>· Afirmar i ratificar el declarat davant el Capità de Carrabiners</li> </ul>
<p style="text-align: center;"><b>Eustaquio ... Osuna</b></p>	<p style="text-align: center;">no consta</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix, al també carrabiner, Antonio Regidor Romero del qual sap, per rumors, que era de tendència d'esquerres i que, durant el domini "rojo", va formar part del Comitè de Carrabiners</li> <li>· Els caps del cos de carrabiners van ser deposats dels seus càrrecs, van ser detinguts i portats al vapor-presó "Uruguay"</li> <li>· Mentre el Comitè funcionava, el Comandant de Carrabiners Fernando Rodríguez va ser assassinat. Aquesta mort es podria haver evitat, segons el declarant, pel Comitè tot i que posa en dubte que aquest sigui culpable directe dels fets</li> </ul>

Salvador Santandreu Mayoral	no consta	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix l'acusat del qual sap que va formar part del Comitè de Carrabiners</li> <li>· Mentre el Comitè funcionava, els caps del cos de carrabiners van ser detinguts i portats al vapor "Uruguay". També va ser assassinat el Sr. Rodríguez Baster, assassinat que es podria haver evitat. A tot això es pot acusar responsable a l'acusat ja que era qui tenia més poder</li> </ul>
--------------------------------	-----------	--

En data tres d'abril el Jutge Juan Vazquez dicta **providència** amb el següent contingut:

- Condueix a l'inculpat novament a disposició del Sr. Jutge per a que continuï en la presó de la ciutat, d'on havia sortit per autorització del mateix.

**Acta de Celebració del Consell de Guerra:** Girona, 2-06-39

Reunit el Consell de Guerra permanent numero tres de Catalunya a l'audiència Provincial.

El Sr. Fiscal, després de fer un detingut vist i plau dels fets i les actuacions, sol·licita per a Antonio Regidor Romero la pena de mort.

El Sr. Defensor, exposant el que va creure oportú a favor dels seus defensors, va demanar que la pena d'Antonio Regidor Romero es rebaixés un grau.

Es dona per conclosa, quedant el Consell reunit en sessió secreta per deliberar i dictar sentència.

**Sentència:** Girona, 2-06-39

Reunit el Consell de Guerra permanent numero tres d'aquesta Plaça per veure i dictar les causes acumulades seguides pel procediment sumaríssim d'urgència contra els processats.

**Resultant:** que contra els legítims poders de l'Estat, assumits per l'exèrcit a partir del 17-07-36, donen compliment de la seva funció constitutiva. Individu d'esquerres, va ser portaveu del Comitè de Carrabiners a Figueres. Aquest Comitè va destituir als seus caps i oficials i els va dur a Barcelona on van ingressar al vaixell-presó "Uruguay". També va ser empresonat, al Castell, el Comandant Fernando Rodríguez Baster i assassinat dies després. Durant els primers dies del domini marxista, l'encartat recorria en cotxe els llocs de Carrabiners dient que només fessin cas a les seves ordres. En aquesta mateixa època va ser instructor de les "Milicias Rojas" i així mateix insistia en detenir al Capità de Carrabiners Jose Cumbre (no ho va aconseguir perquè va fugir de la zona "roja"). Va ascendir a caporal i el van proposar per a sergent però no li van concedir. A l'Escola preparatòria militar d'Oficials de Carrabiners va sortir amb la graduació de tinent d'Arma i va passar a manar tropa al front de combat.

Fets Provats:

**Considerant** que els fets relatats i que el Consell declara provats, constitueixen un delictes de rebel·lió militar que es defineix i pena en els articles 237 i paràgraf segon de l'art. 238, ambdós del Codi de Justícia Militar i que del delictes és responsable, en concepte d'autor, l'encartat. Apreciant les circumstàncies de perversitat, perillositat i transcendència dels fets realitzats.

**Considerant** que el Consell, fent ús de la seva facultat, estima just imposar la pena en la seva màxima gravetat i extensió a l'encartat.

**Considerant** que tota persona responsable criminalment d'un delictes, ho és també civilment.

**Considerant** que només poden ser penats els fets previstos definits per la llei com constitutiva de delictes.

**Observats** els arts. citats i demés de general aplicació, “dictem que hem de condemnar, i ho fem a Antonio Regidor Romero a la **pena de mort**”.

**Auditor de Guerra:** Barcelona, 03-06-39

Vista la sentència dictada en aquesta causa en sujeció al decret numero 25 amb data 1-11-33 en la que en la part dispositiva s'imposa la pena de mort a l'encartat Antonio Regidor Romero

**Acord:** aprovar-la i en la seva virtut comunicuís la pena de mort imposada a l'Assessoria Jurídica de la Caserna General de la Seva Excel·lència (S.E.) el Generalíssim. Comuniquin l'auto a l'Instructor per a procedir a l'execució a no ser que rebí d'aquesta Auditoria notícies de l'assabentat de S.E. o resolució de la commutació de la pena.

**Certificat de defunció** 07-08-39 (**executat** 28-07-39)

## GURMENSINDO FELIP GUSIÑÉ

- 31 anys
- Casat
- Fill de Jaime i Carmen.
- Natural de Maia de Moncal i veí de Figueres
- Agricultor
- Estatura alta; sa; castany; ulls castanys; nas recte; boca regular

Basant-se en la fitxa de l'arxiu de la Delegació, l'**acusen** de:

- Haver assassinat al sacerdot Juan Pelaò Serradell (capellà d'Avinyonet)
- Cometre nombroses detencions i assassinats.
- Formar part, molt després d'haver estat al GMN, de la CNT
- Detenir Jaime Estarriol Homs.
- Col·laborar al saqueig i incendi de l'Església de Tarabaus.

**Informe del Comandant de Lloc:** Figueres, 21-04-39

□ Abans del *Movimiento* formava part de la CNT, després es va afiliar al Comitè Antifeixista.

□ Formava part de la patrulla que va detenir a Jaime Estarriol (el van deixar lliure a canvi de 1000pts.)

□ Representava el seu sindicat a l'Ajuntament.

□ Va intervenir en el saqueig i crema de l'Església de Tarabaus i en l'assassinat del Capellà Juan Pelaò.

□ Té antecedents pèssims, enemic a la *Causa Nacional* i es tenen notícies de que formava part del Comitè d'Orriols.

□ Es proposa com a testimonis: Esteban Terrades, Juan Marqués i Miguel Quintana

**Declaracions:**

	Davant la Guàrdia Civil.	Davant el Sr. Jutge i Secretari.
Gurmensindo Felip Gusiñé (ACUSAT)	no consta	<ul style="list-style-type: none"><li>· Abans del <i>Glorioso Movimiento Nacional</i>, i durant dos mesos, va estar afiliat a la CNT.</li><li>· No és cert que hagi format part del Comitè d'Avinyonet i molt menys del fatídic Comitè d'Orriols.</li><li>· Mai va perseguir ni insultar a gent de dretes.</li><li>· Nega rotundament tots els càrrecs que se l'imputen.</li></ul>



## Rescatar la memòria per a no repetir

<p>Esteban Terrades Soler *</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· L'acusat va ser membre del primer Comitè Antifeixista, el qual imposa multes, efectua registres i practica detencions (com la del testimoni).</li> <li>· Els membres del Comitè van anar a casa seva per detenir-lo i el van amenaçar amb disparar-li quatre trets</li> <li>· Sap per referències, no pot concretar-ho, que l'acusat formava part del Comitè d'Orriols.</li> <li>· Sap que l'acusat va anar a Tarabaus per detenir a Jaime Estarriol però no ho va arribar a fer perquè aquest va pagar-li.</li> <li>· L'acusat va fer infinitat de requisos i incautacions.</li> <li>· Els primers dies del <i>Movimiento</i>, va detenir al Capellà d'Avinyonet, a un sacerdot i a més veïns del poble com Pedro Fabrega, Francisco Raquí... El Capellà del poble va ser assassinat per l'acusat i cinc o sis més a Cabanelles.</li> <li>· Considera a l'acusat un indesitjable i un criminal.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Afirma i ratifica el declarat anteriorment.</li> <li>· Afegeix que l'acusat, després d'iniciar-se el <i>Movimiento</i>, es va afiliar a la FAI.</li> <li>· Amb freqüència, el processat, desapareixia del poble.</li> <li>· Com ja es sap, l'acusat ha comès centenars de crims.</li> <li>· Armat, el processat, exigia diners als dretes.</li> </ul>
<p>Pedro Illa</p>	<p>no consta</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix a l'encartat per ser veïns del mateix poble.</li> <li>· Sap que, en cop iniciat el <i>Movimiento</i>, es va afiliar a la FAI.</li> <li>· L'acusat era molt destacat al Comitè i va participar, activament, a l'assassinat del capellà del poble.</li> <li>· Coneix infinitat de registres, saquejos, imposicions de multes, amenaces.... que l'acusat va dur a terme.</li> <li>· Amb freqüència, Felip, marxava del poble (tothom pensava que anava a fer escrits i col·laborar al Comitè d'Orriols).</li> <li>· Defineix a l'acusat com a molt perillós i indesitjable en tots els conceptes de la Nova Espanya.</li> </ul>
<p>Juan Mar</p>	<p>no consta</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix a l'individu extremista, és perillós, membre de la CNT i de mala conducta.</li> <li>· Sap que aquest, durant el domini "rojo", va formar part del Comitè constituït en el poble d'Avinyonet. Era l'element més destacat.</li> <li>· El Comitè imposava multes, verificava incautacions, efectuava registres, ordenava detencions, incendiava imatges d'església i va assassinar al Sr. Capellà.</li> <li>· En tots aquests fets, va intervenir de manera directa l'acusat.</li> </ul>

\* És qui presenta la denúncia

Pedro Riera	no consta	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix a l'acusat: d'extrema esquerra, militant de la CNT, de mala conducta, amb antecedents i perillós.</li> <li>· Va ser membre més destacat del Comitè.</li> <li>· Sobre el Comitè, declara el mateix que Juan Mar.</li> <li>· L'acusat feia sortides nocturnes, suposa que anava a Orriols a entrevistar-se amb els membres del Comitè i, potser, intervenia als crims.</li> <li>· Es va presentar al poble reclamant diners després de l'incendi de l'Església de Tarabaus, fet en el que l'acusat participà activament.</li> </ul>
-------------	-----------	---

En data catorze de març el Jutge Sr. Abad del Valle dicta **providència** amb el següent contingut:

- Sumaríssim d' Urgència
- Informin a l'Il·lustríssim Sr. Auditor Delegat de Guerra
- Cerquin els informes i prenguin declaració als testimonis per a la comprovació dels càrrecs.

**Acta de Celebració del Consell de Guerra:** Girona, 23-05-39

Consell de Guerra permanent numero tres de Catalunya a l'audiència Provincial.

El fiscal, després de fer un examen detallat dels fets i actuacions, sol·licita per Gurmensindo Felip Gusiñé la pena de reclusió perpetua.

El Sr. defensor, després d'exposar a favor seu... [¿?]

**Sentència:** Girona, 26-05-39

Reunit el Consell de Guerra permanent numero tres d'aquesta Plaça per veure i dictar les causes acumulades seguides pel procediment sumaríssim d'urgència contra els processats.

**Resultant:** que contra els legítims poders de l'Estat, assumits per l'exèrcit a partir del 17-07-36, donen compliment de la seva funció constitutiva.

D'ideologia extremista i afiliat a la CNT. Considerat pels informes i testimonis subjecte indesitjable i perillósíssim. Durant la dominació "roja" va formar part com portaveu del Comitè de Guerra (el qual és conegut per l'imposició de multes, registres domiciliaris, detencions, incendi parroquial i d'imatges d'aquesta, assassinats...). En tots aquests fets, ell va participar activament. Un dels detinguts per Gurmensindo va ser deixat en llibertat per aportar una quantitat en metàl·lic (1.000pts). Marxava moltes nits, deien que era per anar al Comitè d'Orriols.

Fets Provats:

**Considerant** que els fets relatats i que el Consell declara provats, constitueixen un delictes de rebel·lió militar que es defineix i pena en els articles 237 i paràgraf segon de l'art. 238, ambdós del Codi de Justícia Militar i que del delictes és responsable, en concepte d'autor, l'encartat. I també d'un altre delictes d'auxili per cometre la rebel·lió militar que es defineix i pena en el paràgraf primer de l'art. 240 del mateix codi.

**Considerant** que el Consell, fent ús de la seva facultat, estima just imposar la pena en la seva màxima gravetat i extensió a l'encartat.

**Considerant** que només poden ser penats els fets previstos definits per la llei com constitutiva de delictes.

**Considerant** que tota persona responsable criminalment d'un delictes, ho és també civilment.

**Observats** els arts. citats i demés de general, "dictem que hem de condemnar, i ho fem a Gurmensindo Felip Gusiñé a la **pena de mort**".

**Auditor de Guerra:** Barcelona, 30-05-39

Vista la sentència dictada en aquesta causa en sujeció al decret numero 55 amb data 01-11-36 en la que en la part dispositiva s'imposa la pena de mort a l'encartat Alfonso Vives Vila, i estimant-la ajustada a dret.

**Acord:** aprovar-la i en la seva virtut comunicis la pena de mort imposada a l'Assessoria Jurídica de la Caserna General de la Seva Excel·lència (S.E.) el Generalíssim. Comunicin l'auto a l'Instructor per a procedir a l'execució a no ser que rebí d'aquesta Auditoria notícies de l'assabentat de S.E. o resolució de la commutació de la pena.

**Certificat de defunció** 22-08-39 (executat 12-08-39)

## LEANDRO MALE GARCIA

- 30 anys
- Casat
- Fill de Margarita
- Natural i veí de Figueres
- Guàrdia Urbà
- Estatura alta; cabell negre; ulls castanys; nas regular

Basant-se en la fitxa de l'arxiu de la Delegació, l'**acusen** de:

- Formar part del "Comité Rojo".
- Detenir a Juan Oliveras i al Sr. Comas.
- Fer serveis a Comissaria de vivenda.
- Amenaçar de mort a Juan Maurici.
- Recórrer els carrers de Figueres amb pistola i amenaçant.
- Estar sempre a la Catequística i, en l'expedició de guiatges, denegar-ho a qui l'interessava.
- Tenir una gran amistat amb el cacic "rojo", Puig Pujadas.
- Ser element de confiança pels Comitès d'assassins.

### **Informe del Comandant del "Puesto de la Guàrdia civil":**

- S'ignora si, abans del *Movimiento*, formava part d'algun partit polític o sindical.
- D'idees d'esquerres, defensava la *Causa Roja*.
- Suposadament, afiliat a la CNT.
- Exercia el càrrec de policia d'investigació social "roja".
- Considerat "desafecte" a la *Causa Nacional*.
- Encarregat de l'expedició de guiatges fins que els Ajuntaments es fessin càrrec, llavors ell passaria a Guàrdia Municipal.
- Es proposa com a testimonis : Marcelo Azpeitia García, Josefa Rodríguez Boch.

### **Declaracions:**

	Davant el Cap d'Informació i Investigació de FET i de les JONS.	Davant el Sr. Jutge i Secretari.
Enrique Ribera Torrens	<ul style="list-style-type: none"><li>· L'acusat passejava pels carrers de Figueres armat.</li><li>· També sap d'aquest que sempre estava a la Catequística i, a l'expedició de guiatges, denegava aquells que no eren del seu gust.</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>· Afirmar i ratificar el declarat a la denuncia presentada al cap d'Informació i Investigació de FET i de les JONS.</li><li>· Considera a l'acusat d'una conducta pèssima, amb antecedents extremistes i enemic declarat de la Nova Espanya.</li><li>· Vol declarar que l'acusat va intervenir en detencions.</li></ul>

## Rescatar la memòria per a no repetir

<p><b>Leandro Male Garcia (ACUSAT)</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Mai abans del <i>Movimiento</i> havia format part de cap partit, ni polític ni sindical.</li> <li>· Preguntant si l'amistat que tenia amb Salleras era particular diu que, políticament, no el va conèixer fins l'any 1934 però que, en realitat es coneixen des de fa molt de temps.</li> <li>· Preguntant si és veritat que el divuit de desembre havia anat a detenir als camarades de Juan Oliveras, el Sr. Comas, diu que sí ho va fer perquè el Comitè d'Investigació li va manar fer-ho (el cap del Comitè és Salleras).</li> <li>· Va practicar, amb agents de policia, un registre a casa del Srs. Avellana i Illueca i també a casa del Margineda, d'on es va endur una ràdio i més coses.</li> <li>· Aprofitant els dies d'exposició que feien dels mobles i altres objectes de diferents cases que havien saquejat a Figueres, va agafar alguns objectes (entre ells un dormitori, tauletes de nit...). Els va cremar abans que arribés, a Figueres, el <i>Glorioso Ejercito</i>.</li> <li>· Diu que de vegades, i sempre que li manaven, prestava serveis a Comissaria de Vivenda.</li> <li>· Nega haver amenaçat a Juan Maurici.</li> <li>· Vol fer constar que l'individu Pala... entrava molt sovint, i amb total llibertat, al departament de Salleras. Cosa que l'acusat no podia fer.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Afirmar i ratificar el declarat davant el Cap d'Informació i Investigació.</li> </ul>
<p><b>Pedro Carre Busquets</b></p>	<p>no consta</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix a l'acusat, individu que va actuar al Comitè d'Investigació ordenant als caps "rojos".</li> <li>· L'acusat va anar a detenir al declarant i, com no el va trobar, va avisar que tornaria.</li> <li>· El testimoni ha canviat totalment el concepte de Leandre, ara el considera perillós i que fa tot allò que li ordenava en Puig Pujadas.</li> <li>· L'acusat va tornar a casa del declarant nombroses vegades durant tres mesos. Fins i tot va agafar una fotografia d'ell per fer còpies i va amenaçar la germana d'aquest sense tenir en compte el seu estat de ceguesa.</li> </ul>
<p><b>Josefa Rodríguez Boch</b></p>	<p>no consta</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix l'acusat per haver treballat junts, coincidint poques vegades degut als diferents horaris.</li> <li>· Només sap que era afiliat a la CNT i que va ser nomenat Guàrdia Urbà.</li> <li>· Desconeix actuacions extremes de l'acusat.</li> </ul>
<p><b>Miguel ... Terrades</b></p>	<p>no consta</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix a l'acusat.</li> <li>· El va veure, en època "roja", al Comitè d'Investigacions.</li> <li>· ... [¿?]</li> </ul>

## Rescatar la memòria per a no repetir

Marcelino Azpeitia García	no consta	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix l'acusat, el qual estava afiliat a la CNT.</li> <li>· Sap que l'acusat exercia el càrrec de Policia en Investigació Social (organisme on passaven tots els de dretes que després eren enviats al Castell, a la presó o per assassinar).</li> <li>· Sap que va ser Guàrdia Municipal manifestant-se entusiasta de la Causa Marxista.</li> <li>· Desconeix fets delictius en els que l'acusat hagi participat.</li> </ul>
Mercedes Curri Sierra *	no consta	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Afirmar i ratificar el declarat a la denúncia.</li> <li>· Creu que l'acusat desenvolupava funcions de policia.</li> <li>· Es veia a l'acusat públicament fer ostentació dels seus ideals a les manifestacions.</li> </ul>
Fermin Molinet Guri	no consta	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix a l'individu d'esquerres, Leandro Male.</li> <li>· Sap que exposava les seves idees públicament abans del <i>Movimiento</i>.</li> <li>· L'acusat el va amenaçar i, aquest, es va estranyar de veure'l ja que li havien assegurat que aquella nit, el testimoni, seria afusellat</li> <li>· El declarant va marxar de Figueres i desconeix més actes de Leandro.</li> </ul>

En data catorze de març el Jutge Sr. Abad del Valle dicta **providència** amb el següent contingut:

- Sumaríssim d' Urgència
- Prenguin declaració als dels denunciants i demés persones que tinguin coneixements de l'actuació de l'encartat.

### Acta de Celebració del Consell de Guerra: Girona, 23-05-39

Consell de Guerra permanent numero tres de Catalunya a l'audiència Provincial.

El fiscal demana, basant-se en els fets i les actuacions, la pena de mort a Leandro Male Garcia.

El defensor, després d'exposar a favor seu, demana la reducció de pena a alguns dels acusats però no a Male.

Es dona per conclosa, quedant el Consell reunit en sessió secreta per deliberar i dictar sentència.

### Sentència: Girona, 26-05-39

Reunit el Consell de Guerra permanent numero tres d'aquesta Plaça per veure i dictar les causes acumulades seguides pel procediment sumaríssim d'urgència contra els processats.

**Resultant:** que contra els legítims poders de l'Estat, assumits per l'exèrcit a partir del 17-07-36, donen compliment de la seva funció constitutiva.

D'antecedents extremistes i conducta pèssima, durant la dominació "roja" va ser dirigent al Comitè d'Investigació de Figueres. Estava en continua relació amb el

---

\* És qui presenta la denúncia

## Rescatar la memòria per a no repetir

Comitè de Guerra i, principalment, amb el cap d'aquest (Puig Pujadas). Va col·laborar, amb Salleres, José Nogué i amb Santiago (conegut com "el coche fantástico"), en nombroses detencions i registres. Era un element de confiança pels Comitès assassins.

### Fets Provats:

**Considerant** que els fets relatats i que el Consell declara provats, constitueixen un delictes de rebel·lió militar que es defineix i pena en els articles 237 i paràgraf segon de l'art. 238, ambdós del Codi de Justícia Militar i que del delictes és responsable, en concepte d'autor, l'encartat. I també d'un altre delictes d'auxili per cometre la rebel·lió militar que es defineix i pena en el paràgraf primer de l'art. 240 del mateix codi.

**Considerant** que el Consell, fent ús de la seva facultat, estima just imposar la pena en la seva màxima gravetat i extensió a l'encartat.

**Considerant** que només poden ser penats els fets previstos definits per la llei com constitutiva de delictes.

**Considerant** que tota persona responsable criminalment d'un delictes, ho és també civilment.

**Observats** els arts. citats i demés de general, "dictem que hem de condemnar, i ho fem a Leandro Male García a la **pena de mort**".

**Auditor de Guerra:** Barcelona, 30-05-39

Vista la sentència dictada en aquesta causa en sujecció al decret numero 55 amb data 01-11-36 en la que en la part dispositiva s'imposa la pena de mort a l'encartat Leandro Male García, i estimant-la ajustada a dret.

**Acord:** aprovar-la i en la seva virtut comunicis la pena de mort imposada a l'Assessoria Jurídica de la Caserna General de la Seva Excel·lència (S.E.) el Generalíssim. Comunicin l'auto a l'Instructor per a procedir a l'execució a no ser que rebí d'aquesta Auditoria notícies de l'assabentat de S.E. o resolució de la commutació de la pena.

**Certificat de defunció** 22-08-39 (executat 12-08-39)

## ALFONSO VIVES VILA

- 39 anys
- Casat
- Fill de Miguel i Maria
- Natural d'Argelaguer (Girona) i veí de Figueres
- Jornaler
- Estatura 1.50m; castany; ulls negres; nas xat; boca gran; barba regular

Basant-se en la fitxa de l'arxiu de la Delegació, l'**acusen** de:

- Haver matat al sacerdot de l'Església de St. Pere de Figueres, al Dr. Pedro Arolas Berjas, al Dr. Agustí Burdas i haver dipositat els seus cossos a la zona dels "Pins".
- Cometre diferents assassinats al Castell de St. Ferran.
- Agafar gent de dretes i assassinar-los.
- Participar a la CNT.
- Passejar-se a altes hores de la nit per "La Casa del Pueblo" (Catequística).
- Llançar, al riu Manol, sants de l'Església "Sagrado Corazón".
- Maltractar la seva dona.

### Informe del Comandant del "Puesto de la Guardia Civil":

- La conducta moral de l'acusat és mitjana i amb antecedents ja que s'emborratxava amb freqüència i muntava escàndols al seu domicili.
- Abans del *Movimiento Nacional* era d'ideologia d'esquerres i ignora si pertanyia algun partit polític o sindical.
- Posteriorment, es va afiliar a la CNT.
- Feia una vida sospitosa ja que sortia de casa seva a primeres hores del vespre i no tornava fins altes hores de la matinada.
- Comentava als seus veïns que col·laborava als assassinats de les persones de dretes, i a la destrucció d'Esglésies i convents.
- Alfonso és considerat com indesitjable i perillós per a la *Causa Nacional*.

### Declaracions:

	Davant l'instructor de la Guàrdia Civil	Davant el Sr. Jutge i Secretari.
Jose Gratacós Padrosa	no consta	<ul style="list-style-type: none"><li>· Coneix a l'acusat del que sap que és addicte al alcohol.</li><li>· Sap que durant l'època "roja", l'acusat, estava al Comitè i feia serveis al Castell.</li><li>· Ignora si l'acusat va participar en fets criminals però un dia el va veure buscar desesperat a la seva dona per portar-la a veure com assassinaven a uns sacerdots.</li></ul>



## Rescatar la memòria per a no repetir

<p><b>Alfonso Vives Vila (ACUSAT)</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Preguntat per la seva afiliació política i si ha participat i de quina manera al <i>Glorioso Movimiento Nacional</i> va dir que, abans del <i>Movimiento</i>, no pertanyia a cap partit polític ni sindical però, un cop iniciat el <i>Movimiento</i>, es va afiliar a la CNT.</li> <li>· Preguntat què li manaven fer els directius de “La Casa del Pueblo” diu que no es dedicava a altra cosa que no fos la seva feina. Que algunes vegades netejava, amb altres obrers, algunes de les habitacions del Castell de St. Ferran on dormien els soldats.</li> <li>· Respecte les denúncies de la seva veïna Dolores Bramon, nega haver comés els actes que se l’imposen i d’haver-los comunicat a la Sra. Dolores.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Afirmar i ratificar el declarat davant la Guàrdia Civil.</li> <li>· Ni formà part ni presencià l’actuació de crims al Castell de St. Ferran.</li> <li>· Si han trobat petjades és perquè, temps abans, va pintar les parets de les habitacions on hi havia taques de sang.</li> </ul>
<p><b>Dolores Bramon Sitja*</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· L’acusat l’informava, cada dia, dels assassinats que duia a terme al Castell de St. Ferran.</li> <li>· Sap que una nit, l’acusat, va participar en l’assassinat de 37 persones.</li> <li>· L’acusat la va convidar un dia si volia anar a veure com agafaven als de dretes, els feien pujar al cotxe (tant sí com no) i els assassinaven.</li> <li>· Sap que l’acusat havia col·laborat en la destrucció dels sants de l’Església del “Sagrado Corazón” i, molts, els havien tirat al riu Manol.</li> <li>· Ha vist a l’acusat passejar-se, a altes hores de la nit, per “La Casa del Pueblo” però no sap si treballava allà o no.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Afirmar i ratificar el declarat davant la Guàrdia Civil.</li> <li>· L’acusat li deïa, a més del que ja ha declarat davant l’instructor, que participava de manera activa als fets.</li> <li>· No recorda si hi havia algú més quan l’acusat ho explicava. Per tant no sap si algú més coneix aquesta informació.</li> <li>· Sap que l’acusat arribava a casa seva entre les tres i quatre de la matinada la nit dels crims.</li> <li>· Considera que l’acusat té mals instints.</li> </ul>
<p><b>Joaquin Casals Rosell</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix, des de fa temps, a l’acusat.</li> <li>· Li consta que era d’esquerres, ignora si estava afiliat algun partit.</li> <li>· Considera a l’acusat com un individu de conducta mitjana, pot ser que s’embriagués amb freqüència (això fa que els seus caps “rojos” l’agafin per cometre algun fet delictiu).</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Afirmar i ratificar el declarat davant la Guàrdia Civil.</li> <li>· Sap que l’acusat es jactava públicament dels crims que duia a terme en el Castell.</li> <li>· Sap que l’acusat es decanta molt per la beguda i que, en aquest estat, pot fer qualsevol cosa.</li> <li>· L’acusat sempre explica tot el que sap i, per tant, el declarant es fia de la declaració de Dolores.</li> </ul>
<p><b>Palmira Pujadas Solana</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix a l’acusat per ser veí seu.</li> <li>· Va escoltar a l’acusat que deïa que havia matat a gent de dretes.</li> <li>· Va veure a l’acusat, amb un grup de nois, a la porta de casa seva dient: “...<i>daba unos saltos que hasta las alpargatas le saltaron de los pies...</i>”. Això més altres frases de la conversa feia deduir que parlaven d’un gitano que havien matat (o si més no, col·laborat) per haver tret diners de l’Església.</li> <li>· Considera a l’acusat com un indesitjable, borrarxo i maltractador.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Afirmar i ratificar el declarat davant la Guàrdia Civil.</li> <li>· Sap que l’acusat és addicte a la beguda i en aquest estat pot fer i parlar de tot, és per això que creu que l’acusat comentí tots els seus actes als veïns.</li> <li>· L’únic acte de l’acusat que sap de ben segur és la mort del gitano del que ha fet declaració davant l’Instructor.</li> <li>· Està clar que el seu concepte d’Alfonso és dolent.</li> </ul>

\* És qui presenta la denúncia

## Rescatar la memòria per a no repetir

Josefa Garica Coll	no consta	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix Alfonso ja que és veí seu.</li> <li>· Respecte l'actuació de l'acusat durant el domini "rojo" només pot dir que va escoltar cridar-li a la seva dona si volia veure com mataven a uns sacerdots (no sap si ell participava activament al fet).</li> <li>· Sap que l'acusat arribava molt tard a casa però no sap d'on venia.</li> <li>· L'acusat era un borratxo i un maltractador.</li> <li>· Sap que Alfonso explicava tot el que sabia.</li> </ul>
Isidro Miranda Baztan	no consta	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix l'acusat del que té molt mal concepte.</li> <li>· Portava la llet al pis on vivia Alfonso. Quan la duia escoltava com l'acusat explicava, amb molt detall, els seus actes als veïns (concretament a Dolores) als quals convidava a veure "l'espectacle".</li> <li>· Va veure a l'acusat entrar a casa seva amb els pantalons plens de sang.</li> </ul>

Escoltades les declaracions i tenint en compte la fitxa de la Delegació, el cap d'informació i investigació (J. Alonso) dicta providència amb el següent contingut:

Alfonso Vives...

- És d'idees "rojas" i afiliat a la CNT (després d'haver sigut de la GMN).
- Explicava als seus veïns, concretament a Dolores, els crims que duia a terme molt detalladament.
- Convidà a Dolores a veure com treien a les víctimes per assassinar-les, segons ell, era un espectacle interessantíssim.
- Manifestà haver participat a l'incendi de l'Església Parroquial.

Diligència d'entrega: Figueres, 27-03-39. Es dona a l'Instructor per acabada l'atestat per fer entrega al Sr. Comandant Militar de la Plaça.

En data cinc de maig el Jutge Sr. P. Abad dicta **providència** amb el següent contingut:

- Sumaríssim d' Urgència
- Prenguin declaració a diverses persones i practiquin les diligències que siguin necessàries per l'aclariment dels fets.

**Sentència**: Girona, 01-07-39

Reunit el Consell de Guerra permanent numero tres d'aquesta Plaça per veure i dictar les causes acumulades seguides pel procediment sumaríssim d'urgència contra els processats.

**Resultant**: que contra els legítims poders de l'Estat, assumits per l'exèrcit a partir del 17-07-36, donen compliment de la seva funció constitutiva.

Amb antecedents extremistes, afiliat a la CNT i de mala conducta. Durant la dominació "roja" a Figueres va ser milicià, voluntari, armat al Castell Presó de Figueres. Va presumir moltes vegades d'haver col·laborat als assassinats portats a terme al Castell, detallant que: una vegada van matar a 37 dins una cel·la; una altra vegada van cremar viu a un gitano... Va anar a buscar la seva dona perquè anés al Castell a veure l'assassinat d'uns sacerdots. Va comunicar als veïns que mataria a

## Rescatar la memòria per a no repetir

---

unes determinades persones que, més tard, van aparèixer mortes al lloc i a l'hora que va dir el processat. Tornava a casa seva a la matinada i, en ocasions, amb la roba sagnada.

### Fets Provats:

**Considerant** que els fets relatats i que el Consell declara provats, constitueixen un delictes de rebel·lió militar que es defineix i pena en els articles 237 i paràgraf segon de l'art. 238, ambdós del Codi de Justícia Militar i del delictes és responsable, en concepte d'autor, l'encartat. I d'un altre delictes d'auxili per cometre la rebel·lió militar que es defineix i pena en el paràgraf primer de l'art. 240 del mateix codi.

**Considerant** que el Consell, fent ús de la seva facultat, estima just imposar la pena en la seva màxima gravetat i extensió a l'encartat.

**Considerant** que tota persona responsable criminalment d'un delictes, ho és també civilment.

**Observats** els arts. citats i demés de general aplicació "dictem que hem de condemnar, i ho fem a Alfonso Vives Vila a la **pena de mort**".

**Auditor de Guerra:** Barcelona, 03-07-39

Vista la sentència dictada en aquesta causa en sujecció al decret numero 55 amb data 1-11-36 en la que en la part dispositiva s'imposa la pena de mort a l'encartat Alfonso Vives Vila, i estimant-la ajustada a dret.

**Acord:** aprovar-la i en la seva virtut comunicui's la pena de mort imposada a l'Assessoria Jurídica de la Caserna General de la Seva Excel·lència (S.E.) el Generalíssim. Comunicuin l'auto a l'Instructor per a procedir a l'execució a no ser que rebí d'aquesta Auditoria notícies de l'assabentat de S.E. o resolució de la commutació de la pena.

**Certificat de defunció** 28-10-39 (executat 22-10-39)

## RAMON CANADELL MORADELL

- 32 anys
- Casat
- Fill de Pedro i Francisca
- Natural de Vilafant i veí de Figueres
- Agricultor
- Estatura 1'65; cabell negre; ulls clars; nas regular; barba poblada

Basant-se en la fitxa de l'arxiu de la Delegació, l'**acusen** de:

- Persona indesitjable.
- Ser conserge i secretari del PSUC
- Anar en contra dels Nacionals
- Practicar detencions, trasllats de presos i saquejos de pisos.
- Detenir al Sr. Jou, actual alcalde.
- Element perillós pel Nou Règim.

### **Informe del Comandant de “Puesto de la Guardia Civil”:**

- Bona conducta pública i privada.
- S'ignora si, abans del *Movimiento*, pertanyia a algun partit polític o sindical tot i que es coneixien les seves idees d'esquerres.
- Un cop iniciat el *Movimiento*, se'l va veure entusiasmats defensant la *Causa Roja*, desenvolupant gran activitat política i es deixava veure armat amb fusell a qualsevol lloc.
- Feia publicitat pel poble dels mítings que donava sobre la ideologia extrema.
- Va marxar voluntari al Front durant dos mesos.
- Quan va veure els avenços de l'Exèrcit Nacional a Catalunya, va fugir a França.
- Va incitar als habitants del poble de Roses a agafar armes i llançar-se al carrer en contra del feixisme.
- Enemic al progrés de la *Causa Nacional*.
- La seva dona també defensava la *Causa Roja* i portava la bandera del partit socialista a tots els actes.

**Declaracions:**

	Davant l'exèrcit.	Davant el Sr. Jutge i Secretari.
<b>Ramon Canadell M.oradell (ACUSAT)</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Quan va iniciar el <i>Movimiento</i>, ell estava al seu poble treballant a les oficines d'Agricultura de l'Ajuntament</li> <li>· El van designar conserge del PSUC</li> <li>· Va pertànyer a la UGT i després del <i>Movimiento</i> es va afiliar al PSUC</li> <li>· Preguntant si ha presenciat actes violents, diu que va veure la incautació, pels socialistes, del pis del Dr. Esteban</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Afirmar i ratifica el declarat fins ara.</li> <li>· Va ser secretari de la consergeria d'Agricultura de l'Ajuntament.</li> <li>· Nega rotundament tots els càrrecs que se l'imputen.</li> </ul>
<b>Tomàs Espigule Mascle</b>	no consta	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix l'acusat perquè aquest va treballar de paleta sota les seves ordres.</li> <li>· Sap d'ell que és un element d'esquerres i que, durant la dominació "roja", va ser el cap del Comitè agrari de l'Alt Empordà.</li> <li>· L'acusat formava part de la "Unión de Rabassaires" i, té entès, que també era secretari general del PSUC</li> <li>· No sap res més de l'actuació del processat.</li> </ul>
<b>Federico ... Murcanut</b>	no consta	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix l'acusat perquè aquest va estar treballant sota les seves ordres abans del <i>Movimiento</i>.</li> <li>· Té entès que, durant el domini "rojo", va ser president del Comitè Agrari de l'Alt Empordà.</li> <li>· Sap que era membre del PSUC</li> <li>· El mateix processat li va dir que havia col·laborat en la detenció del Sr. Jou.</li> <li>· Ha vist l'acusat al Comitè de la Catequística (encarregat de les execucions) però no sap si era membre.</li> <li>· Considera a Ramon Canadell desafecte a la Nova Espanya.</li> </ul>
<b>Bernardo ... Muntaner</b>	no consta	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix a l'encartat.</li> <li>· Sap que l'acusat és un individu molt destacat d'esquerres abans del <i>Movimiento</i>.</li> <li>· Ha de declarar respecte l'acusat que va ser el que va desvalisar la casa que té en aquesta ciutat el testimoni, robant-li tots els objectes d'aquesta.</li> <li>· No coneix més actuacions de l'individu, tot això que afirma ho sap a través d'informes.</li> </ul>

Rescatar la memòria per a no repetir

Antonio Costa Pijuan	no consta	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix Ramon Canadell perquè viu on el declarant té una cafeteria.</li> <li>· Diu que és un individu d'antecedents d'esquerres i que, durant el domini "rojo", va presidir el Comitè Agrícola de l'Alt Empordà i va ser secretari del PSUC</li> <li>· Sap que va prestar armes i va practicar detencions (Sr.Jou).</li> <li>· L'acusat sortia freqüentment en cotxe en companyia de milicians i membres del Comitè.</li> <li>· Dubta si l'acusat formava part o no del Comitè que funcionava en la Catequística però que, com a mínim, es reunia amb els seus membres.</li> <li>· Per últim, diu de l'encartat que és un home perillós i desafecte a la Nova Espanya.</li> </ul>
Adolfo Martínez Beteta	no consta	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix a l'acusat d'idees extremistes.</li> <li>· Durant el domini "rojo" va ser President del Comitè Agrícola de l'Alt Empordà, i també, secretari del PSUC</li> <li>· El PSUC és responsable de molts dels assassinats comesos a Figueres i rodalies.</li> <li>· L'acusat destacava molt dins del Comitè (PSUC) per la seva constant persecució d'elements d'ordre i afectes al <i>Glorioso Movimiento</i>.</li> <li>· Proposa com a testimoni, un company seu, Vicente Blanco, a qui l'acusat va denunciar perquè li havia entregat informes favorables de gent d'ordre.</li> </ul>
Vicente Blanco García	no consta	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix Ramon Canadell.</li> <li>· Declara el mateix que els altres testimonis: d'extrema esquerra, secretari del PSUC</li> <li>· També diu que l'acusat va formar part del Comitè Executiu que va funcionar durant la dominació marxista a Figueres.</li> <li>· Encara que ignora si l'acusat ha format part directa en algun assassinat, sí que el culpa de, un cop nomenat secretari, va continuar perseguint i denunciant als elements de dretes.</li> <li>· El fet que el declarant aportés informes favorables de gent de dretes a l'encartat, quan aquest volia condemnar-los, va fer que el Sr. Canadell el denunciés al Comitè Central del Partit Comunista.</li> </ul>

Anita Tubau Font	no consta	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix a l'encartat perquè sap que, abans del <i>Movimiento</i>, pertanyia al Partit Comunista.</li> <li>· Durant la dominació "roja", l'acusat va agafar armes i practicà diverses detencions entre les quals, la dels Srs. Torrento i Jou.</li> <li>· Com tothom sap, Ramon Canadell formà part del Sindicat Agrari de l'Alt Empordà (president), del PSUC (secretari) i del Comitè que funcionava a la Catequística.</li> <li>· El defineix com desafecte total a la Nova Espanya i perillós.</li> </ul>
------------------	-----------	--

El Coronel Cap de l'Exèrcit Militar i el Tinent Coronel de Valladolid signen un paper on concedeixen el passaport per viatjar des de Valladolid fins a Girona. Demanen que cap autoritat, ni funcionari públic dificulti aquest traslladat i li facilitin el que es demana.

En data catorze de març el Jutge Alferes S. Mesa dicta **providència** amb el següent contingut:

- Sumaríssim d' Urgència
- Cerquin els informes i prenguin declaració als testimonis per a la comprovació dels càrrecs.

**Sentència:** Girona, 11-08-39

Reunit el Consell de Guerra permanent numero tres d'aquesta Plaça per veure i dictar les causes acumulades seguides pel procediment sumaríssim d'urgència contra els processats.

**Resultant:** que contra els legítims poders de l'Estat, assumits per l'exèrcit a partir del 17-07-36, donen compliment de la seva funció constitutiva. D'ideologia extremista era president del Sindicat Agrícola de l'Alt Empordà i secretari del P.S.U.C. Durant el *Movimiento* va formar part, com a portaveu, del Comitè de Guerra de Figueres que funcionava a la Catequística. En aquest, l'encartat tenia un paper important i destacava la influència i ascendència que tenia sobre els demés.

Fets Provats:

**Considerant** que els fets relatats i que el Consell declara provats, constitueixen un delictes de rebel·lió militar que es defineix i pena en els articles 237 i paràgraf segon de l'art. 238, ambdós del Codi de Justícia Militar i que del delictes és responsable, en concepte d'autor, l'encartat. I també d'un altre delictes d'auxili per cometre la rebel·lió militar que es defineix i pena en el paràgraf primer de l'art. 240 del mateix codi.

**Considerant** que el Consell, fent ús de la seva facultat, estima just imposar la pena en la seva màxima gravetat i extensió a l'encartat.

**Considerant** que només poden ser penats els fets previstos definits per la llei com constitutiva de delictes.

**Considerant** que tota persona responsable criminalment d'un delictes, ho és també civilment.

**Observats** els arts. citats i demés de general aplicació, "dictem que hem de condemnar, i ho fem a Ramon Canadell Moradell a la **pena de mort**".

**Auditor de Guerra:** Barcelona, 23-08-39

## Rescatar la memòria per a no repetir

---

Vista la sentència dictada en aquesta causa en sujeció al decret numero 55 amb data 01-11-36 en la que en la part dispositiva s'imposa la pena de mort a l'encartat Alfonso Vives Vila, i estimant-la ajustada a dret.

**Acord:** aprovar-la i en la seva virtut comunicis la pena de mort imposada a l'Assessoria Jurídica de la Caserna General de la Seva Excel·lència (S.E.) el Generalíssim. Comunicin l'auto a l'Instructor per a procedir a l'execució a no ser que rebí d'aquesta Auditoria notícies de l'assabentat de S.E. o resolució de la commutació de la pena.

**Certificat de defunció** 29-01-40 (executat 07-12-39)



## **ALFONSO PUJOL CLAVEGUERA**

- 25 anys
- Solter
- Fill d'Alfons i Núria
- Natural de Pont de Molins (Girona) i veí de San Juan les Fonts.
- Xofer
- Estatura regular; cabell curt; ulls foscos; nas regular; boca regular; poca barba

Basant-se en la fitxa de l'arxiu de la Delegació, l'**acusen** de:

- Element extremista
- Conduir el cotxe on anaven els assassins membres del Comitè de San Juan les Fonts
- Cremar esglésies
- Participar en saquejos, detencions, assassinats...
- Anar sempre armat
- Col·laborar en la detenció de set religiosos
- Pertànyer a la CNT i a la FAI
- Participar activament en l'assassinat de Pedro Rubio, Francisco Torras, Esteban Sobirana i el sacerdot Lunder

### **Informe del Comandant del "Puesto de la Guardia Civil" :**

- Abans del *Movimiento* no va actuar en cap fet destacable
- Durant la dominació marxista se'l va etiquetar com a element extremista i fer publicitat d'això.
- Va ser designat pel Comitè d'aquesta localitat de Sant Joan les Fonts com a persona de confiança i, per això, va fer de xofer dels assassins que, a la nit, es dedicaven a perseguir gent d'ordre
- Va prendre part en saquejos, cremes d'esglésies, detencions...
- Subjecte molt perillós que participà en els assassinats de Francisco Torras, Jose de Lunder... entre altres
- Destacat en la detenció de set religiosos que tractaven de passar la frontera i que, més tard, van ser assassinats pel Comitè de San Juan les Fonts
- És una persona indesitjable i despreciable per a la societat, desafecte i enemic número u a la *Causa Nacional*

[L'individu es troba, actualment, en el batalló de treballadors d'Oyarzun (Guipúscoa)]

**Declaracions:**

	Davant la Guàrdia Civil de Girona i a la caserna de Sant Joan les Fonts.	Davant el Sr. Jutge i Secretari.
Alfons Pujol Claveguera (ACUSAT)	no consta	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Al iniciar-se el <i>Movimiento</i> es va afiliar a la CNT</li> <li>· És cert que, els primers dies del <i>Movimiento</i>, va prestar serveis al Comitè del Poble com a xofer però mai va dur al cotxe cap persona per a que fos assassinada.</li> <li>· Nega haver participat a l'assassinat de set religiosos.</li> <li>· Mai va dur arma.</li> <li>· No va tenir cap mena de participació en la col·lectivització dels transports de Sant Joan les Fonts.</li> <li>· Es va incorporar voluntàriament a l'exèrcit.</li> </ul>
Francisco Galceran Plana	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Alfonso, abans del <i>Movimiento</i>, anava molt sovint a missa els diumenges, sembla ser que per mantenir el càrrec de xofer al poble.</li> <li>· Quan es va iniciar el <i>Movimiento</i> es va revolucionar participà en la publicitat de les idees marxistes.</li> <li>· Organitzava els transports del poble, per això, s'encarregava de posar a tots els cotxes les inicials de CNT i FAI</li> <li>· És cert que els del Comitè tenien molta confiança amb l'acusat i que aquest era el seu xofer.</li> <li>· Coneix perfectament que l'acusat prenia part en els assassinats de veïns del poble (entre ells el sacerdot) i en les detencions.</li> <li>· Sempre anava armat i manifestava els seus ideals criminals.</li> <li>· Coneix també de l'acusat els nombrosos fets delictius que es van cometre al poble i a la comarca.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Afirmar i ratifica el declarat davant la Guàrdia Civil de Girona.</li> <li>· Durant la dominació <i>Rojo Separatista</i>, l'acusat es va afiliar a CNT, FAI i a "Juventudes Libertarias"</li> <li>· A més de la participació de l'acusat en els nombrosos assassinats que ha dit abans, cal afegir el de Manuel Ros (ho sap perquè és de domini públic al poble).</li> <li>· Sap que es va incorporar a l'exèrcit enemic voluntàriament.</li> </ul>
Teresa Crespi Verges	no consta	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix a l'encartat del que pot dir que era un individu d'ideologia extremista i afiliat a la CNT</li> <li>· Els primers dies d'iniciar-se el <i>Movimiento</i> es va posar a disposició del Comitè.</li> <li>· L'individu es va presentar nombroses vegades a casa de la declarant per detenir al seu marit Esteban Sobirana i que ella estava present la nit que va ser assassinat.</li> <li>· Un mes després d'aquest fet, la declarant va veure l'acusat amb les sabates del seu difunt home.</li> <li>· Sap que va prendre part activa en la col·lectivització dels transports de la Casa Muntada de San Joan les Fonts.</li> </ul>

## Rescatar la memòria per a no repetir

<p>Pedro Moret Danés</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Sap, per referències, que un cop iniciat el <i>movimiento</i> l'acusat es feia amb l'escòria del poble.</li> <li>· Creu que l'acusat és capaç de cometre tots els fets que se l'inculpen i, coneix el cas d'Esteban Sobirana.</li> <li>· Com tothom sap, l'acusat sempre anava armat.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Està d'acord amb les seves declaracions.</li> <li>· L'acusat, abans del <i>Movimiento</i>, no era molt destacat però, en començar la guerra, va deixar anar els seus instints criminals.</li> <li>· Com ja sap tot el poble, l'acusat va intervenir en l'assassinat del sacerdot José de Lunder, Francisco Torras...</li> <li>· Sap que l'acusat es va afiliar a la CNT, a la FAI i a les "Juventudes Libertarias"</li> <li>· Li consta que va prendre part en innumerables fets públics (crims...)</li> <li>· L'acusat va ser responsable i dirigent de la col·lectivització dels transports Muntada.</li> <li>· Vol afegir que el Comitè de Sant Joan les Fonts, del qual l'acusat formava part, era el més sanguinari de la comarca.</li> <li>· El considera nefast i desafecte a l'Espanya Nacional</li> </ul>
<p>Jose Camps Juvinya</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix perfectament l'actuació revolucionària de Pujol Claveguera.</li> <li>· Durant el període "rojo", destacava en la persecució i mort de diverses persones de dretes.</li> <li>· Sap que era xofer del Comitè "rojo" del poble i que feia nombroses sortides amb els seus components.</li> <li>· Alfonso sempre anava armat i va prendre part de l'assassinat de Francisco Torras, Pedro Rubio i Manuel Ros.</li> <li>· El fet que col·laborés en la detenció de set religiosos és només un rumor públic.</li> <li>· El declarant defineix a l'acusat com a cínic, amb sang freda, caràcter fort, fredor espantosa...</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Afirmar i ratifica el declarat davant la Guàrdia Civil de Girona.</li> <li>· L'acusat era el principal dirigent de la col·lectivització dels transports Muntada.</li> <li>· Ignora la participació i ingrès de l'acusat a l'exèrcit.</li> <li>· Abans del <i>Movimiento</i> l'acusat no destacava gaire però, un cop iniciat, es va manifestar com un vertader extremista (afiliat a la CNT i a la FAI)</li> <li>· Ignora si va participar en saquejos, crema d'esglésies, etc... però donats els seus instints, el veu capaç de fer-ho.</li> <li>· El Comitè Revolucionari del poble, del qual l'acusat formava part, és el culpable de la infinitat d'assassinats que s'han dut a terme al poble.</li> <li>· Classifica a l'encartat com a element sanguinari, extremista, criminal, de mals antecedents, indesitjable i desafecte a l'Espanya Nacional.</li> </ul>

## Rescatar la memòria per a no repetir

Joaquin Vila ...	<ul style="list-style-type: none"><li>· Coneix l'actuació revolucionària de l'encartat.</li><li>· No coneix cap actuació delictiva de l'acusat abans del <i>Movimiento</i> però, durant el període "rojo", es va sotmetre a les ordres del Comitè del poble amb qui feia freqüents sortides nocturnes.</li><li>· L'acusat sempre anava armat i va intervenir en els diferents fets vandàlics que se l'inculpen.</li><li>· Perseguia a gent d'ordre amb molta ràbia, demostrava ser un perfecte criminal.</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>· Afirmar i ratificar el declarat davant la Guàrdia Civil de Girona.</li><li>· No pot concretar el partit polític al que pertanyia però suposa que a la CNT i a la FAI</li><li>· Li consta que aquest home va tenir una actuació molt destacada en la col·lectivització dels transports del poble.</li><li>· L'acusat és un dels que es van presentar a casa del declarant i es van endur la ràdio.</li><li>· No sap si ha participat als assassinats que l'inculpen però és tema de domini públic.</li><li>· Sap que l'acusat va estar a punt de ser ferit per Torras quan aquest intentava defensar-se.</li></ul>
------------------	--	---

En data vint-i-tres d'abril el Jutge Sr. Sors Patallo dicta **providència** amb el següent contingut:

- Trasllet de l'acusat
- Cerquin informes i testimonis i, després d'escoltar a aquests i al detingut, concedeixin un Consell de Guerra.

### **Acta de Celebració del Consell de Guerra:** Girona, 27-06-40

Reunit el Consell de Guerra permanent numero tres de Catalunya a l'audiència Provincial.

El Sr. Fiscal va mantenir que el fet de l'autor és constitutiu a un delictes d'adhesió a la rebel·lió previst i penat a l'art. 237 del CJM, sol·licita doncs pel processat la pena de mort.

El Sr. Defensor demana pel seu defensor la màxima benevolència.

El Consell manifesta que no ha intervingut en cap crim.

Es dona per conclosa, quedant el Consell reunit en sessió secreta per deliberar i dictar sentència.

### **Sentència:** Girona, 27-06-40

Reunit el Consell de Guerra permanent numero tres d'aquesta Plaça per veure i dictar les causes acumulades seguides pel procediment sumaríssim d'urgència contra els processats.

**Resultant** que el processat, sense antecedents polítics i amb algun sentiment religiós abans d'iniciar-se el *Movimiento Nacional*, va ser xofer a les ordres del Comitè Revolucionari del poble acompanyant-los en sortides nocturnes. Se li atribueix part directa en la mort del sacerdot José de Lunder, Francisco Torras... Durant el *Movimiento Nacional* es va afiliar a les Joventuts Llibertaries, a la CNT i a la FAI. És responsable de la col·lectivització dels transports del poble. Se suposa que va participar en l'assassinat de set religiosos.

#### Fets Provats:

**Considerant** que els fets relatats i que el Consell declara provats, constitueixen un delictes de rebel·lió militar que es defineix i pena en els articles 237 i paràgraf segon de l'art. 238, ambdós del Codi de Justícia Militar i que del delictes és responsable, en concepte d'autor, l'encartat. Apreciant les circumstàncies de perversitat, perillositat i transcendència dels fets realitzats.

**Considerant** que el Consell, fent ús de la seva facultat, estima just imposar la pena en la seva màxima gravetat i extensió a l'encartat.

**Considerant** que tota persona responsable criminalment d'un delictes, ho és també civilment.

**Observats** els arts. citats i demés de general aplicació, "dictem que hem de condemnar, i ho fem a Alfonso Pujol Claveguera a la **pena de mort**".

**Auditor de Guerra:** Barcelona, 19-07-40

Examinada la sentència que condemna a Alfons a la pena de mort com autor d'un delictes d'adhesió a la rebel·lió militar.

Considerant que: el procediment apareix tramitat amb requeriments jurídics; la prova ha estat apreciada amb un criteri racional; és encertada la qualificació legal dels fets; per la fixació de la pena, el Consell, s'ha mantingut dins dels límits que autoritza l'art. 172 del CJM.

Observats els arts. 28 i 662 del CJM, decret 55 i Ordre de la Presidència del Govern, es procedeix que es presti l'aprovació per a que la sentència es mantingui ferma, tornant els fets a Cap Instructor per a la pràctica d'execució.

**Certificat de defunció** 13-08-40 (**executat** 06-08-40)

## MODESTO RIPOLL MATAS

- 45 anys
- Casat
- Fill de Simon i Maria
- Natural a Vilasacra i veí de Figueres
- Agricultor

Ofici del Govern Militar de Girona, signat pel Comandant Secretari José María Serrano López, dirigit al Govern Civil de la província, on consta que l'acusat:

- era militant de la CNT des de 1932
  - era militant voluntari del Comitè local de Figueres, de caire voluntari ja que la seva lleua no va ser mobilitzada
  - proveí un fusell a l'Ajuntament de Figueres
  - patrullava pels carrers i carreteres d'accés a Figueres
  - feia servei de vigilància a la costa de l'Estartit
  - pertanyia al Front d'Alcubierre (Osca): segon batalló, tercera companyia
  - va ser detingut el 15 del mes anterior (no consta data) i ingressat a la presó després de tornar de França on va refugiar-se des de la "retirada roja". Amb la creença que el seu nebot (Juan Oliveras), càrrec de la Falange local, podria ajudar-lo
  - a l'Arxiu de la Comissaria de Figueres, figura amb el número 56 dins la relació de milicians voluntaris dels primers dies
- S'adjunten tres avals sobre l'acusat:

1) Juan María Oliveras Llogaya (subcap de la Milícia de FET de les JONS):

- quan el declarant estava reclòs a la presó Modelo de Barcelona, Modesto es va oferir a la seva família per tramitar la seva llibertat. Ho va fer encara que sabia que els seus ideals estaven lligats amb el *Glorioso Movimiento Nacional (GMN)*.
- que l'encartat es persona digna de ser incorporat a la Nova Espanya

2) Lauriano Delclós Romans:

- l'acusat va ser treballador seu i durant l'estada a casa seva, prestant serveis, la seva conducta era immillorable

3) José Jou Carreras (alcalde de Figueres):

[¿?]

Ofici, amb data 21-3-1942, de la FET i de les JONS (Informació i Investigació) signat pel delegat local dels servei (interí), dirigit al Jutge Militar, on consta que l'acusat:

- Va pertànyer, abans dels 18-7-1936, a la FAI (sempre amb bona conducta)
- Pocs dies després de l'esclat del GMN, va ingressar com a milicià voluntari i va prestar servei en aquesta plaça
- S'ignora si va cometre cap acte delictiu
- Abans de ser alliberada aquesta plaça va fugir cap a França, d'on va tornar fa poc

Ofici, amb data 21-03-1942, de l'Alcaldia de Figueres signat pel mateix Alcalde, dirigit al Jutge Militar, on consta que l'acusat:

- Abans d'iniciar-se el *Gloriosa Alzamiento Nacional (GAN)*, va treballar a casa del Sr. Delclós i se li va observar una bona conducta
- A l'iniciar-se el *GAN* es va allistar com a voluntari a les milícies "rojas" i va marxar al Front. Es desconeix la seva activitat
- No se'l coneix cap fet delictiu
- Tenia filiació política d'esquerres i era sindicalista de la CNT
- És considerat desafecte

**Declaracions:**

Davant el Sr. Jutge i Secretari.	
<b>Modest Ripoll Matas (ACUSAT)</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Es va afiliar a la CNT al 1932.</li> <li>· Un cop esclata el <i>GMN</i>, i per manca de feina amb el Sr. Delclós (on treballava), va decidir ingressar voluntàriament a les milícies socials per guanyar-se un jornal suficient (10pts.) per a la seva família</li> <li>· No va participar mai en cap fet delictiu</li> <li>· Va ésser deu dies al servei de costes de L'Estartit</li> <li>· Després va marxar al Front com a voluntari i es va incorporar el 26 de desembre a Alcubierre (Osca), romanent uns set o vuit dies</li> <li>· Va tornar a Vilasaca on va treballar al camp</li> <li>· Amb motiu de la "retirada roja" de Catalunya va fugir a França</li> <li>· Va repatriar-se el 15-10-1941</li> <li>· Va fer tot el possible per aconseguir la llibertat dels següents veïns figuerencs: Sr.Oliveras Calvo Gerona Don Luis Trayter (tinent retirat) Emilio Fàbrega (alferes de complement)</li> </ul>
<b>Juan Oliveras Llogaya</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Afirmar i ratifica la declaració feta davant el Govern Militar de Girona</li> <li>· Sap que abans del <i>GMN</i> l'acusat pertanyia a la CNT sense activitat destacada</li> <li>· Quan es va iniciar el <i>GMN</i>, per manca de feina amb el Sr. Delclós, es va allistar com a milicià a les ordres del Comitè local i ignora els serveis que prestà.</li> <li>· Sap que l'acusat es va interessar per la llibertat del declarant fent gestions, així com de quatre o cinc més de Figueres: Luis Trayter; Emilio Fàbrega; Javier Peronas (suboficial de complement)... llibertats aconseguides per la seva intermediació</li> <li>· Després va marxar com a voluntari al Front on va ser-hi, aproximadament, un any. Uns sis o set mesos abans de la "retirada roja" a Catalunya va passar a França</li> <li>· Té a l'acusat conceptuat com a persona de bons sentiments</li> <li>· No sap de la realització de cap fet delictiu</li> </ul>
<b>Laureano Melchor Romans</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix a Modest, el qual va treballar a casa seva abans del <i>GMN</i></li> <li>· El 25-7-1936 l'acusat, per guanyar més diners, es va fer voluntari milicià del Comitè, però no coneix la seva actuació allà</li> <li>· Desconeix si marxà voluntari al Front</li> <li>· Amb motiu de la "retirada roja" marxà a França</li> <li>· Durant el temps que treballà a casa seva va observar bona conducta com a treballador</li> </ul>

## Rescatar la memòria per a no repetir

Jose Gironella Compte	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix a l'encartat</li> <li>· Sap que l'acusat, abans del <i>GMN</i>, pertanyia a la CNT sense destacar mai políticament</li> <li>· Sap que, un cop esclatat el <i>GMN</i>, per manca de matèria primera a la fàbrica del Sr. Delclós (on treballava), Modest va haver de deixar la feina i buscar una altra, ingressant com a milicià a les ordres del Comitè local</li> <li>· Desconeix quins serveis va prestar-hi, però coneixent els sentiments moderats de l'acusat no creu que intervingués en cap fet delictiu (no se'l coneixia cap)</li> <li>· Alguna vegada el va veure amb pistola</li> <li>· Després va marxar al Front uns vuit o nou mesos</li> <li>· Va tornar a Vilasacra per treballar al camp, sense participar en cap mena d'assumptes polítics ni en cap mena de fets delictius</li> <li>· Amb motiu de la "retirada roja" va marxar a França d'on va tornar l'octubre del 1941</li> <li>· El té considerat com a home moderat i de bones intencions tot i els seus ideals</li> <li>· Durant la seva estada com a milicià es va interessar, i va aconseguir, la llibertat de diversos veïns de Figueres que eren detinguts</li> <li>· Ignora l'actuació de l'encartat al Front i si va aconseguir alguna graduació, però creu que no</li> </ul>
Rosendo Rosdevall Basagañas	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix l'acusat de referències, però ignora la seva actuació</li> <li>· Preguntat per l'actuació que tingué durant el domini "rojo" diu que creu que devia tenir un càrrec de responsabilitat perquè se'l veia sempre amb milicians</li> <li>· No sap res d'ell perquè el declarant, va ser detingut i empresonat</li> <li>· La dona de l'acusat va anar a suplicar-li clemència pel seu home que era amenaçat de mort. Ell va imposar al Comitè la salvació de la seva vida</li> <li>· No sap res de l'actuació de l'acusat al desembarcament de la Badia de Roses perquè estava empresonat</li> </ul>

Ofici, amb data 28-4-1942, de la Comissaria de Policia, dirigit al Jutge Instructor (Don Jacinto Romero) on consta que l'acusat:

- Des de 1932 pertanyia a la CNT
- Al iniciar-se el *GMN*, marxà del seu treball a la *Fàbrica de Lejías* del Sr. Delclós, per allistar-se com a voluntari a Figueres
- Prestà serveis de patrulla als carrers, amb el fusell que agafà de l'Ajuntament
- Va fer serveis de control, voluntaris, a L'Estartit
- No s'ha pogut esbrinar si va cometre cap acte delictiu

Ofici, amb data 15-4-1942, del Jutge Militar (Don Jacinto Romero) [no consta destinatari però, segons el contingut i el tractament, sembla que va dirigit a la *Jefatura del Estado*] on consta que l'acusat:

- Era afiliat a la CNT des de 1932 sense actuació política destacada i bona conducta
- Un cop iniciat el *GMN* es va fer milicià del Comitè per guanyar més diners
- Va prestar serveis de control de carreteres i vies de ferrocarril
- Va marxar voluntari al Front
- Quan tornà a Figueres es dedicà a la seva feina
- Amb motiu de la "retirada roja" marxà a França
- No se li coneix la comissió de cap acte delictiu i observava una bona conducta
- Va gestionar la llibertat de diversos veïns de Figueres detinguts
- En virtut de la llei de data 3-2-1940, i la seva aplicació sobre prescripció del delictes, es proposa la llibertat condicional de l'acusat



## Rescatar la memòria per a no repetir

---

Ofici, amb data 10-4-1942, del Fiscal Cap [no consta destinatari però, segons el contingut i el tractament, sembla que va dirigit a la *Jefatura del Estado*] on consta que l'acusat:

→ Va ser milicià i va prestar servei a la caserna de les milícies “rojas” de Figueres i després va marxar al Front

→ No consta que participés en cap altre fet delictiu

→ Els seus antecedents són de bona conducta

→ Es troba dins dels beneficis de la llei de prescripció de 3-2-40 ja que la pena que se'l podria imposar no és superior a dotze anys, per trobar-se, la seva actuació, en el Grup VI de la Ordre de 23-1-40

→ Sol·licita l'arxiu de la present informació sense perjudici de les possibles reclamacions de caire civil que li puguin fer altres particulars

Ofici, amb data 8-4-1942, de la Comandància Militar, dirigit al Jutge Militar on consta que l'acusat

→ I un altre han ingressat a la presó de Figueres a disposició d'aquesta Comandància. Estan estrictament incomunicats, per separat, en creure necessari, el Sr. Comissari, l'aclariment dels fets que se'ls imputen

→ En aquesta data, el Director del centre Penitenciari fa saber que els esmentats continuen en la mateixa situació

### **Acta de Celebració del Consell de Guerra:** Figueres, 29-07-43

Reunit el Consell de Guerra Ordinari a la Sala d'Actes de l'Ajuntament.

El Sr. Fiscal procedeix a interrogar al processat qui manifesta: que no tenia molta amistat amb Ors i que no és cert que estigués al cafè anomenat “Xico Ros”, sap per rumors públics que va ser assassinat el Sr. Gener però està clar que ell no va ser. També diu que mai ha pujat a cap cotxe.

El Sr. Ponent interroga al processat, amb la vènia del Sr. President, el qual manifesta: que efectivament coneix a Paronella per ser veïns de Figueres. Preguntat seguidament si coneix a un tal Francisco diu que sí. Quan se li pregunta llavors si la tarda que va ser assassinat el Sr. Gener la va passar amb un tal Simon, diu que no ho recorda, contradient-se amb allò declarat en el foli 21 on afirmava que va passar la tarda amb un tal Simon. Diu que coneixia a Bellostas, Salleras... però que només sap que eren veïns de Figueres.

La defensa demana vènia al Sr. President per a que permeti el testimoni davant el Consell de Don Luis Gener, germà de l'assassinat, el qual manifesta que no coneix Modest, que recorda perfectament el dia de l'assassinat del seu germà i pot assegurar que quan el van detenir el processat no hi era.

El Sr. Ponent demana vènia, que el President concedeix i pregunta al testimoni si va veure o reconèixer algun dels que anaven en cotxe. El testimoni diu que només va veure els fusells que sortien per la finestra i que no va poder reconèixer a cap dels que anaven a dins.

Se li concedeix la vènia al Sr. Fiscal el qual pregunta al testimoni si coneixia a Modest Ripoll. El testimoni diu que no.

Es crida a l'altra germana del mort, Ramona Roura, la qual no compareix. El Sr. Fiscal demana a la Presidència que figuri el fet que la Sra. Ramona no s'ha presentat i per tant no hi han declaracions seves.

El Sr. Fiscal és qui fa un resum dels càrrecs on diu que el processat Modest Ripoll és un assassí vulgar i covard que s'obstina en tot, que vol presentar proves però

no en té... Per tant el qualifica com un delictes d'adhesió a la Rebel·lió previst i penat a l'art. 237 i 238 del CJM, demanant llavors la pena de mort.

La Defensa conclou demanant per a Ripoll Matas la lliure absolució

Es dona per acabat l'acte, retirant-se el Consell per deliberar i dictar sentència.

**Sentència:** Figueres, 29-07-43

Reunit el Consell de Guerra permanent numero tres d'aquesta Plaça per veure i dictar les causes acumulades seguides pel procediment sumaríssim d'urgència contra els processats.

**Resultant** que el processat és persona de mals antecedents i conducta. Iniciat el *Movimiento* va prestar serveis com a milicià armat de manera destacada. Intervingué i dirigí registres, detencions, cremes d'Esglésies...

També va intervenir personalment en l'assassinat del Sr. Gener a la carretera d'Olot. Se'l va veure després de cometre tal fet en un cotxe amb un altre milicià, ple de sang. Va fugir a França un cop conclusa la Guerra Civil i va ajudar a gent de dretes.

Fets Provats:

**Considerant** que els fets relatats són constitutius d'un delictes d'adhesió a la rebel·lió, previst i penat als arts. 237 i 238 del CJM, dels que apareix responsable en concepte d'autor l'encartat, estimant el Consell per l'individu la concurrència de les circumstàncies agrabants de perversitat dany produït i transcendència dels fets previstos a l'art. 173, pel qual es procedeix imposar la pena en la seva màxima gravetat.

**Considerant** que tota persona responsable criminalment d'un delictes, ho és també civilment.

**Observats** els arts. citats i demés de general aplicació, "dictem que hem de condemnar, i ho fem a Modest Ripoll Matas a la **pena de mort**".

Ofici (Auto Motivado de Processamiento), amb data 30-4-1942, signat pel Secretari Judicial:

**Resultant** que existeixen indicis per suposar que l'acusat i altres d'antecedents d'esquerres milicians al servei del Comitè de Figueres van participar en assassinats en "cuadrilla", especificant els del veterinari Sr. Coll, del Sr. Pujol (veí de Pau), de la dona d'un milicià (Carolina Crehuet), cap de la Guàrdia Municipal (Sr. Cifuentes)...

**Considerant** que els fets esmentats, sense perjudici de la darrera qualificació, poguessin constituir amb un delictes d'adhesió a la rebel·lió (art. 237, amb concordança al 238 paràgraf segon del CJM)

**Considerant** que en aplicació de l'art. 421 del CJM és pertinent decretar el processament de l'encartat si existeixin indicis racionals de responsabilitat

Considerant, en aplicació de l'art. 663 del CJM, cridà en "requisitòria" als processats

Es decreta el processament de l'acusat comunicant-li que està sotmès a la responsabilitat que es derivi del present, notificant-li aquest acord i els seus drets i escoltar-lo en declaració indagatòria.

**Auditor de Guerra:** Barcelona, 25-10-43

S'aprova la sentència del Consell de Guerra per la que es condemna a l'acusat a la pena de mort.

**Certificat de defunció** ¿?

## JOSE CARRÉS DE LA IGLESIA

- 54 anys
- Casat
- Fill de Jose i Josefa
- Natural de Reus i veí de Figueres
- Xofer i venedor ambulat

Basant-se en la fitxa de l'arxiu de la Delegació, l'**acusen** de:

- Element perillós, terrorista en moltes ocasions
- Anar amb un cotxe, anomenat “cotxe fantasma”, amb altres elements a detenir gent
- Detenir i assassinar a la propietària de “Casa moro”, a un milicià i a un altre
- Practicar diversos registres domiciliaris, agafant nombrosos objectes de valor
- Autor de les detencions de Joaquin Casals Rosell i Francisco Lagresa
- Participar a l'assassinat del Sr. Pujol
- Marxar voluntari al Front
- Element destacat al POUM
- Anar sempre armat

### **Informe del Comandant del “Puesto de la Guardia Civil”:**

- Abans del *Movimiento* no pertanyia a cap partit afecte al Front Popular ni va intervenir en conflictes socials
- Els primers dies del *Movimiento* va ser vist pels carrers de Figueres amb un fusell, una pistola i conduint un cotxe al servei del Comitè local
- S'ignora si va arribar a ocupar algun càrrec a les milícies “rojas” i si va lluitar als fronts de combat
- No se sap si formava part de l'oposició del triomf a les Armes Nacionals
- Tampoc se sap si va formar part a algun tribunal popular, si va intervenir en mítings polítics o socials i si va formar part d'algun dels partits enquadrats al Front Popular
- El dia 26-08-36 es va presentar, amb diversos milicians, al Castell per agafar al rector d'Avinyonet, Juan Pelahó, el qual va ser assassinat
- El dia 06-09-36 a Juan Torres Mari se'l va presentar un tal Delclós que anava en un cotxe conduït per Carrés. Delclós va obligar a portar-lo al seu domicili, un cop allà, van registrar diversos llibres i després van ordenar a Torres que portés el cotxe al Comitè i agafés tres caixes amb contingut de productes químics d'un enginyer alemany
- Es va escoltar dir a José Carrés, “Ungüent de la Serp”: *Sí, me marchó al Frente porque estoy cansado de matar a inocentes*, el mateix dia de la mort de José Alonso, Luís Coll i Sr. Cifuentes
- L'acusat es jactava de ser agent de la “neteja social”
- Va formar part a l'incendi de l'Església i dels saquejos dels convents de la ciutat

### Abans del Judici s'ordena Diligència:

- **Diligència:** *Comisaria del Cuerpo General de Policia.*

El Sr. Comissari en Cap d'aquesta plantilla fa constar en una carta que José Carrés, l'"Ungüent de la Serp", va ser expulsat per les autoritats de la Nació veïna, i es procedir a la seva detenció quan va entrar a Espanya per tractar-se d'un element destacat en els múltiples assassinats comesos a Figueres.

Segons les investigacions practicades entre les Autoritats d'aquesta localitat, s'ha arribat a la conclusió que el detingut formà part del piquet d'execució que actuava a les ordres del Comitè anomenat "de salut Pública o Investigación". Va detenir al taxista Sr. Torres, apoderant-se del seu cotxe, i que aquest va ser conegut amb el nom de "cotxe fantasma". Es va endur de la presó als membre de la família Macau que més tard van ser trobats afusellats en mig de la carretera.

Es demanen antecedents a les Autoritats dels pobles veïns on es van cometre crims de persones de dretes per individus del Comitè de Figueres per si fos reconegut el detingut com un dels autors.

Així mateix, es fa constar que no malgrat el mutisme absolut en que es va tancar el detingut José Carrés pel que fa a la seva actuació criminal durant el domini de la revolució "rojo-marxista" d'aquesta zona, prenent amb les seves manifestacions aparèixer completament descartat de tots els fets criminals que se l'imputen, a jutjar pel manifestat en les diferents declaracions que antecedeixen i per la fama pública en general que en aquest partit té el detingut a Figueres i pobles de la comarca, arriben a la convicció moral absoluta de que el citat individu és autor material de molts dels assassinats comesos durant l'època.

Tot i que els fets exposats no van ser presenciats pels que declaren, ja que es realitzaven en llocs on no podien ser vistos per ningú tret de les persones que formaven el grup d'acció, sí poden ser afirmats.

Per això el detingut és acusat com element que formava part del piquet d'execució als assassinats de les persones de dretes que tenien lloc a aquella època.

### Declaracions:

	Davant l'Inspector i Agent a la Comissària del Cos General de Policia	Davant el Sr. Jutge i Secretari.
Eduardo Pablo González	no consta	<ul style="list-style-type: none"><li>· Coneix l'acusat per haver-lo vist més d'un cop armat.</li><li>· Es va assabentar que l'acusat havia dit: "<i>Ya estoy cansado de matar a gente inocente y hoy mismo he matado al Sr.Cifuentes, me voy aburrido al Frente</i>".</li><li>· No pot aportar res més ja que estava empresonat i no podia adonar-se de res de l'exterior. Però basant-se en els rumors públics pot dir-se que el Carrés és un criminal dels de pitjor classe.</li></ul>
Francisco Lagresa Bes	no consta	<ul style="list-style-type: none"><li>· Coneix el processat perquè, al setembre de 1936, el va detenir amb més milicians.</li><li>· No coneix fets concrets però per rumor públic sap que es tracta d'un dels elements més perillosos que existien llavors.</li></ul>

Rescatar la memòria per a no repetir

Miguel Domínguez	no consta	<ul style="list-style-type: none"> <li>· El processat es va presentar un dia a casa d'ell amb més milicians per efectuar un registre. L'acusat duia una granota de color caqui, un barret amb les inicials P.O.U.M., un xiulet dels d'alarma i pistola. "Ungüent de la Serp" va ordenar cremar-ho tot.</li> <li>· Dos dies després el declarant va ser detingut.</li> <li>· No sap més fets vandàlics que hagi fet el processat però sap que va marxar voluntari al Front.</li> </ul>
José Gabriel Roura Papell	no consta	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix al processat per haver-lo vist amb altres milicians i saber que ells mateixos detenien gent d'ordre que, més tard, desapareixien.</li> <li>· El declarant va ser testimoni de les vegades que anaven a buscar gent a la presó per a ser assassinats.</li> <li>· El dia que van matar al Sr.Pujol, estava present José Carrés.</li> <li>· És el pitjor individu que existeix, és autor de múltiples assassinats comesos en gent d'ordre.</li> <li>· El 13-10-36 diversos milicians, entre els quals hi havia l'acusat, es van endur de la presó a un tal Espel i a un gitano conegut com "Mitjanit". Tots dos van aparèixer morts (aquell vespre) al Castell juntament amb 10 ó 12 persones més.</li> </ul>
Luis Noguer Juliol	<ul style="list-style-type: none"> <li>· S'ha assabentat de la detenció de José Carrés.</li> <li>· Els primers dies d'iniciar-se el <i>Movimiento</i> va ser detingut i, en ser considerat perillós, va ser separat de la resta dels detinguts i conduït a una cel·la de càstig. Allà hi havien uns quants que van ser assassinats: Coll de Cendra, Cifuentes, Calles...</li> <li>· Quan es treia gent del Castell per després matar-les intervenia directament l'encartat amb un tal Salleras.</li> <li>· Es creu que a l'assassinat d'onze veïns de Castelló d'Empúries i al del sacerdot d'Avinyonet va participar directament el Sr.Carrés.</li> <li>· "Ungüent de la Serp" sempre anava armat i acompanyat d'un grup de milicians.</li> <li>· El dia que havia d'anar a declarar davant el tribunal va rebre per part de José Carrés tota mena d'insults, ferides greus a la cara...i sempre apuntant-lo amb l'arma. Quan ell va sortir del Tribunal va escoltar dir com l'acusat deia: "<i>Bueno, y a éste cuando lo despachamos, que estoy cansado de tanto traerlo y llevarlo</i>".</li> <li>· L'individu detingut gaudia de la pitjor fama sent considerat un dels homes més criminals de la Comarca ja que va participar directament en un munt de delictes de sang en persones de dretes.</li> </ul>	no consta

## Rescatar la memòria per a no repetir

<p style="text-align: center;"><b>José Carrés de la Iglesia (ACUSAT)</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Abans del <i>Movimiento</i> no va pertànyer a cap partit ni organització política. Quan era més jove formava part del “Somaten” armat a Lleida.</li> <li>· Va venir a Figueres per primer cop l’any 35 i es va dedicar a la venda ambulat d’ungüents de serp.</li> <li>· Es va trobar amb un conegut seu (Marzo) que li va dir que per a poder treballar s’havia d’afiliar a la CNT o a la UGT. Des de llavors va formar part de la UGT i va ser nomenat xofer i enviat a prestar serveis al Comitè d’Investigació on també hi eren: Salleras, Ors, Ballosta, Paronella, Sellas, Carreras...</li> <li>· És cert que va traslladar presos des del Comitè a la Presó o al Castell però no gent que havia de ser assassinada, ja que sempre s’hi va negar.</li> <li>· No és cert que hagi intervingut, directa o indirectament, a algun assassinat ja que, com a cristià i catòlic, els condemna.</li> <li>· Durant la dominació “roja” va practicar registres domiciliaris per ordre del Comitè “rojo”. Ell era l’encarregat de transportar en el cotxe els objectes que es requisaven als domicilis.</li> <li>· Preguntat si va intervenir en la detenció del Sr.Torres diu que sí però per ordre de Salleras.</li> <li>· De vegades, per ordre del Comitè, custodiava als detinguts per tal que no fugissin, però només recorda haver-ho fet amb Casals.</li> <li>· Preguntat si va intervenir al piquet d’execució dels sacerdots Burgas i Arolas diu que no, que creu que van ser assassinats per Ors, Coll, Marzo i Campos.</li> <li>· Coneix al Sr.Cifuentes perquè l’advertia sempre que no formes molt d’escàndol entre els clients que anaven a comprar-li unguent. Però com que sempre l’advertia de manera educada no té res en contra d’ell. Nega rotundament haver participat al seu assassinat, de fet no sabia que havia mort.</li> <li>· Preguntat si va col·laborar a l’assassinat del Sr.Pujol i els Srs.Macau diu que no, que no els coneixia i que l’única vegada que ha entrat a una presó va ser quan va ingressar a una francesa anomenada Virgínia i al seu amant.</li> <li>· No pot concretar els autors dels crims comesos per la zona però sap que uns formaven part del Comitè de la FAI dirigit per Paronella i, altres, del Comitè “rojo” de la ciutat de Figueres.</li> <li>· Nega haver dit alguna vegada que estava cansat de matar a gent innocent i que per això marxava al front.</li> <li>· El van enviar al Front perquè hi havia manca de xofers. Quan va poder va tornar a Figueres i va treballar en un bar fins que va acabar la Guerra a Catalunya.</li> <li>· Preguntat pels motius de la seva fugida a França diu que no eren altres que tornar al seu domicili d’allà a la ciutat de Castelnaudari, ja que mai no es va donar de baixa com a resident francès.</li> <li>· Preguntat si va ser ell qui va detenir, traslladar i assassinar a la Sra. Virgínia diu que la detenció la va fer un tal Paco i que ell únicament la va traslladar a la Presó. Ignora els autors del crim. És cert que després ell va anar a viure a casa d’aquesta noia quan va ser incautada un temps pel Comitè, però com a llogater i pagant 400ptes. mensuals a una tal Susana, francesa també.</li> <li>· Preguntat si és cert que va mantenir relacions amb una noia de catorce anys anomenada Maria diu que és cert que va conèixer a Elvira, i no Maria, però que mai van tenir contacte carnal però que igualment va ser denunciat i ingressat a la Presó durant la dominació “roja”.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Afirma i ratifica el declarat a les dues declaracions anteriors.</li> <li>· Al Comitè feia de xofer i conduïa un turisme d’un taxista anomenat Torres.</li> <li>· No ha sigut ni ha prestat serveis de milicià.</li> <li>· Mai ha dut fusell. Tenia una pistola com a arma de defensa.</li> <li>· Només un cop ha portat a dues persones des de l’oficina d’investigació fins al Castell per anar a declarar, entre ells, un tal Casals.</li> <li>· Va marxar al Front al setembre del ’36.</li> <li>· Nega haver fet més serveis i/o registres domiciliaris.</li> <li>· Preguntat si coneix als components del Comitè: Carreras, Salleras, Ballosta, Ors, Paronella... diu que els coneixeria si algun cop li haguessin presentat.</li> <li>· Preguntat si coneix als milicians que estaven a les ordres del Comitè diu que se’n recorda d’algun d’ells que eren els encarregats de fer les detencions.</li> </ul>
--	--	--

## Rescatar la memòria per a no repetir

Josefa Macià Coll	<ul style="list-style-type: none"> <li>· No coneix cap fet delictiu concret en el qual hagi intervingut el detingut.</li> <li>· Sap, per referències, que l'encartat és un dels homes de sentiments criminals i per això va formar part directa en assassinats comesos durant la dominació "roja"</li> <li>· L'acusat va actuar directament als afusellaments que es van dur a terme al Castell de Sant Ferran</li> <li>· Luis V. va dir a la declarant que "Ungüent de la Serp" havia dit a un tal Enric Falcó: <i>Ya estoy cansado de matar tantas personas inocentes, hoy mismo mataré al Jefe de la Guardia Municipal, el Sr. Cifuentes</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Afirmar i ratificar el declarat davant l'Inspector a la Comissària del Cos General de Policia.</li> </ul>
Juan Torres Marín	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Els primers dies del període "rojo", el declarant va ser detingut a casa seva per uns elements del Comitè, entre els quals hi figurava José Carrés. A més, van destrossar-li els mobles i van practicar minuciosos registres.</li> <li>· El Comitè també va agafar-li el seu cotxe taxi el qual, va ser utilitzat pel Comitè per a traslladar persones que serien assassinades (aquest és el motiu del nom del cotxe)</li> <li>· No pot afirmar cap fet concret d'assassinat però sí creu que hi hagi participat en diversos</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Afirmar i ratificar el declarat davant l'Inspector a la Comissària del Cos General de Policia.</li> </ul>
Santiago Massot Balaguer	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Va ser detingut per dos milicians desconeguts i després enviat al Castell de Sant Ferran</li> <li>· Va ser jutjat per l'anomenat "Tribunal de les Calaveres" format per membres del grup d'assassins de la ciutat: Ors, Bellostas, Jordi, Carreras i un més.</li> <li>· Va veure a Carrés de la Iglesia armat amb fusell i dirigint un grup que anaven armats igualment en un dels patis del Castell</li> <li>· No pot concretar cap fet criminal fet per l'encartat però sap que l'individu té fama de ser un dels assassins i que ja sentit a dir que va ser l'autor de l'assassinat del Sr. Cifuentes</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Afirmar i ratificar el declarat davant l'Inspector a la Comissària del Cos General de Policia.</li> </ul>
Joaquín Casals Rosell	no consta	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix a l'acusat el qual es va presentar a la fàbrica on ell treballava i va efectuar la seva detenció.</li> <li>· L'acusat conduïa un cotxe conegut com "fantasma" que era el taxi del Sr.Torres.</li> <li>· Naturalment que José Carrés anava sempre armat.</li> <li>· L'encartat era el cap dels milicians. El declarant el va veure, en moltes ocasions, dur gent a la Presó.</li> </ul>
Bernardo Palmer Montaner	no consta	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Coneix a l'acusat abans del <i>Movimiento</i> per ser un dels que es dedicaven a vendre unguents de serp al carrer.</li> <li>· Sap, per veïns, que durant la seva estància a Barcelona per operar a la seva dona, "Ungüent de la Serp" es dedicava a robar objectes de valor de casa del declarant.</li> </ul>

## Rescatar la memòria per a no repetir

<p style="text-align: center;">Jaime Seguranyes Oncins</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Recentment s'ha assabentat que José Carrés de la Iglesia ha estat detingut.</li> <li>· El dia 26-08-36 el declarant era detingut pels "rojos" del Castell de San Ferran.</li> <li>· Va veure l'acusat davant d'un grup de milicians i semblava que ell fos el cap. Tots anaven perfectament armats amb fusell i el Carrés amb un revòlver.</li> <li>· Aquest grup es va dirigir cap als detinguts per fer una selecció dels que s'havien d'empresonar a les cel·les de càstig. Es van comportar molt malament: van insultar i picar als detinguts.</li> <li>· Recorda perfectament com aquell mateix dia, "Ungüent de la Serp", maltractava al sacerdot d'Avinyonet ja que aquest s'hi negava a sortir per por de ser assassinat. Pocs dies després, el sacerdot va aparèixer mort a la cruïlla de la carretera d'Olot. El declarant creu que l'acusat va participar activament a aquest fet.</li> <li>· El dia 6-09-36 van ser trets de la presó els detinguts Coll de Cendra, José Cifuentes, Alonso Calles, Salvador Clotas, Agustín Burgas i Pedro Arolas. Tots ells van ser assassinats per individus del Comitè "rojo" però es creu que l'acusat va intervenir de manera directa.</li> <li>· Sap que quan van anar a treure al Sr.Pujol de la cel·la aquest es va negar i després va escoltar un tret com si fos dins de la mateixa presó. Al dia següent van comunicar-li que havia mort el Sr.Pujol per negar-se a sortir agafant-se a unes barres de ferro. Aquella mateixa nit també van matar als Srs.Macau.</li> <li>· L'acusat és conegut generalment com un dels homes més sinistres de l'època per les seves actuacions vandàliques.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Afirmar i ratificar el declarat davant l'Inspector a la Comissària del Cos General de Policia.</li> <li>· Està totalment segur que l'octubre del 36 el processat es trobava a Figueres.</li> <li>· Ell va ser el que va treure de la Presó el Sr.Pujol.</li> <li>· Quan van assassinar al Sr.Cifuentes ell va veure per Figueres a l'acusat.</li> <li>· L'acusat sempre anava armat i, entre els presoners, corria el rumor que era ell qui donava el "tiro de gracia".</li> </ul>
<p style="text-align: center;">Juan Fajol Figueras</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· El dia 06-07-36 va estar en un grup amb els sacerdots Arolas, Burgas, Clotas, amb Miguel Casals, el Sr. Trilla, el Sr. Cifuentes i amb el Sr. Alonso (ex alcalde). Tots aquests, menys Trilla i Casals, van ser afusellats. El declarant creu que Carrés va formar part del fet</li> <li>· El dia 07-08-36 va ser detingut al Cafè Europa per membres del Comitè "rojo". Després va ser traslladat al Castell de Sant Ferran on va estar empresonat</li> <li>· El dia 17-09-36 el van traslladar a la Presó Cel·lular del Partit amb l'Emilio Fàbrega</li> <li>· El dia 23-10-36 van anar a la presó uns individus del Comitè amb el propòsit de treure fora a uns presoners entre els quals estava el declarant (que es va salvar). Aquest va veure que un dels individus del Comitè era l'acusat i els presos trets de la presó eren Juan Pujol i els Macau (oncle i nebot). Aquests van ser assassinats de camí cap a l'Escala.</li> <li>· No coneix altres fets on l'encartat hagi participat però pot dir que és el responsable directament de gran nombre d'assassinats i fets vandàlics comesos per la zona.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Afirmar i ratificar el declarat davant l'Inspector a la Comissària del Cos General de Policia.</li> </ul>



Rescatar la memòria per a no repetir

Miguel Paronella Furquet	no consta	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Tots els que nombra en anteriors declaracions són els milicians que pertanyien al Comitè d'Investigació.</li> <li>· Els del Comitè eren els encarregats d'efectuar detencions i execucions.</li> <li>· Preguntant si reconeixeria als nombrats anteriorment diu que de vista sí.</li> </ul>
Catalina Feliu Amat	<ul style="list-style-type: none"> <li>· L'acusat és un home dels de pitjors antecedents i conducta dels que actuaven al Comitè "rojo".</li> <li>· Durant la dominació marxista el va veure patricular armat pels carrers de la ciutat.</li> <li>· Sap que Carrés va intervenir en registres i detencions.</li> <li>· Sap, pel citat individu, que anava en el cotxe amb ell una nena de catorze anys.</li> <li>· Per últim, afegeix que l'acusat va ser un dels més destacats en els assassinats comesos a Figueres.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Afirma i ratifica el declarat davant l'Inspector a la Comissària del Cos General de Policia.</li> </ul>
Maria Dolores Puxan Pinto	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Els primers dies de la dominació "roja" l'acusat va practicar un registre al seu domicili destruint alguns papers i amenaçant al pare de la que declara dient-li: <i>"A usted le va pasar lo que le ha pasado al bandido del Cifuentes el cual se la cargará"</i>.</li> <li>· Recorda perfectament com José Carrés duia, en aquells moments, dues pistoles i unes cadenes.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Afirma i ratifica el declarat davant l'Inspector a la Comissària del Cos General de Policia.</li> <li>· No recorda amb exactitud la data quan van fer el registre al domicili del seu pare però va ser quan s'escoltava dir que havien assassinat al Sr. Cifuentes, cap de la Guàrdia Urbana.</li> </ul>
Concepción Gimenez García	<ul style="list-style-type: none"> <li>· El seu difunt marit va ser detingut per un tal Lucas Ginés Virgo i un gitano anomenat Antonio Martínez. No sap qui van ser els assassins però ja se sap que l'acusat és conegut per cometre diversos assassinats i que dirigia el piquet d'execució en aquella època.</li> <li>· Recorda veure a l'acusat amb altres, tots armats, practicar un registre en un edifici. (creu que era el cinema Edison)</li> <li>· No coneix més fets delictius comesos per Carrés però, com diu anteriorment, el jutja com la resta de la gent: home sinistre i autor d'un munt d'assassinats comesos durant la dominació "rojo separatista".</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Afirma i ratifica el declarat davant l'Inspector a la Comissària del Cos General de Policia.</li> <li>· "Ungüent de la Serp" va marxar al Front quan van ser comesos tots els assassinats a la ciutat.</li> <li>· Va escoltar a gent del poble dir que l'acusat marxava perquè la sang dels que havia matat se li apareixia fins i tot als plats del menjar.</li> </ul>
Enrique Falcó Petria	no consta	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Afirma i ratifica el declarat davant l'Inspector a la Comissària del Cos General de Policia.</li> <li>· Les paraules que va escoltar dir a l'acusat van ser dites de manera general, no anaven destinades a ningú en particular.</li> <li>· No pot precisar la data d'aquest fet però sap que va ser el mateix dia que van assassinar al Sr. Cifuentes, José Alonso i Luis Coll de Serra.</li> <li>· No sap el nom de la gent que va escoltar els crits perquè no els coneix, l'únic que coneixia va morir.</li> </ul>

## Rescatar la memòria per a no repetir

Daniel Sancho	<ul style="list-style-type: none"> <li>· L'acusat sempre anava armat de fusell i pistola dirigint un grup.</li> <li>· Sap que Carrés va practicar un munt de registres i detencions d'elements de dretes.</li> <li>· Per les manifestacions fatxendes que el citat feia constantment pot ser que fos un dels executors principals de les morts.</li> <li>· Recorda perfectament com l'acusat deia: "<i>Hoy ya hemos trabajado, mañana haremos más y así sucesivamente, verán qué limpio queda esto</i>".</li> <li>· L'encartat era el xofer del "cotxe fantasma" amb el qual eren transportades moltes vegades les víctimes.</li> <li>· Creu que Carrés va ser qui, juntament amb un altre, van detenir una tal Virgínia, dona que tenia una casa coneguda com a "Casa moro". Aquesta noia va anar a la presó i va aparèixer morta als pocs dies i la seva casa la va ocupar el Sr. Carrés de la Iglesia.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Afirmar i ratificar el declarat davant l'Inspector a la Comissària del Cos General de Policia.</li> <li>· El declarat va escoltar les manifestacions que feia el processat sobre les "neteges de gent" mentre passejava per la Rambla amb més milicians. Aquests cridaven tant que qualsevol podia haver-los escoltat.</li> <li>· Fets concrets és molt difícil que algun els conegui perquè es feien a la nit i al Castell o llocs on només hi eren ells.</li> </ul>
Teresa Ubach Fabo	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Un grup de milicians van detenir el seu difunt marit José Cifuentes García. Van registrar casa seva i després el van dur al Castell on, el piquet d'execució anomenat "Tiradores antifascistas" encapçalat per l'acusat, el van assassinar.</li> <li>· Evidentment no va presenciar l'assassinat del seu marit i no pot dir qui va ser el que ho va fer però tenint en compte la fama que té "Ungüent de la Serp", la declarant el culpa de la mort del seu marit.</li> <li>· Està convençuda que l'acusat és el culpable de la mort del seu marit perquè aquest no li deixava vendre unguents lliurement sinó que li demanava col·locar-se en un lloc més apartat. I això, segons la declarant, Carrés no ho va oblidar.</li> <li>· Sap que l'encartat conduïa el "cotxe fantasma" amb el que eren transportats les víctimes.</li> <li>· Confia totalment en els testimonis del Sr. Falcó i Don Luis Vega quan diuen que van escoltar dir a l'acusat aquelles paraules al Bar Vista Alegre.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>· Afirmar i ratificar el declarat davant l'Inspector a la Comissària del Cos General de Policia.</li> <li>· El seu difunt marit va ser detingut el 28-07-36 i assassinat el 17-09-36.</li> </ul>

**El fiscal** Jurídic Militar, evacuant el tràmit que li ha estat conferit formula en la present causa seguida davant el Jutjat de Figueres:

Ira: El processat José Carrés, iniciat el GMN, va practicar la detenció del Sr. Torres apoderant-se del seu cotxe que conduïa amb el nom de "Fantasma". Va intervenir en les expulsions de la Presó i el Castell ja que va ser vist pel Sr. Tajal (que estava detingut) quan va voler treure al Sr. Pujol.

El 8-09-36 va assassinar als sacerdots Arolas, Burgas i Clotas, a l'obrer Calles, al cap de la Guàrdia Municipal Cifuentes i l'ex-alcalde Alonso.

Un tal Vega el va escoltar dir al Bar Vista Alegre (situat a la Pujada del Castell) que estava fart de matar a tanta gent innocent i que aquell dia havia matat al Sr. Cifuentes i que per això marxava avorrit al Front, fet confirmat pel Sr. Falcó que també ho va escoltar.

Un altre testimoni creu que formava part del piquet d'execució per haver-lo vist al pati del Castell dirigint un grup.

Tots els testimonis es ratifiquen davant el Jutge.

Els fets referent són constitutius d'un delictes d'adhesió a la Rebel·lió Militar, previst i penat a l'art. 238 i nº 2 en relació amb el 237, tots dos del CJM.

2na: Penat l'art. 237 en relació amb el 238, número dos del CJM és responsable en concepte d'autor el processat José Carrés de la Iglesia.

3ra: Concorre la circumstància modificativa de la responsabilitat criminal, agravant de transcendència de l'art. 173 del CJM.

4ta: Denuncia aquest ministeri la practica de les proves.

5na: S'ha d'imposar a l'encartat la pena de Reclusió Major a forta.

6na: Per al seu compliment, serà com abonable la totalitat de la presó preventiva soferta a resultes d'aquesta causa.

7na: En concepte de responsabilitats civils haurà de ser enviat als que en el seu dia es determinin segons els preceptes de la Llei de responsabilitats públiques del 09-02-39.

8na: Tot això segons els arts. abans citats i als de caire general i pertinent aplicació del CJM i Penal Comú.

**El defensor**, Andrés Cuesta Zamora, evacuant el trasllat de la mateixa als efectes de l'art. 547 del CJM formula les següents conclusions:

1ra: En conformitat amb la correlativa de l'escrit fiscal, manté que els fets van succeir de la forma per aquest relatat. A qui s'ha de culpar realment és als "cabecillas rojos" que són els que ordenaven complir totes aquestes classes de vexacions i crims sense justificació. Aquesta pobre gent va haver de marxar a l'exili i, des de l'estranger, contemplaven la meravella d'Espanya que havien deixat.

2na: Renuncia a la lectura de cap foli durant aquesta causa.

3ra: De tot l'exposat és responsable, en concepte de còmplice l'acusat.

4ta: Procedeix i així ho proposa aquesta defensa que s'imposi al processat la pena de Reclusió Major al seu grau màxim de vint-i-sis anys, vuit mesos i un dia.

5na: Per aquesta pena, serà com abonable la primera preventiva a resultat d'aquesta causa conforme al predisposat a l'art. 33 del Codi Penal Comú.

6na: Tot és conforme als preceptes legals abans citats i demés de general i pertinent aplicació.

**Acta de Celebració del Consell de Guerra:** Figueres, 25-02-44

Reunit el Consell de Guerra permanent numero tres de Catalunya a l'audiència Provincial.

Un cop el Secretari del Consell ha fet resum de les actuacions, el Fiscal procedeix a interrogar al processat, el qual diu: que efectivament el van nombrar "Ungüent de la Serp" i que va venir a Figueres l'any 1935 per poder tramitar el divorci amb la seva primera dona. El van ordenar fer-se càrrec del cotxe del taxista Sr. Torres però no és veritat que va detenir i requisar el cotxe a aquest senyor. Només ha anat un cop al Castell amb el cotxe per dur matalassos, per tant nega que hagi anat per seleccionar presos per treure'ls. Nega tots els càrrecs que se l'imputen.

Com que el Defensor no s'interessa per cap prova ni demana interrogar al processat, el Fiscal, després de llegir els càrrecs que ja formula en el seu escrit de conclusions, diu que el processat feia constantment al·lusions i jactàncies com per fer mèrits amb aquelles gent, fins i tot deia que era tanta la gent que havia matat que se li apareixia la sang de les víctimes al plat. Per tant, qualificant el fet com constituït d'un delictes d'adhesió a la rebel·lió previst i penat a l'art. 238 en relació amb el 237 del CJM, demana pel processat la pena de mort.

El Sr. Defensor està d'acord amb els càrrecs que li formulen. Acaba demanant pel seu acusat la pena de reclusió major en el seu màxim grau.

**Sentència:** Figueres, 25-02-44

Reunit el Consell de Guerra permanent numero tres d'aquesta Plaça per veure i dictar les causes acumulades seguides pel procediment sumaríssim d'urgència contra els processats.

**Resultant** que el processat és un destacat element extremista que a l'iniciar-se a Espanya la Revolució "roja" es trobava en aquesta població dedicant-se a la venda ambulante, actuant seguidament de milicià armat a les ordres del Comitè Revolucionari local, participant en registres i detencions. Es va apoderar del vehicle, propietat de Juan Torres, que des de llavors es va anomenar "cotxe fantasma". Va formar part del piquet d'execució que actuava al Castell intervenint directament a l'assassinat de nombroses persones d'ideologia de dretes detingudes al Castell: Coll de Cendra, Cifuentes, Alonso, Arclas, Calles, Clotas, Burgas. Posteriorment marxà al Front presumint d'estar cansat de tants crims. Quan va succeir la desbandada de l'exèrcit marxista va fugir a França d'on va ser expulsat al Novembre del 43.

Fets Provats:

**Considerant** que els fets relatats i que el Consell declara provats, constitueixen un delictes de rebel·lió militar que es defineix i pena en els articles 237 i paràgraf segon de l'art. 238, ambdós del Codi de Justícia Militar i que del delictes és responsable, en concepte d'autor, l'encartat. Apreciant les circumstàncies de perversitat, perillositat i transcendència dels fets realitzats.

**Considerant** que el Consell, fent ús de la seva facultat, estima just imposar la pena en la seva màxima gravetat i extensió a l'encartat.

**Considerant** que tota persona responsable criminalment d'un delictes, ho és també civilment.

**Observats** els arts. citats i demés de general aplicació, "dictem que hem de condemnar, i ho fem a **José Carrés de la Iglesia** a la **pena de mort**".

**Certificat de defunció 24-01-45 (executat 19-01-45)**

## **MIGUEL PARONELLA FURQUET**

- 36 anys
- Casat
- Fill de Pedro i Carolina
- Natural i veí de Figueres
- Fonedor
- Estatura 1'63m; sa; castanys; ulls...; nas recte; boca regular; barba normal

Basant-se en la fitxa de l'arxiu de la Delegació, l'**acusen** de:

- Destacada actuació marxista durant el domini "rojo"
- Afiliat a la CNT i a la FAI
- L'assassinat de Juan Pujol Ferrero
- Formar part del Comitè "rojo"
- Participar directament o indirecta en delictes de sang
- Marxar al front amb les milícies aconseguint arribar a Capità
- Element extremadament perillós
- Va ser conseller de l'Ajuntament "rojo"
- Fugir a França

### **Informe del Comandant de Lloc:**

- Abans del *Glorioso Movimiento Nacional* estava afiliat a la CNT
- L'encartat és de conducta pública regular
- Destacat en les manifestacions com a gran extremista
- Un cop iniciat l'*Alzamiento* es va sumar amb entusiasme a la causa marxista
- Exercia el càrrec de les milícies de la ciutat quan va entrar a formar part del Comitè "rojo"
- Un cop dissolts els Comitès va marxar voluntari al front, no es sap quina era la seva actuació allà
- Amb la graduació de Capità de l'Exèrcit marxista va fugir a França

### **Abans del Judici s'ordena Diligència i Comparecència:**

- **Diligència:** 03-04-43, *Comisaria del Cuerpo General de Policia de Figueres*.

Don Juan Marcos Gomez, Comisari Cap de la Frontera zona Oriental, fa constar que en el mig dia de França existeixen diferents elements "rojos" espanyols, fugits, amb motiu de la nostra "Guerra de Liberación", molts dels quals són autors d'assassinats, incendis... i que, entre d'altres, es trobava Miguel Paronella Furquet, autor moral i material de múltiples assassinats comesos en aquesta ciutat i pobles dels voltants. El Comissari que subscriu es va posar en contacte amb les Autoritats Alemanyes per a que ells s'encarreguessin de localitzar a tots aquells elements amb causes pendents amb la nostra Pàtria perquè fossin tornats i poguessin respondre a la seva actuació durant el domini marxista. El vint-i-vuit de març va ser entregat Miguel Paronella Furquet.

- **Comparecència:** En compliment a l'ordenat en la diligència, compareixen l'Inspector, els Agents i el Comisari Instructor. Presenten al detingut Miguel

## Rescatar la memòria per a no repetir

Paronella Furquet. Quan és detingut li treuen: carnet que acredita que va ser Conseller Municipal de Defensa de l'Ajuntament de Figueres; un ofici pel que se li nombra Capità d'Infanteria de l'Exèrcit "rojo"; una carta d'identitat francesa i un model d'instància per sol·licitar l'evacuació a Mèxic.

### Declaracions:

	Davant el Sr. Jutge i Secretari.
Joaquín Casals Rosell	<ul style="list-style-type: none"><li>· Coneix a l'acusat i sap que era el cap dels milicians de la ciutat</li><li>· L'acusat és un individu perillósíssim pel nostre <i>Glorioso Movimiento Nacional</i></li><li>· No pot aportar més fets perquè estava empresonat per ser defaecte a la causa marxista. Això que sap, ho sap per rumors públics i perquè és de transcendència general</li></ul>
Juan Gaudeli Torres [ininent retirat]	<ul style="list-style-type: none"><li>· Coneix Miguel i les seves actuacions perquè el va tenir com a assistent al Regiment de San Quintin durant dos anys.</li><li>· Abans del <i>Glorioso Movimiento Nacional</i>, el citat individu, estava afiliat a la CNT. Aquest partit, un cop iniciat el <i>Movimiento</i> el va escollir com a membre del Comitè marxista. Un cop ascendit a tinent i Capità de Milícies es va retirar a França.</li><li>· Preguntat si durant el càrrec de Cap de Milícies, l'acusat va cometre algun assassinat contesta que es van cometre diversos assassinats però que a l'acusat només se'l culpa del d'un tal Pujol (al poble de Pau) comès a la presó del partit. Respecte els demés assassinats sembla que ho acordava i executava amb quatre o cinc milicians que actuaven a les ordres dels Consellers de Justícia.</li><li>· El declarant va anar a veure diverses vegades l'acusat demanant-li clemència i respecte a les persones de dretes que es trobaven detingudes i empresonades: el tinent d'alcalde de l'Ajuntament, l'ex-cap d'Informacions de la Falange, el farmacèutic i l'industrial boter.</li><li>· Sap que quan el "Canàries" va desembarcar tropes a la Badia de Roses es van reunir els membres del Comitè i van tractar de neutralitzar aquella nit totes les persones defaectes al bàndol "rojo". Però Paronella es va oposar rotundament i va amenaçar aquells que intentessin fer-ho. El declarant sap això perquè els Agents de Policia li van dir per tal que avisés les seves amistats i, aquella nit, tanquessin aviat les portes i no sortissin de casa.</li></ul>
Rosendo Rosdevall Basagañas	<ul style="list-style-type: none"><li>· Sí va conèixer Paronella.</li><li>· Creu que l'acusat, durant el domini "rojo", tenia un càrrec de responsabilitat ja que sempre el veia amb milicians</li><li>· No sap res sobre el desembarcament de la Badia de Roses perquè estava empresonat. Per aquest fet tampoc no pot afegir res més.</li></ul>
Buenaventura de Portola Rodeja	<ul style="list-style-type: none"><li>· Abans del <i>Movimiento</i> no coneixia Paronella però el seu dependent sí perquè, quan ell va ser a la presó, va anar a buscar-lo perquè es fes justícia amb el declarant.</li><li>· Quan va sortir als dos mesos de la presó va pensar que era gràcies a Paronella, per això es veien amb freqüència i van establir amistat</li><li>· Està segur que si l'acusat ha comès algun assassinat segur que ha estat per ordres d'algun superior i no per instint propi.</li><li>· Vol fer constar que el processat tenia una obsessió constant amb l'amo de la casa on treballava, el Sr. Fita, però que mai el va perjudicar.</li><li>· Sap que era cap dels Milicians a Figueres.</li></ul>
Gabriel Roura Papell	<ul style="list-style-type: none"><li>· Coneix fa molt temps Miguel i sap que era cap de Milícies.</li><li>· No pot puntualitzar l'actuació de l'encartat perquè estava empresonat.</li></ul>
Ernesto Tabo González	<ul style="list-style-type: none"><li>· Coneix a l'acusat ja que era cap de les Milícies del Comitè</li><li>· Durant el domini "rojo" el declarant es trobava detingut. Una senyora va dir-li que l'autor de l'assassinat del Sr. Pujol, del poble de Pau, va ser en Paronella.</li></ul>

## Rescatar la memòria per a no repetir

<p><b>Miguel Paronella Furquet (ACUSAT)</b></p>	<ul style="list-style-type: none"><li>· Pertanyia a la CNT quan va esclatar el <i>Glorioso Movimiento Nacional</i> i no exercia cap càrrec de comandament.</li><li>· Quan ja s' havia iniciat el <i>Movimiento</i> es va presentar al sindicat on Antonio Ors Elis, dirigent del sindicat, va lliurar-li una pistola. Es va encarregar de la vigilància del sindicat durant vuit dies fins que va ser rellevat per ocupar el de Cap de Milícies i de Defensa substituint l'assassí Ors Elis.</li><li>· Durant el temps que va exercir de Cap de Milícies va organitzar els Grups de Patrulles de Control tant en carreteres com dins de la població i vigilància a les presons.</li><li>· Diverses vegades es va fer càrrec, a La Jonquera, del material de guerra que entrava de França per ser portat a Barcelona i València.</li><li>· Va anar a Maçanet de Cabrenys i Vilafant per imposar ordre perquè així ho havien reclamat els Comitès d'aquests pobles sense haver de fer ni registres ni detencions.</li><li>· Quan una nit va anar a la presó per comprovar si el servei de vigilància estava ben organitzat es va trobar amb tres milicians que feien la conducció de presoners per a ser afusellats. Els va demanar documentació i va veure que portaven ordre d'un Comitè. L'oficial de presons va lliurar cinc o sis detinguts, entre els quals es trobava Juan Pujol Farrero que es va oposar rotundament a sortir. El declarant, al veure que Pujol era un home fort i que potser sortiria afectat l'oficial, va agafar la seva pistola i el va matar a l'acte.</li><li>· Un altre servei que va fer va ser el de portar a la presó de Girona dos camions amb presos de Figueres.</li><li>· Per ordre de Pedro Bellostas Vilanova, Juan Carreras Salleras i Juan Salleras Cros, va detenir, amb d'altres milicians, un matrimoni (Juan Solans Solans i Carolina Creus Font) per haver robat tots els bens del sacerdot Monsenyor Mariano Fages de Climent al qual havien denunciat al Comitè d'Investigació el qual prometé assassinar-lo com així ho va fer. El matrimoni va reclamar els bens del sacerdot al Comitè, finalment van robar-los i van ser condemnats a mort i enviats a l'escamot d'execució del declarant.</li><li>· Va detenir a El Port de la Selva un home bastant gran i, a la Rambla de Figueres, als ocupants d'un cotxe que portaven una maleta plena d'armes procedents de França. Al cotxe hi viatjava el Conseller de Defensa de Llançà i dos germans de Figueres, el cognom dels quals era Jordà. Van quedar lliures perquè van demostrar que les armes eren de l'organització (se les va quedar el declarant).</li><li>· Se li demana que digui els noms dels milicians que participaven en les execucions i diu que totes les dirigia Juan Salleras Cros, Jose Soler Perals, Juan Carreras Salleras i Pedro Bellostas Vilanova i els que formaven el piquet d'execució eren: Nogues, Gelada, Sellan, "Ungüent de la Serp", Jose Iope, Coll, Campos i més que no recorda el nom.</li><li>· Intervencions concretes i directes d'aquests milicians només coneix la del veterinari Sr. Coll que van realitzar: Sellas, Bellostas, Carreras i Coll. Aquests també van matar als reverends Burgas i Clotas, a l'ex-alcalde de la CEDA i a l'obrer Emilio Calles.</li><li>· Preguntant si va formar part del grup que va assassinar al Sr. Cifuentes (Cap de la Guàrdia Municipal de Figueres) diu que no però que es va assabentar perquè era notícia pública. Van ser els del Grup d'Investigació al Castell amb els dirigents: Juan Salleras Cros i Jose Soler Perals.</li><li>· Preguntant per a que digui quin tipus d'intervenció va tenir a l'assassinat del Comandant de l'Exèrcit diu que cap. Sap que va haver-hi una discussió entre els dirigents dels milicians perquè uns volien portar-lo a Barcelona i altres a Girona però ignora com va ser assassinat i suposa que aquests van ser els assassins.</li><li>· Nega haver participat a l'assassinat de Don Eduardo Díaz Contreras.</li><li>· Preguntant si va participar en els fets del Castell on van morir deu sacerdots i tres escolapis diu que no, però sap que, entre altres, van ser J. Salleras, Jose S. Perals i Nogues. Els havien empresonat en una cel·la del castell i, disparant des de fora per una finestra, van acabar amb tots i va escoltar que els van enterrar al mateix Castell, però ignora el lloc exacte.</li><li>· Preguntat si va intervenir en els assassinats del dia nou d'agost en el terreny conegut com "Creu de Fellines", a la carretera de Figueres a Girona de deu persones de Castelló, del rector i del mestre de Vilabertran, diu que ell no en va formar part i que tampoc pot explicar molt bé qui va ser i com. Sap que alguns van ser Campos, Quer, Soler Perals, Antonio Ors i Salleras Cros.</li><li>· Sap que dos mesos després d'iniciar-se el <i>Movimiento</i>, corrien per la ciutat altres individus que eren de Figueres i que van marxar voluntaris al Front (formaven part del "Batallón de Chiclana"). L'únic que tenia relació amb ells era Antonio Ors.</li><li>· Preguntant què sap del assassinat de Don Salvador Ferrer i del rector de Roses diu que tothom deia que havia estat Juan Martínez a qui sempre se l'escoltava dir que s'havia de matar a aquests senyors.</li><li>· Culpa Antonio Ors i Modesto Ripoll de l'assassinat del Sr. Gener de Sant Pere Pescador.</li><li>· Existia un grup de Patrulles de Control vingut des de Barcelona que operava a La Jonquera a les ordres de Sagaró, el qual feia i ordenava detencions. El declarant no tenia res a veure.</li><li>· Nega haver participat en l'incendi de l'Església de Figueres.</li><li>· Preguntant qui ordenava les sortides del Castell i de la Presó diu que Carreras Salleras donava les ordres i J. Salleras Cros i J. Soler Perals i els seus homes milicians anaven a buscar gent i els mataven.</li><li>· Per últim vol manifestar qui eren els membres del Primer Comitè que es va formar a Figueres: Guillaumes, Sabas, Torruella, Coim, Ors, Estrada, Vinardel, Pede, Carreras, Bellostas i Rico.</li></ul>
---	--

**El fiscal** Jurídic Militar, evacuant el tràmit que li ha estat conferit formula en la present causa seguida davant el Jutjat de Figueres:

1ra: El processat, al iniciar-se el *Glorioso Movimiento Nacional* va prestar serveis d'armes i va ser conseller de Defensa del Comitè i Cap de Milícies (organitzant les patrulles de control que actuaven a Figueres). Quan Juan Pujol Farrero va sortir de la presó el processat el va matar a l'acte. Més tard envià el piquet d'execució que va afusellar, al Castell de Sant Ferran al matrimoni Juan Solans i Carolina Creus. Com element de confiança va dirigir en diverses ocasions el pas per la frontera Francesa d'armes amb destí l'exèrcit "rojo". Quan va obtenir la graduació de Capità, va marxar voluntari al front. A França, va ser lliurat a les autoritats espanyoles quan planejava marxar a Mèxic.

2na: Penat l'art. 237 en relació amb el 238, número dos del CJM és responsable en concepte d'autor el processat Miguel Paronella Furquet.

3ra: ....

4ta: Denuncia aquest ministeri la practica de les proves.

5na: S'ha d'imposar a l'encartat la pena de Reclusió Major a forta.

6na: Per al seu compliment, serà com abonable la totalitat de la presó preventiva soferta a resultes d'aquesta causa.

7na: En concepte de responsabilitats civils haurà de ser enviat als que en el seu dia es determinin segons els preceptes de la llei de responsabilitats públiques del 09-02-39.

8na: Tot això segons els arts. Abans citats i als de caire general i pertinent aplicació del CJM i Penal Comú.

**El defensor**, Juan Rodriguez Carrion, evacuant el trasllat de la mateixa als efectes de l'art. 547 del CJM formula les següents conclusions:

1ra: Acceptant-ne la justificació jurídica, l'encartat Paronella, és responsable del delicte abans citat.

2na: Es va oposar a que els membres del Comitè realitzessin els assassinats de totes les persones de dretes. Va arribar a amenaçar als de la CNT amb fer foc si intentaven fer tal malifeta.

Va defensar a gent coneguda com a desafecte al règim marxista: al tinent d'alcalde de l'Ajuntament; l'ex-cap d'Informació de la Falange; el farmacèutic i a l'industrial boter.

A la declaració del Sr. Portola es diu que l'acusat era una persona amb poc criteri i que es deixava influir per les lectures i propagandes de caràcter bolxevic. És per això que si ha comès algun crim ha estat per complir una ordre d'algun superior.

3ra: No interessa la pràctica d'anteriors diligències de prova.

4ta: L'individu processat no va ser cap de la rebel·lió sinó que s'hi va adherir. Per això i per les circumstàncies exposades anteriorment, la defensa sol·licita que sigui condemnat a la pena en el seu grau mínim.

5na: Per aquesta pena, serà com abonable la primera preventiva a resultat d'aquesta causa conforme al predisposat a l'art. 33 del Codi Penal Comú.

**Acta de Celebració del Consell de Guerra:** Figueres, 29-07-43

Reunit el Consell de Guerra permanent numero tres de Catalunya a l'audiència Provincial.



El Sr. Fiscal procedeix a interrogar al processat qui manifesta: que va prestar serveis de vigilàncies; que no assistia a les reunions del Comitè; que és cert que va matar a la presó a Juan Pujol veí de Pau; també és cert que va ser detingut a França quan planejava marxar-se a Mèxic. Amb aquesta declaració el Fiscal exposa que el fet que hagi confessat que va matar al Sr. Pujol no ho accepta com a disculpa i, a més, ningú va obligar-li a que ho fes i encara que fos així, també estaria penat ja que era una persona de dretes (adhesió a la rebel·lió militar)

La defensa acaba demanant reclusió perpetua en el seu grau mínim.

Es dona per acabat l'acte, retirant-se el Consell per deliberar i dictar sentència.

**Sentència:** Figueres, 29-07-43

Reunit el Consell de Guerra permanent numero tres d'aquesta Plaça per veure i dictar les causes acumulades seguides pel procediment sumaríssim d'urgència contra els processats.

**Resultant** que el processat és persona de mals antecedents de conducta. Iniciat el *Movimiento* va prestar serveis com milicià armat participant en saquejos, detencions, cremada d'esglésies i algun assassinat. Va ser Conseller de Defensa del Comitè revolucionari i cap de milícies organitzant patrulles de control. El detingut Juan Pujol Farrero va fer resistència al sortir de la presó i va ser assassinat per l'encartat. Es va afiliar voluntari a l'exèrcit "rojo" aconseguint la graduació de Capità i va fugir a França.

Fets Provats:

**Considerant** que els fets relatats són constitutius d'un delictes d'adhesió a la rebel·lió, previst i penat als arts. 237 i 238 del CJM, dels que apareix responsable en concepte d'autor l'encartat, estimant el Consell per l'individu la concurrència de les circumstàncies agravants de perversitat dany produït i transcendència dels fets previstos a l'art. 173, pel qual es procedeix imposar la pena en la seva màxima gravetat.

**Considerant** que tota persona responsable criminalment d'un delictes, ho és també civilment.

**Observats** els arts. citats i demés de general aplicació, "dictem que hem de condemnar, i ho fem a Miguel Paronella Furquet a la **pena de mort**".

**Auditor de Guerra:** Barcelona, 25-10-43

Resultant que en la Sentència per la que es condemna al processat li ha recaigut la pena de mort.

Considerant que el procediment apareix tramitat amb requeriments jurídics; la prova ha estat apreciada amb un criteri racional; és encertada la qualificació legal dels fets; per la fixació de la pena, el Consell, s'ha mantingut dins dels límits que autoritza l'art. 172 del CJM.

Observats els arts. 28 i 662 del CJM, l'ordre del 25-01-40 sobre commutació de pena i demés disposicions de general aplicació.

**Certificat de defunció** ¿? (executat 29-06-45)

## Rescatar la memòria per a no repetir

Les següents fotografies estan fetes a diferents punts de la comarca. Són monuments dedicats a aquests afusellaments de republicans. Així queda demostrat el gran esforç i treball que han fet Aïda Lorenzo i la seva filla, Esther Llorenç, per poder deixar marcat el record cap als afusellats al franquisme:



\* Alella



\* Blanes



\* La Bisbal



\* Roses



\* Figueres

- El pròxim acte commemoratiu es realitzarà a la localitat de Bescanó el dia 29/01/06

La següent carta va ser escrita per un dels afusellats, Alfons Pujol Clavaguera, en els moments previs a la seva mort. Carta estreta del llibre *Hores de vetlla* d'Aïda Lorenzo i Esther Llorenç. La carta va destinada a la seva estimada dona Quimeta:

*Cárcel de Gerona el 10 de Julio de 1940*

*Mi muy estimada Quimeta y familia en general. Estas son las líneas que escribo en los últimos días de mi vida que sirven de despido para todos. No me tiembla el pulso, ni me da vueltas la cabeza, estoy en el más completo juicio y escribo con mano firme, lo cual demuestra mi estado, pero sintiendo lo desalentado que será para ti, al llegar a la presencia de tus ojos, lo que muestra mi inexistencia. [...] Me voy con una sonrisa en los labios, seguro de que verás otro mundo mejor que este, un mundo en donde no exista la villanía salvaje y animal, en donde deja notar claramente nuestra procedencia primitiva. El mundo en que yo confío, que tu verás, para mi ha sido un sueño irrealizable, pero he sido feliz, viéndolo aunque no lo pueda vivir, y tampoco siento egoísmo ni pesar que mi sangre sirva para fecundarlo. No he sido ni más ni menos que una de las tantas víctimas de la misma humanidad, pero con la convicción de sincero, sintiendo orgullo de mi sacrificio, que “no será estéril”.*

*[...] Quimeta, no lloro porque yo no sé llorar, pero sí tengo que dar alguna pausa a la escritura... Ya que todo hombre es de carne y no de hierro y la carne es dotada de tantos y grandes sentimientos... [...] para nuestro querido hijo has de recurrir a tus propias fuerzas a las mismas que te dé tu ser. Nuestro hijo desde hoy no es más que tuyo y no tiene más guía y amparo que la tuya. [...] Tu voluntad para enseñarle la verdad desnuda, sin fantasías, ni adornos que embellezcan la vida, [...] Quiero decir que, este temblor miedoso que se nos inspira desde la pequeñez, esas diferencias que se nos muestran con los hombres mayores, anidan en la mente de los pequeños y perdura de grandes, siendo uno de los más grandes errores de nuestra vida humana. Hay que alegar todo que se parezca al temor y, el más principal y absurdo es el temor divino, causante de nuestras desdichas actuales.*

*Sabes tu bien, que yo no he tenido ni la más simple guía en los destinos de mi vida. No quiero decir con esto, que me arrepienta de nada de lo que haga hecho, si no muy al contrario, me siento orgulloso de todos mis actos dictados solamente por mi propia conciencia y les doy a todos una expresión justa y verdadera: pero ¡Cuántas y cuántas cosas de la vida hubieran llegado a mi alcance antes o en nuevos tiempos! Y con ello me he dado cuenta de la falta de una experiencia mayor que me sirviera de guía; y esto es lo que tienes que enseñar a nuestro hijo, para que otro día no le parezca el mundo tan grande, ni tan extraño. Luchar con la vida y no cuentas con más fuerzas de las que posees y con firmeza puesta al servicio de tus actos, seguirás siempre adelante y por ley, tu voluntad.*

*[...] Me falta decirte si tu habrás penetrado en el interior de mi alma, y en verdad creo que no. Digo que no, porque es el día de hoy, que casi ni yo mismo comprendo a mis propios sentimientos. Lo siento movidos a la inversa de la vida actual y movida por el resorte de mi imaginación; pero esto como es una cosa que no existe ya quedarán como una fotografía de mi persona.*

*[...] Eran tan pocos los conocimientos que tenía de la vida, que casi no llegue a darme cuenta del momento de nuestra separación, la que me impulso un poder desconocido para mi. “Era el de un ideal”. Lo que hoy recuerdo con orgullo. La separación y un mundo de realidades nuevas ante mis ojos, hizo que se abrieran otros sentimientos que fueran los de la experiencia y reflexión, los cuales me dieron cuenta de que, la vida vivida hasta entonces no fue mas que un sueño vulgar y descubrí entre otras muchas cosas lo mucho que te quería y amaba, fue el despertar de mi alma.*

*Pero esta parte de vida que tenía que empezar, el destino ha querido que no se realizara y como tengo espíritu de resignación me contento de mi infortunada suerte.*

*[...] ¡Mi madre! [...] Dile lo que no podré decirle, que la quiero más de lo que pueda querer un hijo, lo cual siento no haberle podido dar esta alegría en su tan triste vida. Quimeta dale un beso muy suave en la frente diciéndole. “Es de vuestro hijo, el cual no quiere ser llorado; no ha muerto como un niño, sino por demasiado grande, que tenga honor de ser su madre.” Mi padre si existiera no diría otra cosa.*

*Y para finalizar os digo a todos. Ofenderéis mi existencia vivida, si me encomendarais a Dios o al diablo, por ser las causas de todos los desastres humanos entre tantos el mío. Tan sólo os ruego un minuto de silencio por mí.*

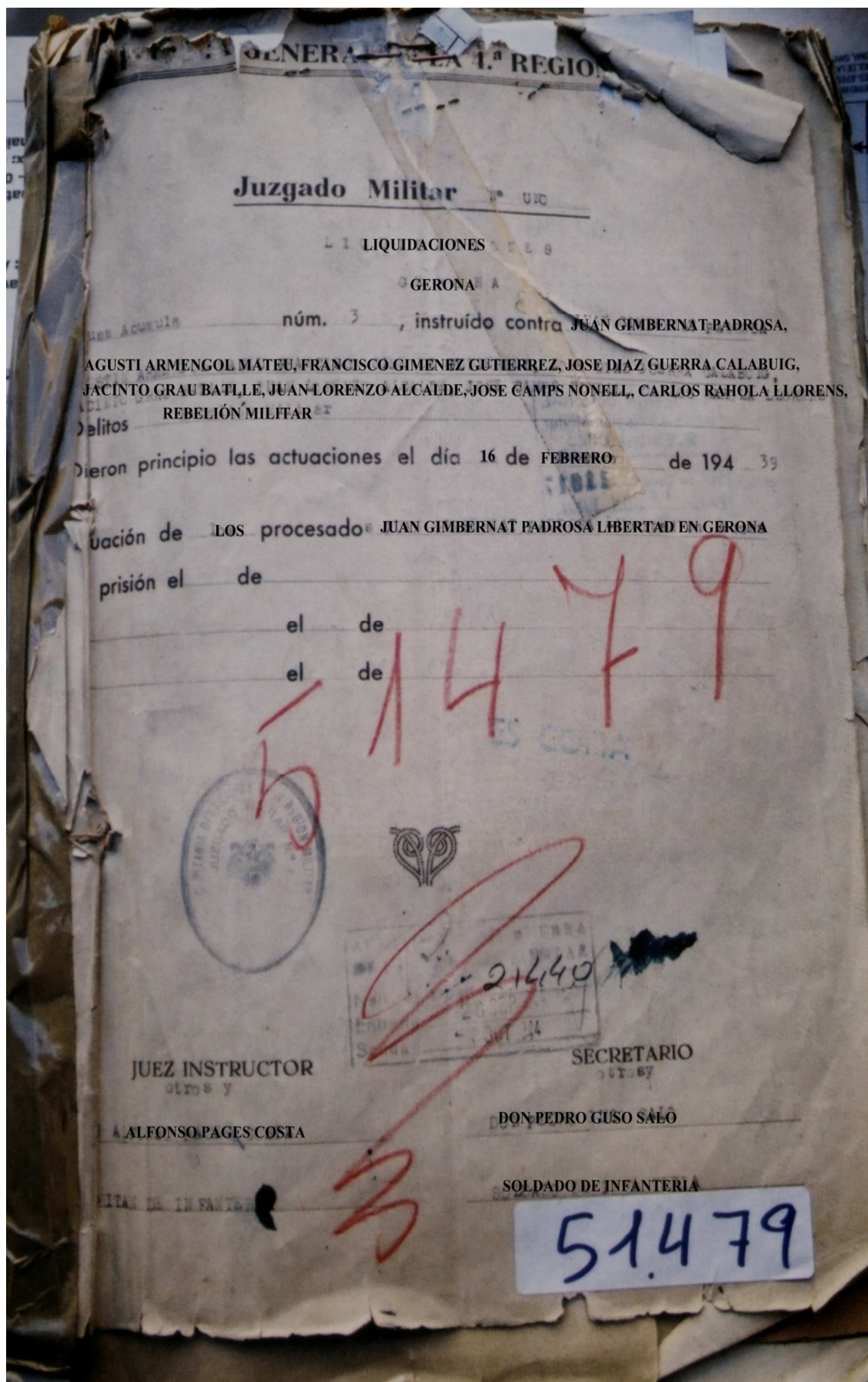
*No pensaba poder terminar mi testamento. Estoy condenado desde el día 27 de Junio y he visto marchar hasta la fecha, 23 de Julio, a 50. Yo contaba partir ayer junto con dos del pueblo, pero no fue así, aunque no creo que tarde. Hay prisa en hacernos desaparecer.*

*Del pueblo ignoro los verdaderos causantes de asesinato pero llegara también su justicia verdadera.*

*Y no teniendo más para deciros os doy un abrazo que os entrelaza a todos y os deseo resignación y salud.*

***Alfons Pujol***

Portada del primer Consell de Guerra celebrat a la província de Girona.



Certificat de defunció d'un dels primers afusellats: Juan Lorenzo Alcalde.

13

**Certificación en extracto de acta de Defunción**  
(Modelo oficial C.)  
de 19 de septiembre y Orden de 13 de octubre de 1932, Gacetas 11 y 17 id. id.)

Don (1) *José Reily Martí, Juez*  
(2) *Municipal de Gerona.*  
y encargado de su Registro Civil.

CERTIFICO: Que, según consta del acta reseñada al margen y correspondiente a la Sección III de este Registro Civil, (1) *Juan* natural de *Florida achívaras* de *39* años de edad, domiciliado en *Biguerras*, e hijo de *Lipriano* y de *Juladía*, de estado (4) *casado* y profesión *guardia civil*.

FALLECIÓ en *esta Ciudad*, el día *9* de *Marzo* de 19*39* a consecuencia de *loco pro cardaco*.

*Gerona*, a *11* de *Marzo* de mil novecientos *cuarenta y nueve*, 1111 año *tercerial*.

Firma del encargado del Registro, *[Firma]* Firma del Secretario, *[Firma]*

Sello de la oficina, *[Sello]* *[Firma]*

